स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना, २०८२

(Local Disaster and Climate Resilience Plan, 2025)

यमुनामाई गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

सरुअठा रौतहट

निर्माण निर्देशिकाः स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०६८

(Local Disaster Risk Management Plan Guideline LDRMP-2068)

र

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४ (मस्यौदा)

(Local Disaster and Climate Resilience Plan Guideline LDCRP-2074)

दस्तावेज : स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना, २०८२

सर्वाधिकार : यमुनामाई गाउँपालिका, सरुअठा, रौतहट

सहयोग : युनिसेफ

तयारी तथा प्रकाशनका लागि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग :

यो योजनाको तर्जुमा यमुनामाई गाउँपालकिा द्वारा युनिसेफ नेपालको सहयोगमा गरिएको हो ।

नेपाली शब्द	अङ्ग्रेजी शब्द
भवन निर्माण संहिता	Building Code
क्षमता	Capacity
क्षमता विकास	Capacity Building
जलवायु परिवर्तन	Climate Change
आपत्कालीन व्यवस्थापन	Emergency Management
सामना क्षमता	Coping Capacity
विपद्	Disaster
विपद् जोखिम	Disaster Risk
विपद् व्यवस्थापन	Disaster Management
विपद् जोखिम व्यवस्थापन	Disaster Risk Management
पूर्वचेतावनी प्रणाली	Early Warning System
वातावरणीय ह्रास	Environmental Degradation
सम्मुखता	Exposure
पूर्वानुमान	Forecast
भौगर्भिक प्रकोप	Geological Hazard
प्रकोप	Hazard
पूर्वतयारी	Preparedness
रोकथाम	Prevention
पुनर्लाभ	Recovery
उत्थानशील	Resilience
प्रतिकार्य	Response
प्रबलीकरण	Retrofiting
जोखिम	Risk
जोखिम विश्लेषण	Risk Assessment
जोखिम व्यवस्थापन	Risk Management
जोखिम स्थानान्तरण	Risk Transfer
सङ्कटासन्न/सङ्कटासन्न	Vulnerable/Vulnerability

बिषय-सूची

खण्ड १ : परिचय

१. पृष्ठभूमी

१.१. गाउँपालिकाको परिचय र प्रकोपको अवस्था
१.२. योजनाको परिकल्पना, ध्येय तथा लक्ष्य
१.३ योजनाकोउद्देश्य
१.४ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व
१.५ योजनाको सीमा
१.६ योजना निर्माण प्रक्रिया विधि
१.७ योजना कार्यान्वयन रणनीति
१.८ योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन

खण्ड २

२. प्रकोप, सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिम विश्लेषण

२.१ प्रकोपको पहिचान तथा स्तरीकरण
२.१.१ प्रकोप स्तरिकरण
२.२ प्रकोप बिश्लेषण
२.२.१ ऐतिहासिक समय रेखा
२.२.२ प्रकोप, मौसमी, तथा बालीपात्रो
२.२.३ लक्षित समुह छलफल
२.२.४ गाँउ तथा टोलको संकटासन्नता स्तरिकरण
२.३ गाउँपालिकाकोक्षमता विश्लेषण
२.३.१ स्रोतको उपलब्धता तथा पहुच
२.३.२ स्थानीय ज्ञान सीप क्षमता र प्रविधीको लेखाङ्कन
२.३.३ गाउँपालिकामा कार्यरत संस्थागत विश्लेषण सम्बन्ध वा चित्र
२.४ जोखिम पहिचान तथा विश्लेषण
२.४.१. जोखिम व्यवस्थापन क्रियाकलाप पहिचान तथा प्राथमिकीकरण

खण्ड-३

३. दिर्घकालिन सोंच, परिदृश्य, लक्ष्य, नीति तथा रणनीति

३.१ दीर्घकालिन सोंच
३.२ परिदृश्य
३.३ लक्ष्य
३.४ उद्देश्य
३.५ नीति
३.६ रणनीति

खण्ड - ४

४. स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील गतिविधिहरू

४.१.१. जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि
४.१.२ जोखिम न्युनिकरणका क्रियाकलापहरू
४.१.३ आपत्कालिन पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरु
४.१.४ विपद् पश्चात् पुर्नलाभ अर्न्तगत पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणका क्रियाकलापहरु

खण्ड - ५

५. स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा अध्यावधिकता

५.१. उपसमिति गठन
५.२. अनुगमन प्रक्रिया
५.३. मूल्याङ्कन
५.४. योजनाको अध्यावधिकता

अनुसूची १ : विषयगत क्षेत्र प्रमुख तथा सदस्यहरुको बिवरण
अनुसूची २ : विपद् व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार

खण्ड १ : परिचय

१. पृष्ठभूमि :

जलवायु परिवर्तन एक प्राकृतिक प्रकृया भए पनि विकासक्रम संगै कार्वन उत्सर्जनमा भएको वृद्धिले गर्दा जलवायु तिव्र गतीमा परिवर्तन भइरहेको अध्ययनहरुले देखाइरहेका छन्, जसका कारण विभिन्न प्रकोपहरु घट्ने गरेका छन् । नेपाल जलवायु परिवर्तनको जोखिममा चौथो स्थानमा, जल उत्पन्न प्रकोपको जोखिममा ३० औं स्थानमा र भूकम्पको जोखिमको हिसाबले ११ औं नम्बरमा विश्व मानचित्रमा पर्दछ । जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर वायुमण्डलीय तापक्रममा वृद्धि र वर्षाको समय तथा मात्रामा विषमता आदिमा देख्न सकिन्छ र यस्ता असरहरुले वर्षेनी नेपालमा बाढी, पहिरो, हावाहुरी, असिना, सुख्खा, खडेरी, तातो हावाको लहरहरु जस्ता घटनाहरु बढि मात्रामा देखिरहेका छन् । त्यसैगरि नेपालले भूकम्प जस्तो भयानक प्रकोपबाट पनि समय समयमा ठूलो नोक्सानी व्यहोरदै आएको छ । यसको प्रत्यक्ष असर प्राकृतिक स्रोत, जैविक विविधता र जिविकोपार्जन माथि देखा पर्न थालेको छ । जलवायु परिवर्तनसँगै आएको अनिश्चितता एवं विषमतासँग जुध्ने स्थानीय उपायहरुको प्रभावकारितामा कम हुँदै गइरहेको छ र आगामी दिनमा अझ बढ्ने देखिन्छ । जटिल भू-बनावट, अल्पविकास, अशिक्षा, प्राकृतिक श्रोतको क्षयीकरण र कमजोर आन्तरिक क्षमताका कारणले गर्दा रौतहट जिल्ला जलवायु परिवर्तनको असरबाट अति जोखिममा रहेको छ । न्यून लगानी, अपर्याप्त सामाजिक एवं भौतिक संरचना र विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपले गर्दा यस क्षेत्रमा चुनौतीहरु थपीने क्रममा तिव्रता अन्य क्षेत्र भन्दा अगाडि रहेको छ । जलवायु परिवर्तनको असर एउटा विश्वव्यापी समस्या भए पनि यसको असर मुख्यतः अल्प विकसित क्षेत्रमा टड्कारो रुपमा देखा परेको पाइन्छ ।

१.१ यमुनामाई गाउँपालिकाको परिचय :

रौतहट जिल्लामा विद्यमान १८ स्थानीय तहहरु मध्ये यमुनामाई गाउँपालिका जिल्लाको दक्षिण पुर्वी भागमा अवस्थित रहेको छ । साविक जेठरहिया, भेडियाही, राजपुर तुल्सि, सरुअठा र झुनखुनवा गरी ५ वटा गाविस मिलेर बनेको यो गाउँपालिकाको स्थापना भएको हो । यस गाउँपालिका नामाकरण भए पश्चात ५ वटा वडामा विभाजित भएको हो । यमुनामाई गाउँपालिका नेपालको मधेश प्रदेश अर्न्तगत रौतहट जिल्लामा अवस्थित रहेको छ । यो गाउँपालिका पुर्वपश्चिम राजमार्ग भन्दा ३० कि मी दक्षिण र भारतिय सिमाना भन्दा ७ किमी उत्तरमा अवस्थित छ । यस गाउँपालिकामा प्रचुर कृषी उद्योग र कुटिर उद्योगको प्रचुर संभावना छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकामा २८ हजार ४ सय १४ जनसंख्या रहेकोमा पुरुषको जनसंख्या १३,८८७ र महिलाको संख्या १४,५२७ रहेको छ । यस गाउँपालिकामा विभिन्न जातजातीहरुको एक सौहार्द्रपूर्ण बसोबास रहेको पाइन्छ । साविकको जेठहरिया, भेडियाही, राजपुर तेलसी, सरुअठा र झुन्खुन्वा गाविसहरुलाई समेटेको यमुनामाई गाउँपालिका १६.७१ वर्ग कि मी क्षेत्रफलमा फैलिएको छ

यस गाउँपालिकामा भएर २ वटा ठुला साना झाँझ र लमहा नदिहरु बग्ने गर्दछ । यी तिनै नदिले यमुनामाई गाउँपालिकाको वडा न १ , २, ३ र ४ को बस्तीहरुमा हरेक वर्ष बाढीले कटान तथा डुवान गर्ने भएकोले बाढीको उच्च

जोखिममा यी वडाहरु रहेको छ । जेठेरैया र सरुअठा वडा भएर बग्ने लम्हा खोला (झाँझ) बाग्मती नदिमा पुगेर मिसिन्छ । झाँझ सिंचाई योजनाले राजपुर तुल्सी, र भेडीयाही लगायतका अन्य गाउँपालिकका विभिन्न वडामा सिंचाई पुर्‍याएको छ । ***(श्रोत: गाउँपालिकाको प्रोफाइल, २०७६)***

१.२ योजनाको परिकल्पना, ध्येय तथा लक्ष्य

परिकल्पना: योजनाको परिकल्पना यमुनामाई गाउँपालिकालाई विपद् जोखिम युक्त गाउँपालिकाकोरुपमा स्थापित गर्ने रहेको छ ।

ध्येय : यस योजनाको मुख्य ध्येय विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरुलाई विकासमा मुलप्रवाहीकरण गर्ने र समुदायको हरेक वर्गको जीवनस्तरमा सुधार ल्याई सुरक्षित बाँच्न पाउने अधिकार कायम गर्ने रहेको छ ।

लक्ष्य : यस योजनाको लक्ष्य विपद्बाट हुने जनधनको क्षति तथा जोखिमलाई कम गर्नुको साथै सहभागितामुलक प्रक्रियाबाट पहिचान गरिएका मुद्दाहरुलाई योजनाको रुप दिई पुर्वतयारीको कार्यहरु गर्ने, जीविकोपार्जन अभिवृद्धि गर्ने र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यलाई विकास योजनाहरुमा मुलप्रवाहीकरण गर्ने रहेको छ ।

१.३ योजनाको उद्देश्य

विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरुलाई संस्थागत गरी विपद्का दृष्टिले सुरक्षित समुदायको निर्माण गर्नको लागि स्थानीय तहका आवधिक र वार्षिक कार्यक्रममा समेत मूलप्रवाहीकरण गरी दीगो विकास गर्नको लागि नेपाल सरकार, सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय निर्माण गरेको ***"स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलय योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४"*** को मस्यौदा अनुसार निर्माण गरिएको छ । यस योजनामा विपद् पूर्व, विपद्का समयमा र विपद् पश्चात मानिस माथि पर्ने प्रतिकुल प्रभावको सामना गर्न स्थानीय स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न क्षेत्रसँग समन्वय गरी विपद् पूर्वतयारी, पूर्व सचेतना प्रणाली, न्यूनीकरण, रोकथाम कार्य गर्नु र प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी, जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु मूल उद्देश्य रहेको छ ।

- ❖ विपद् सम्बन्धी न्यूनतम आधार तथा साझा मापदण्ड निर्धारण गरी गाउँपालिकास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गर्ने ।
- ❖ गाउँपालिकाभित्र रहेका विपद्को सङ्कटासन्नता, जोखिम र क्षमता पहिचान तथा विश्लेष्ण गर्ने ।
- ❖ विपद् जोखिम व्यवस्थापनका प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रम सहितको योजना तर्जुमा गर्ने ।
- ❖ विपद् उत्थानशील समुदायको निर्माणमा योगदान गर्ने ।
- ❖ विपद् सँग सामना गर्न सक्ने दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने ।

- स्थानीय तहका नीति तथा विकास कार्यक्रममा सबै क्षेत्र र वर्गको समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई संस्थागत गर्न मार्ग प्रशस्त गर्ने ।
- विपद्मा परेका व्यक्ति, परिवार र समुदायलाई तत्काल उद्दार गरी मानवीय सेवा प्रदान गर्ने ।
- विपद्बाट प्रभावित समुदायलाई सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापनका लागि आधारभूत सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- उपलब्ध न्युनतम साधन श्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै आवश्यक पर्ने थप साधन श्रोतको खोजी गरी सरकार र सरोकारवाला निकाय तथा संघसंस्था सँग समन्वय गरी विपद् प्रभावित समुदायलाई सहयोग उपलब्ध गराउने ।

१.४ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व

विपद् व्यवस्थापन भित्र गरिने विभिन्न चरणका कार्यहरुलाई व्यवस्थित गर्नका लागि स्थानीय स्तरमा तर्जुमा गरिने विकास योजनाको एउटा प्रमुख भागका रुपमा निरन्तर यो योजना कार्यान्वयन हुन्छ। विपद्को घटना, मानव समुदायका लागि सम्वेदनशील भएकाले यस्तो अवस्था नआओस भन्नाको निम्ति हरेक विकासका कार्यलाई विपद् व्यवस्थापन कार्यसँग समायोजन गरी दीगो विकासका क्रियाकलापमा समुदायको सक्रिय सहभागिता समेतको अपेक्षा गरिएको हुँदा यसले महत्वपूर्ण स्थान ओगटेको हुन्छ । यसकारण यस योजनाको निकै ठूलो महत्व रहेको छ। त्यसैले यस योजनाको आवश्यकता र महत्वलाई अग्रस्थानमा राख्न सकिन्छ। गाउँपालिकास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा योजनाका निम्न महत्वले यसको आवश्यकतालाई पुष्टि गर्दछ।

- गाउँपालिकास्तरमा संस्थागत संरचना तयार हुने ।
- गाउँपालिकास्तरीय विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सूचनाको पहुँच रहने ।
- बहुखतारा जोखिम तथा क्षमता विश्लेषणमा समुदायको सहभागिता हुने ।
- गाउँपालिकामा प्रतिकार्य समुहहरु निर्माण हुने ।
- गाउँपालिकास्तरमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण योजना तर्जुमा हुने ।
- गाउँपालिकास्तरमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण कोष स्थापना हुने ।
- समुदायले व्यवस्थापन गरेको श्रोतहरुमा समान पहुँच हुने ।
- गाउँपालिकास्तरमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्बन गरिने ।
- यस योजनाले विपद् पुर्व, विपद्का समयमा र विपद् पश्चात मानिस माथि पर्ने प्रतिकुल प्रभावको सामना गर्न मद्दत पुरयाउँछ ।

- ❖ स्थानीय श्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न क्षेत्रसँग समन्वय गरी विपद् पूर्वतयारी पूर्वतयारी, पूर्व सचतेना प्रणाली, न्यूनीकरण , रोकथाम गर्नु, र प्रभावित व्यवस्थित , प्रभावकारी, जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलध गराउन स्थानीय निकायलाई जिम्मेवार बनाउँछ ।
- ❖ योजनाले विपद्को समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्ने सुनिश्चितता दिन्छ ।
- ❖ विपद्को जोखिम कम गर्न समुदायलाई हातेमालो गर्ने वातावरण बनाउन प्रेरणा दिन्छ ।
- ❖ पिडित समुदायलाई आफ्नो अधिकार र दायित्वको बारेमा सचेत गराउँछ ।
- ❖ उद्धार र राहत जस्ता कार्यमा पीडित समुदायका समान पहुँच प्रत्याभुति गर्छ ।
- ❖ आपत्कालीन समयमा सूचना र जानकारी प्रक्षेपणलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ ।
- ❖ सामाजिक, साँस्कृतिक र स्वास्थ्य प्रवर्द्धनका विषयलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ ।
- ❖ खानेपानी, सरसफाई र स्वास्थ्य प्रर्वद्धनका विषयलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ ।
- ❖ स्रोतको सही सदुपयोग गरी प्रभावित समुदायलाई प्रकोपको पीडाबाट मुक्ति दिने बाटो तयार गर्छ ।
- ❖ क्षेत्रगत रुपमा कामको बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुको साथै सेवाप्रदायकमा जवाफदेही र उत्तरदायित्व भावनाको विकास गराउँछ ।

१.५ योजनाको सिमा

हरेक योजना तथा कार्यक्रमहरुका आफ्नै महत्व र सीमा हुन्छन् । यस योजनाका पनि महत्वका साथै निम्नअनुसार सीमा पनि रहेका छन्

- ❖ योजनाको कार्यान्वयन स्थानीय निकायहरुले आफ्नो नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रियाको अभिन्न अंगको रुपमा गर्ने भएकाले विकास निर्माणसँग सम्बन्धित भएर निरन्तर कार्यान्वयनमा रहने छन् ।
- ❖ यो योजना ***"स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४"*** को मस्यौदा अनुसार तयार गरिएको छ ।
- ❖ यस योजनाको कार्यान्वयनको लागि गाउँपालिकाले आवश्यक रुपमा जनशक्ति तयार गर्न समय लाग्ने छ र त्यसको लागि श्रोतको खोजी गर्नुपर्ने अवस्था रहन्छ, जुन उपलब्ध हुन्छ नै भने निक्यौंल गर्न सकिदैन ।
- ❖ यस योजनाको कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि आवश्यक दक्ष जनशक्तिको स्थानीय स्तरमा कम उपलब्धता रहन सक्छ ।

१.६ योजना निर्माण प्रक्रिया विधि :

"स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील तर्जुमा निर्देशिका, २०७४" को मस्यौदा अनुसार यो योजना तर्जुमा गर्दा गाउँपालिका र वडाका प्रभावित तथा सङ्कटासन्न समुदायको प्रत्यक्ष र समावेशीयुक्त सहभागिता सुनिश्चित हुने गरी समावेशी, सहभागितामुलक र यथार्थपरक बनाउन निम्न अनुसारको प्रक्रियाहरु अवलम्वन गरिएका छन् ।

योजना निर्माणमा गाउँपालिकाकोछनौट : जिल्ला बिपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, रौतहटको अनुसार यमुनामाई गाउँपालिका बहुबिपद् जोखमियुक्त गाउँपालिकाको रुपमा स्तरीकरण गरिएकोले गाउँपालिका र सहयोगी निकाय युनिसेफ नेपालको सहयोगमा यमुनामाई गाउँपालिकाको स्थानीय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमाका लागी प्रक्रियाको शुरुआत भएको थियो ।

प्रारम्भिक भेला तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा छलफल : गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, स्थानीय राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, स्थानीय बुदिजिवीहरु, ज्येष्ठ नागरिक, स्थानीय संघसंस्थाको प्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरुको सहभागितामा स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका अनुसार छलफल गरिएको छ ।

गाउँपालिकास्तरीय छलफल : गाउँपालिकास्तरीय योजना बनाउने विषयमा यमुनामाई गाउँपालिका तथा स्थानीय विपद् ब्यवस्थापन समिति तथा अन्य स्थानीय संघसंस्थाका प्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरुसँग छलफल गरी गाउँपालिका स्तरीय योजना बनाउने कार्य गरिएको छ ।

योजना निर्माण अभिमुखीकरण : स्थानीय विपद् तथा जलबायु उत्थानशील समिति यमुनामाईको आयोजनामा योजना निर्माण अभिमुखीकरण गरिएको थियो । यस अभिमुखीकरणमा सहभागीहरुलाई विपद् सम्बन्धी विषयवस्तु जस्तै विपद्, प्रकोप, सङ्कटासन्न, जोखिम र क्षमता बारेमा छलफल गरिएको थियो भने सूचना संकलन विधि तथा प्रक्रियाका बारेमा छलफल तथा अभ्यास गरिएको छ ।

स्थानिय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण : यस योजना तयार गर्ने सम्बन्धमा यमुनामाई गाउँपालिकाको गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, गाउँपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण (भि.सि.एं) तथा योजना निर्माणको क्रममा गाउँपालिकाको ५ वटै वडाहरुका प्रतिनधिहरु संग छलफल तथा पुनरावलोकन गरी यस यमुनामाई गाउँपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गरिएको छ ।

वडा स्तरीय सूचना संकलन : गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय बिपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माणका क्रममा सहजकर्ताहरु द्वारा प्रत्येक वडाका प्रतिनिधिहरु संग सहभागितामुलक रुपमा सूचना संकलन गरिएको थियो । जसमा

विशेष गरेर सामाजिक र आर्थिक सूचनाहरु, गाउँपालिकामा हुने प्रकोपहरु र विपद्‌को ऐतिहासिक विवरण आदि संकलन गरिएको थियो ।

योजना तर्जुमाको लागि प्रयोग गरिएका संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण औजारहरु :

१) प्रकोप ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण

२) प्रकोप पहिचान तथा स्तरीकरण

३) प्रकोप, मौसमी तथा बाली पात्रो

४) जोखिम तथा समस्या विश्लेषण

५) संस्थागत विश्लेषण वा सम्बन्ध चित्र

६) तापक्रम र वर्षाको विश्लेषण

७) लक्षित समुह छलफल

८) स्थानीय ज्ञान सीप क्षमता र प्रविधिका लेखांकन

९) समुदायको संकटासन्नता क्षमता विश्लेषण

योजना खाका लेखन कार्य : सहभागीहरुबाट आएको सूचना तथा योजना निर्माणका क्रममा वडा तथा पालिका प्रतिनिधिहरुबाट आएका सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण र वडा स्तरका योजनाहरुलाई समेट्दै विपद् जोखिम व्यवस्थापन परामर्शकर्ता र स्थानीय बिपद् तथा जलबायु उत्थानशील समितिको परामर्शमा यो योजना लेख्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।

पालिकाको स्तरीय योजना बैठक : योजना निर्माण गर्नको लागि गाउँपालिका स्तरिय छलफल तथा योजना तर्जुमा बैठक संचालन गरिएको थियो । सहभागितामूलक रुपमा विभिन्न प्रकोपको असरहरु कम गर्न र विपद्‌को अवस्था सिर्जना हुन नदिन विपद् पहिले के के कार्य गर्ने विपद् भै हालेको अवस्थामा के के कार्यहरु गर्ने भन्ने सन्दर्भमा विस्तृत छलफल तथा समुह कार्य गरिएको छ । सहभागिहरुबाट तथा गाउँपालिकाबाट आएको सूचनाको आधारमा यमुनामाई गाउँपालिकाको गाउँपालिका स्तरीय योजना तयार गरिएको छ । योजना निर्माणका क्रममा वडास्तरबाट आएका योजनाहरुलाई समेट्दै आवश्यकता अनुसार थप योजनाहरुको पनि छनोट गरिएको छ ।

योजनाको प्रस्तुती र सुझाव संकलन गोष्ठी : योजनालाई गाउँपालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा प्रस्तुत गरी योजनामा थप्नुपर्ने बुँदाहरु र आवश्यक सल्लाह सुझाव समेटिएको छ ।

योजनाको अन्तिम लेखन कार्य र योजनाको तयारी : गाउँपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सहभागिहरुबाट आएको सुझावलाई समेटेर विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजनाको तयारी कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

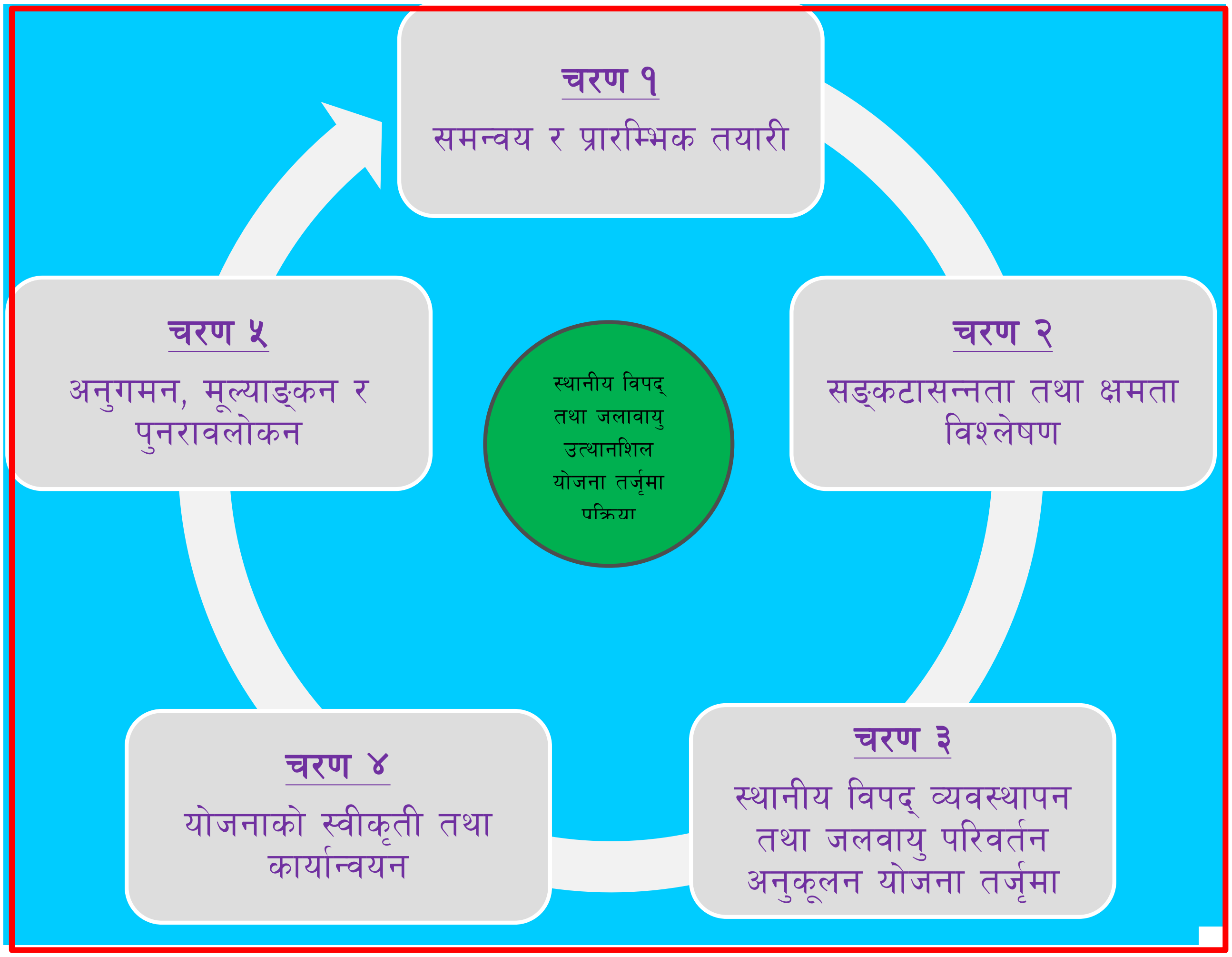

१.७ योजना कार्यन्वयन रणनिति

१.७.१ योजनाको स्वीकृति :

गाउँपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिबाट तयार भएको गाउँपालिका स्तरीय विपद् तथा वलवायु उत्थानशील योजनालाई गाउँपालिकाको कार्यालयले आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी गाउँपरिषद्बाट स्वीकृत गराउने छ ।

१.७.२ बजेट व्यवस्था :

१.७.२.१ गाउँसभाबाट स्वीकृत योजना भएकोले निर्धारित प्राथमिकता प्राप्त क्रियाकलापहरु सञ्चालनको लागि गाउँपालिकाले आफ्नो क्षमताले भ्याएसम्म बजेट विनियोजन गर्नेछ ।

१.७.२.२ योजना कार्यान्वयनको लागि गाउँपालिकाले जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला समन्वय समिति, विषयगत कार्यालय, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था तथा दातृ निकाय समेतको समन्वय र सहयोगमा बजेटको व्यवस्थापनमा पहल गर्नेछ ।

१.७.३ योजना कार्यान्वयन :

१.७.३.१ गाउँपालिकाको कार्यालयले स्वीकृत विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत कार्यान्वयन गराउन प्राथमिकता दिनेछन् ।

.१.७.३.२ स्थानीय विपद् ब्यवस्थमपन समितिले स्वीकृत योजना विषयगत कार्यालय, समुदाय सङ्घसंस्था तथा निजी क्षेत्र एवं समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समिति समेतको सहयोग लिई कार्यान्वयन गर्नेछ ।

१.८ योजनाको अनुगमन, मुल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन :

१.८.१ गाउँपालिकाले वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको समेत नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नेछ ।

१.८.२ गाउँपालिकास्तरमा गठित अनुगमन समितीले विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारिता समेत मूल्याङ्कन गरी आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकामा सिफारिस गर्नेछ ।

१.८.३ विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्ने संस्थाहरुले आफ्नो अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन सम्बन्धित निकाय, स्थानीय निकायमा पेश गर्नेछ ।

१.८.४ गाउँपालिकाको कुनै पनि क्षेत्रमा विपद्ले सङ्कटासन्नता ,क्षमता, र जोखिम पारेको परिवर्तनलाई सम्बोधन गर्न प्रत्येक वर्ष योजनाको पुनरावलोकन गरी वार्षिक कार्यक्रम तथा योजना तयार गर्नेछ । विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक ५ वर्षमा योजनाको बृहत् पुनरावलोकन गरी अध्यावधिक गर्नेछ ।

खण्ड २ : प्रकोप, सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिम विश्लेषण

२.१ प्रकोपको पहिचान तथा स्तरीकरण

यमुनामाई गाउँपालिकाको प्रकोप पहिचान गर्न ऐतिहासिक समय रेखा र प्रकोप, मौसमी तथा बाली पात्रोको विश्लेषणद्वारा पहिचान गरिएको छ भने जोडागत विश्लेषण विधिबाट प्रकोप स्तरिकरण गरिएको छ। यस गाउँपालिकामा विगतको इतिहास हेर्दा सम्भावित प्रकोपहरुमा भुकम्प, बाढी, शितलहर, हुरीबतास, चट्याङ, महामारी, खडेरी, सडक दुर्घटना, जंगली जानवर आतंक, आगलागी, असिना र सर्पदंश पहिचान भएका छन् र जोखिमका हिसावले पनि निम्न उल्लेखित प्रकोप स्तरीकरण तालिका अनुसार उच्च जोखिम देखि न्युन जोखिम सम्म रहेका छन्।

२.१.२ प्रकोप स्तरीकरण

यस यमुनामाई गाउँपालिकामा विगतमा भएका र भविष्यमा आइपर्न सक्ने प्रकोप तथा जलवायुजन्य घटना र जनधनको क्षति तथा उपलब्ध क्षमताका आधारमा प्रकोपको सूची तयार गरी धेरै क्षति गर्ने प्रकोप पहिचान गरी स्तरीकरण गरिएको छ।

वडास्तरीय प्रकोप स्तरीकरणमा देखिएका प्रकोपहरु

वडा	पहिलो	दोस्रो	तेश्रो	चौथो	पाँचौ	छैठौ	सातौ	आठौं	नवौ	दशौ
१	भूकम्प	बाढी	महामारी	सडक दुर्घटना	शितलहर	आगलागी	जनवर आतंक	हुरीबतास	ऋसिना	चटयाङ्ग
२	भूकम्प	बाढी	महामारी	सडक दुर्घटना	शितलहर	आगलागी	जनवर आतंक	हुरीबतास	ऋसिना	चटयाङ्ग
३	भूकम्प	बाढी	महामारी	सडक दुर्घटना	शितलहर	आगलागी	जनवर आतंक	हुरीबतास	ऋसिना	चटयाङ्ग
४	भूकम्प	बाढी	महामारी	सडक दुर्घटना	शितलहर	आगलागी	जनवर आतंक	हुरीबतास	ऋसिना	चटयाङ्ग
५	भूकम्प	महामारी	सडक दुर्घटना	बाढी	शितलहर	आगलागी	जनवर आतंक	हुरीबतास	ऋसिना	चटयाङ्ग

प्रथम स्तरीकरण : भूकम्पः ५,

दोश्रो स्तरीकरण : बाढीः ४, महामारी:१

तेश्रो स्तरीकरण : महामारीः ४, सडक दुर्घटनाः १

चौथो स्तरीकरण : सडक दुर्घटनाः ४, बाढी:१

पाचौ स्तरीकरण : शितलहर: ५

छैठौ स्तरीकरण : आगलागी: ५

सातौ स्तरीकरण : जानवर आतंक: ५

आठौ स्तरीकरण : हुरीबतास: ५

नवौ स्तरीकरण : असिना: ५

दशौ स्तरीकरण : चटयांङ्ग : ५

५ वटै वडाको प्रकोपलाई विश्लेषण गर्दा यमुनामाई गाउँपालिकामा प्रथम प्रकोप : भूकम्प, दोश्रो प्रकोप : बाढी, तेश्रो प्रकोप: महामारी, चौथो प्रकोप: सडक दुर्घटना, पांचौ प्रकोप: शितलहर, छैठौं प्रकोप :आगलागी, सातौ प्रकोप : जंगली जानवर आतंक, आठौ प्रकोप : हुरीबतास, नवौ प्रकोप: असिना र दशौ प्रकोप: चटयाङ्ग रहेका छन भन्ने यहाका लागि सर्प दंश र विद्युतिय करेन्ट पनि सहायक प्रकोपको रुपमा रहेको देखिएका छन ।

समुदायसंगको छलफलको आधारमा यमुनामाई गाउँपालिकामा जम्मा १० वटा मुख्य प्रकोपहरु रहेको पाइएको छ । गाउँपालिकाको लागि भूकम्प पछि दोश्रो ठुलो प्रकोपको रुपमा बाढी रहेको छ । भूकम्प नेपालको प्राथमिकता अनुसार पहिलो प्रकोपको रुपमा रहेका छन भन्ने गाउँपालिकाको ५ वटै वडाहरुमा गरिएको प्रकोप स्तरिकरणको नतीजालाई विश्लेषण गर्ने हो भने ५ वटै वडा मध्ये वडा नं १ देखि ४ सम्मले दोश्रो प्रकोपको रुपमा बाढीलाई र वडा नं ५ ले दोश्रो प्रकोपको रुपमा महामारीलाई आफनो वडाको पहिलो प्रकोपको रुपमा राखेका छन् ।

२.२ प्रकोप बिश्लेषण :

यमुनामाई गाउँपालिकाको मुख्य जोखिम तथा समस्याको कारण, कारक तत्व, त्यसले पार्ने प्रभाव र ती जोखिम तथा समस्या समाधान गर्ने उपायको विषयमा समस्या वृक्ष विश्लेषणका लागि सामुहिक छलफल, महिला तथा ज्येष्ट नागरिकसँग लक्षित समुह छलफल, परामर्शदाता तथा सरोकारवालाका प्रतिनिधीहरुले प्रत्यक्ष अवलोकन तथा छड्के धरातलीय हिँडाईका माध्यमबाट सुचनाहरु संकलन गरि प्रकोप विश्लेषण गरी तोकिएको ढाँचामा तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	जोखिम तथा समस्या	मूल कारण	कारक तत्व	प्रभाव	सम्भावित समाधानका उपाय
१	भूकम्प	प्रकृतिक	अव्यवस्थित तथा कमजोर भौतिक संरचना, जनचेतनाको कमी तथा भवन निर्माण आचार संहिताको पूर्ण रुपमा कार्यन्वयन नहुनु तथा भूकम्प प्रतिरोधि संरचना निर्माण नहुनु ।	मानवीय क्षति, मृत्यु, घाइते तथा अंगभंग हुनु । आर्थिक क्षति, चौपाया, पशुपंक्षी तथा भौतिक संरचना ध्वस्त भई बिकास प्रक्रियामा अवरोध पुग्नु तथा गरीबी बढनु ।	भवन अचार संहितालाई अनिवार्य रुपमा कार्यन्वयन गर्नु, बलियो तथा भुकम्प प्रतिरोधी भौतिक संरचना निर्माण, भुकम्पलाई प्राथमिकतामा राखि विकास निर्माण गर्नु पर्ने, समुदाय तथा बिद्यालयमा भूकम्पबारे जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्नु पर्ने
२	वाढी	प्राकृतिक र मानवजन्य	अत्यधिक बर्षा, गहिरो जमीन तथा बस्ती, दिन दिनै खोलाको उचाई बढनु, कमजोर बाँध तथा बाँधहरु फुट्ने, चारैतिर बाँधहरु बाधिनु र पानीको निकास नहुनु, पुर्वतयारीका क्रियाकलाप नहुनु ।	मानवीय तथा आर्थिक क्षति, भौतिक तथा विकासका पूर्वाधारहरुमा असर, झाडापखाला तथा पानीजन्य रोग हुनु, डुबानका कारण उत्पादनमा कमी, फलफूलको नोक्सानी हुनु, जीविकोपार्जनमा समस्या आउनुका साथै दैनिक व्यवहार संचालनमा कठिनाई, सेवा संचालनमा अवरोध हुनु ।	बर्षातको पानी निकासका लागि नालाहरुको व्यवस्था, सडकहरुमा ह्युम पाइप, बाँधहरुको मर्मत तथा ग्यावीन, वृक्षारोपण, पूर्वसुचना प्रणाली स्थापना, खोज तथा उद्धार सामग्री स्थापना, नदीहरुको कटान क्षेत्रहरुमा तटबन्ध, चुरे संरक्षण, जनचेतना, तालिम तथा पुर्वतयारीका गतिविधिहरु, नयाँ निर्माणका लागि बिशेष नीति नियम तयार गर्ने,
३	महामारी	मानव निर्मित कारण	वातावरण प्रदुषण, चर्पीको प्रयोग नगरी खुला दिसापिसाब गर्नाले, फोहोर पानी तथा वासी सडेगलेका खानेकुरा खानाले	बिरामी पर्नु, आर्थिक तथा मानसिक असर, स्वास्थ्यमा दिर्घकालिन असर, मानिसहरुको मृत्यू हुनु, सामाजिक आस्थामा खलल	सरसफाईमा विषेश ध्यान दिने, विभिन्न चेतनामुलक अभियानहरु संचालन गर्ने, विषदीको प्रयोगमा कमी ल्याउने, व्यवस्थित तथा सुरक्षित खानेपानीको प्रयोग, चर्पीको उचित प्रयोग, औषधि

				पुग्नु, उत्पादनको समयमा विभिन्न विषादीहरुको प्रयोग	तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको पूर्व तयारी
४	सडक दुर्घटना	मानव सिर्जित	गाडी चालकको लापरवाही, चालकहरुले ट्राफिक नियमको पालनामा कमी, जथाभावी गाडी पार्किङ, ट्राफिक जनचेतनाको कमी , मदिरापान गरी सवारी चलाउनु, जथाभावी बाटो काट्नु	धेरै मानिसहरुको मृत्यु, घाइते, अंग भंग हुनु तथा आर्थिक रुपमाअत्यधिक क्षति हुनु	गाडी चालकहरुमा ट्राफिक नियमको पालन गरे नगरेको नियमित अनुगमन गर्ने, उचित प्राकिङको व्यवस्था गर्ने, चालक तथा सर्वसधारणलाई ट्राफिक नियमको अभिमुखिकरण दिने ।
५	शितलहर	प्राकृतिक	कमजोर आर्थिक स्थितिले गर्दा आवश्यक न्यानो कपडा किन्न नसक्नु, आवश्यक पूर्वतयारी नभएको, लामो समय सम्म चिसो हावा वहनु, तापक्रम घटदै जानु	बस्तु भाउ, मानिसहरुको मृत्यु, बालीनालीमा क्षति, रुघा खोकी, निमोनियाँ बिरामीहरुको सङख्यामा उल्लेख्य वृद्धि, लामो समयसम्म विद्यालय बन्द हुँदा पठन पाठनमा समस्या आदि ।	न्यानो कपडा लगाउने, शितलहर भएको समयमा बाहिर ननिस्कने, आवश्यक पूर्व तयारीको योजना बनाउने
६	आगलागी	प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित	लापरवाही, चेतनाको अभाव, जथाभावी आगो लगाउने, हुरी बतास, कच्ची तथा खरका छाना भएका घरहरु	बसोबास रहदैन, आर्थिक तथा भौतिक क्षति, व्यवसायमा नष्ट, सेवा संचालनमा अवरोध,	संरचना निर्माण गर्दा आगोले असर नगर्ने गरी गर्ने, जनचेतना जगाउने, विद्युत जडान तथा प्रयोगमा ध्यान दिने,

७	जंगली जानवर	मानविय र प्राकृतिक	जनसङख्या वृद्धिले गर्दा खेतियोग्य जमिन, कल कारखाना स्थापना, बाटो निर्माण, मानव बस्तीले गर्दा वन विनास भई जङगली जनावरहरुको वासस्थान समेत धरापमा परेकोले निल गाई आतङक बढी रहेको छ।	गाईबस्तु नियमित रुपमा आक्रमणमा परेको, विभिन्न अन्नबाली नष्ट, जिविकोपार्जनमा समस्या, खेतियोग्य जमिन बाँझो रहेको ।	वन्यजन्तुलाई धपाउनको लागी आवश्यक सामाग्रीहरुको व्यवस्था गर्ने, खेतियोग्य जमिन र वनको विचमा खाडल तयार पार्ने, घरपालुवा जनावरहरुको खोर तथा गोठहरु बलियो वनाउने, वन्यजन्तुहरुको आक्रमणबाट सुरक्षित हुन अबलम्बन गर्नुपर्ने उपायहरु बारे जानकारी दिने, होडिङ वोर्ड राख्ने, आकस्मीक टेलिफोन नम्बर संकलन गर्ने तथा विभिन्न ठाउँहरुमा चार्ट बनाएर राख्ने व्यवस्था गर्ने
८	हुरीबतास	प्राकृतिक	कच्ची, फुस तथा टीनका छाना, अग्ला रुख	मानवीय तथा आर्थिक क्षति, भौतिक तथा विकासका पुर्वाधारहरुमा असर, उत्पादनमा कमी, फलफूलको नोक्सानी हुनु, बसोबासमा समस्या, बाटोघाटो बन्द हुनु	घर तथा भौतिक संरचना निर्माण गर्दा प्रविधिमा ध्यान दिने र घर छेउछाउमा अग्ला रुख नरोपने ।
९	असिना	प्राकृतिक	बादलको माथिलो भागको तापक्रम शुन्य डिग्रि सेल्सियस भन्दा कम हुनु ।	मानवीय तथा आर्थिक क्षति, बालीनाली तथा कच्ची घरहरुमा क्षति, उत्पादनमा कमी, फलफूलको नोक्सानी हुनु, बसोबासमा समस्या हुनु	कच्चि घरको छनामा जस्ता लगायतका बलियो छाना बनाउनु । बेमौसमी तरकारी बालीमा टनेल बनाउनु । मौसमको अवस्था हेरी मात्र घर बाहिर निस्किनु ।
१०	चट्याङ	प्राकृतिक	बस्ती नजिक अग्लो रुख, टावर हुनु, कलकारखाना, घरहरुमा अर्थिङ नहुनु, पुर्वतयारीको कमी	चट्याङले गर्दा आगो लागि हुने धनको अत्यधिक क्षति, मानिसहरुको मृत्यु, बस्तु भाउहरुको मृत्यु	घर, गोठ वरिपरि ठूल्ठुला रुखहरु नराख्ने तथा सुरक्षित भएर वस्ने, घर वरिपरिका विजुलीका तारहरु व्यवस्थीत गर्ने र अर्थीङ गर्ने, चट्याङका कारण हुने आगलागी निभाउने यन्त्र भएका संस्था वा

					क्षेत्रमा पानीको व्यवस्था समयमै मिलाउन सहयोग गर्ने तथा अनुरोध गर्ने, चट्याङले वनजंगलमा पार्न जाने असर बारे समुदायमा जनचेतना फैलाउने ।

२.२.१ ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण

यमुनाामाई गाउँपालिकामा विगत वर्षहरुमा कुन प्रकोपबाट कस्तो विपत्ति परेको थियो भन्ने जानकारी लिन ऐतिहाँसिक समयरेखा तयार गरिएको छ। समय रेखाबाट प्रकोपको दोहोरिने प्रवृत्ति, त्यसले पुऱ्याउने भौतिक, सामाजिक, आर्थिक, मानवीय तथा प्राकृतिक क्षति एवं प्रभावको बारेको जानकारी एकीकृत गर्ने प्रयास गरिएको छ। यो विधिको प्रयोग गर्दा स्थानीय जानकार व्यक्ति, जेष्ठ नागरिकहरुको सहभागितामा जोड दिइएको थियो ।

प्रकोपको इतिहाँस हेर्दा भूकम्प, बाढी, शितलहर, हुरीबतास, जंगली जानवर आतंक, चट्याङ, महामारी, खडेरी आगलागी, असिना, सडक दुर्घटना र सर्पदंश जस्ता प्रकोपहरुले यस गाउँपालिकालाई प्रभाव पारेको देखिन्छ। अरु प्रकोपको तुलनामा भूकम्प लामो समयको अन्तरालमा आएता पनि यसबाट भएको क्षति भने बढी मात्रमा रहेको छ। बाढी, शितलहर, चट्याङ, महामारी, सडक दुर्घटना र आगलागी, जस्ता प्रकोपले मानवीय क्षति निमत्याएको देखिन्छ भने असिना, हावाहुरी र जंगली जानवर आतंक जस्ता प्रकोपले विशेषगरी खेतिपाती, पशुपन्छीमा क्षति पुऱ्याएको देखिन्छ। प्राकृतिक रुपमा खेतीयोग्य जमिन तथा सामुदायिक वन, पानीको मुहान लगायतका श्रोतहरु माथि उल्लेखित सबै प्रकोपहरुले प्रभाव पारेको देखिन्छ ।

वडा	विपद्	साल र महिना	स्थान	मानविय क्षति मृत्यु, घाइते	भौतिक क्षति	आर्थिक क्षति	प्राकृतिक क्षति (खेती योग्य भूमी वन)	सामाजिक क्षति	सूचना पुष्ट्याइको विधि
१	बाढी	२०४५ भदौ ५ गते	जेठहरिया	७ जनाको मृत्यु	२० वटा घर भत्केको, २ वटा काठको पुल बगाएको, २ वटा विद्यालयको घर भत्केको	१ लाख ५० हजार बराबरको धनमाल क्षति	२० विगाहा जमिन कटान गरेको	विद्यार्थीको पठनपाठन बन्द भएको	लक्षित समूह छलफल
	बाढी	२०५० श्रावण	जेठहरिया	३० जना मानिसहरुको ज्यान गएको, २० जना घाइते	२ वटा काठको पुल , ५० वटा धर बगाएको , विद्यालय र मन्दिरमा क्षति, घरमा रहेको सबै मालसामान बगाएर लगेको	१ लाख बराबरको क्षति	१५ विगाहा जमिन कटान	विद्यार्थीको पठनपाठन बन्द भएको	लक्षित समूह छलफल
	बाढी	२०५५ भदौ	जेठहरिया	मानिसहरुलाई सामान्य चोटपटक लागेको	१० घर बगाएको , काठको पुल, विद्यालयमा क्षति गरेको मालसामान लत्ताकपडा बगाएको	२ लाख बराबरको क्षति			लक्षित समूह छलफल
	बाढी	,२०७६ भदौ	जेठहरिया	७५ जना मानिसहरु सामान्य घाइते भएको,	१०० घर बगाएको , रोपिएको बालीनाली डुबान गरेको, घरहरुमा पानी पसेको	१० लाख बराबरको क्षति १०५ पशु चौपाया बगेको		सामान्य झगडा भएको ,राहत लिने बेलामा	लक्षित समूह छलफल
	भुकम्प	२०५५ भदौ	जेठहरिया	सामान्य चोटपटक लागेको	२ घर भत्केको	१ लाख बराबरको क्षति			लक्षित समूह छलफल
	भुकम्प	२०७२ बैशाख			घरहरुमा सामान्य क्षति				लक्षित समूह छलफल

	असिना, र हावाहुरी	२०७५ चैत्र	जेठहरिया	सामान्य चोटपटक लागेका	छानाहरु उडाएको कच्ची घरहरु भत्केको	१ लाख बराबरको क्षति			लक्षित समूह छलफल
	महामारी	२०५० भर्दा		गाउँका सबै मानिसहरु बिरामी भएको					लक्षित समूह छलफल
वड २	वाढी	२०५० श्रावण	भेडियाही	३ जना मानिसहरुको ज्यान गएको, १५ जना मानिसहरु घाईते,	१५० वटा घर क्षति विद्यालय, मन्दिरमा क्षति, घरमा रहेके सबै मालसामान वगाएर लगेको, वाटोहरुमा क्षति भएको	१५ लाख वरावरको क्षति १२०वटा पशुचौपायाहरु वगाएका	१० विगाहा जमिन कटान	विद्यार्थीहरु पढ्नबाट वन्चित भएको	लक्षित समूह छलफल
	वाढी	२०६३ श्रावण र भदौ	भेडियाही	मानिसहरुलाई सामान्य चोटपटक लागेको,	१० घर वगाएको, मालसामान, लत्ताकपडा, खाद्यान्न वगाएको,	५ लाख बरावरको क्षति ५० वटा पशुचौपाया वगेको	५ विघा जमिन कटान		लक्षित समूह छलफल
	वाढी	२०७२ भदौ कृष्ण जन्मष्टमीमा	भेडियाही	मानिसहरु सामान्य घाईते भएको,	२० घर वगाएको, मालसामान, लत्ताकपडा, खाद्यान्न वगाएको,	७ लाख वरावरको क्षति, ३५ पशु चौपाया वगेको	५ विघा जमिन कटान	राहत लिने बेला सामान्य झगडा भएको	लक्षित समूह छलफल
		२०७६ असार	भेडियाही	मानिसहरु सामान्य घाईते भएको	१० घर वगाएको रोपिएको बालीनाली डुवान गरेको, घरहरुमा पानी पसेको, खाद्यान्नहरु वगाएको	३ लाख वरावरको क्षति, २० पशु चौपाया वगेका	२ विघा जमिन कटान	पठनपाठन वन्द भएको	लक्षित समूह छलफल
	भुकम्प	२०७२ वैशाख १२	भेडियाही		घरहरुमा सामान्य क्षति				लक्षित समूह छलफल

	महामारी	२०५० भदौ	भेडियाही	गाउँका सवैमानिसहरु विरामी भएको					लक्षित समूह छलफल
	असिना र हावाहुरी	२०७४ जेठ	भेडियाही	सामान्य चोटपटक लागेको	छानाहरु उडाएको, कच्चि घरहरु क्षति पुऱ्याएको,	१ लाख ५० हजार बरावर क्षति भएका			लक्षित समूह छलफल
	आगलागी	२०७४	भेडियाही	सामान्य चोटपटक लागेको	२ घर जलेको, घरमा रहेको सम्पूर्ण सामान जलेका	५ लाख बरावरको क्षति			लक्षित समूह छलफल
वडा न ३	बाढी	२०५० साल श्रावण	राजपुर तुलसी	२ जना मानिसहरु घाइते भएको,	२०० वटा घर बगाएको॥ विद्यालय मन्दिरमा क्षति, घरमा रहेको सबै मालसामान बगाएर लगेको	५ लाख बराबरको क्षति , ३०० पशु चौपाया बगाएको	**१५ विगाहा जमिन कटान**	**विद्याथीहरु पढन बाट बञ्चित भएको**	लक्षित समूह छलफल
	बाढी	२०६६ भदौ	राजपुर तुलसी	मानिसहरुलाई सामान्य चोटपटक लागेको,	१०० घर बगाएको , विद्यालयमा क्षति गरेको। मालसाामान , लत्ताकपडा बगाएको	३ लाख बराबरको क्षति ,२५० पशुचौपाया बगाएको	• **८ विगाहा जमिन कटान**		लक्षित समूह छलफल
	बाढी	२०७७ श्रावण , २०७८ असार	राजपुर तुलसी	मानिसहरु सामान्य घाइते भएको,	५० घर बगाएको, रोपिएको बालीनाली डुबान गरेको, खाद्यान्न लत्ता कपडा सबै सामान बगाएको	१५ लाख बराबरको क्षति , १०५ वटा पशु चौपाया बगाएको	**६० विगाहा जमिन कटान**		लक्षित समूह छलफल
	आगलागी	२०५१ मंसीर	राजपुर तुलसी		२ घर गोठ, , लुगाफाँटा, खाद्यान्न जलेको	२ लाख बराबरको क्षति , पशुचौपाया जलेको			लक्षित समूह छलफल
	भुकम्प	२०७२ वैशाख १२	राजपुर तुलसी		घरहरुमा सामान्य क्षति भएको	१ लाख बराबरको क्षति			लक्षित समूह छलफल

	हावाहुरी	२०७५ चैत्र	राजपुर तुलसी	सामान्य चोटपटक लागेको	छानाहरु उडाएको, कच्ची घरहरु भत्केको	२ लाख बराबर क्षति भएको			लक्षित समूह छलफल
	चट्याङ	२०७० जेष्ठ	राजपुर तुलसी	१ जनाको मृत्यु भएको		१ लाख बराबरको क्षति			लक्षित समूह छलफल
	शितलहर	२०७३	राजपुर तुलसी	२ जना ज्येष्ठ नागरिकको मृत्यु भएको	बालीनालीमा क्षति	२ लाख बराबरको क्षति			लक्षित समूह छलफल
वडा न ४	बाढी	२०५० श्रावण	सरुअठा	५ जनाको मृत्यु भएको	५०० घर वगाएको	३० लाख बरावरको क्षति भएको			लक्षित समूह छलफल
	बाढी	२०११, २०१२ श्रावन	सरुअठा	२० जनाको मृत्यु	१० घर वगाएको	२० हजार वरावरको क्षति	वनजंगलमा क्षति २० विघा जमिन वालुवाले पुरीएको		लक्षित समूह छलफल
	बाढी	२०७४ असार २८	सरुअठा	१ जना सामान्य घाईते भएको,	१०० घर वगेको	१० लाख वरावरको क्षति	विद्यालयको पठनपाठन वन्द भएको राहत वुझ्नेक्रममा झै झगडा भएको		लक्षित समूह छलफल
	बाढी	२०७६ असार २६	सरुअठाको पूर्वतिर वम नहर	सामान्य क्षति भएको	५० घर वगेको,	१ लाख बारावरको क्षति	`	राहत लिने क्रममा छिमेकी छिमेकी विच झगदा भएको	लक्षित समूह छलफल

	भुकम्प	२०४४ माघ	सरुअठा	सामान्य क्षति भएको	५ घर भत्केको	१ लाख बरावरको क्षति			लक्षित समूह छलफल
	भुकम्प	२०७२ वैशाख १२	सरुअठा		१० घर भत्केको	५ लाख बरावरको क्षति भएको			लक्षित समूह छलफल
	असिना	२०७५ चैत्र २८	सरुअठा		३०० घरमा क्षति	३ लाख बरावरको क्षति, पशु चौपायाको मृत्यु			लक्षित समूह छलफल
वडा न ५	वाढी	२०५० श्रावण	झुन्झुन्वा	२ जनाको मृत्यु, २५ जना मानिसहरुको घाईते भएको,	६० वटा घर वगाएको, विद्यालय, मन्दिरमा क्षति, घरमा रहेको सवै मालसामान वगाएर लगेको, पोखरीमा क्षति भएको	१५ लाख वरावरको क्षति ३०० पशु चौपाया वगाएको ।	५० विगाहा जमिन कटान	विद्यार्थीहरु पढ्नबाट वन्चित भएको	लक्षित समूह छलफल
	वाढी	२०६६ श्रवन	झुन्झुन्वा	मानिसहरुलाई सामान्य चोटपटक लागेको,	५० घर वगाएको, विद्यालयमा क्षति गरेको मालसामान, लत्ताकपडा वगाएको, पोखरीमा क्षति भएको	२० लाख बरावरको क्षति, ५० पशुचौपाया बगेको	८ विघा जमिन कटान	सामान्य भनाभन भएको	लक्षित समूह छलफल
	वाढी	२०७३ श्रावन र २०७६	झुन्झुन्वा	मानिसहरु सामान्य घाईते भएका,	१५० वटा घर वगाएको रोपिएको बालीनाली डुवान गरेको, खाद्यान्न, लत्ता कपडा सवै सामान वगाएको, विद्यालयमा सामान्य क्षति भएको	४० लाख वरावरको क्षति, १५० वटा पशु चौपाया वगेको	१२ विगाहा जमिन कटान		लक्षित समूह छलफल

	आगलागी	२०७३ फागुन	भुन्खुन्वा	सामान्य चोट लागेको	१ घर गोठ, लुगाफांटा, खाद्यान्न जलेको, १ घर गोठ, लुगाफाटा, खाद्यान्न जलेको	१० लाख बरावर क्षति भएको, ७ वटा बाखा, १वटा भैसी, १ वटा गोरु, १ वटा पाडा जलेको			लक्षित समूह छलफल
	भुकम्प	२०७२ वैशाख १२	भुन्खुन्वा	मनिसहरुमा सामान्य चोटपटक लागेको	२० घरहरुमा क्षति	१० लाख बरावरको क्षति			लक्षित समूह छलफल

ऐतिहासिक समय रेखाको सूचना लाई हेर्ने हो भने विगतको ईतिहासमा बाढी, आगलागी, सडक दुर्घटना, महामारी, चटयांग, असिना आदिले क्षति गर्ने गरेको छ । यसका साथै अहिले जनावरआतंकले पनि यस गाउँपालिकामा क्षति गर्ने गरेको छ । यसरी यमुनामाई गाउँपालिकाको एतिहासिक समय रेखालाई हर्ने हो भने बारम्बार दोहोरि रहने प्रकोपका घटनामा ,बाढी, आगलागी,महामारी, शितलहर तथा हुरीवतास देखिन्छ । त्यसै गरी पछिल्लो समयमा जनावर आतंक र सडक दुर्घटनाका समस्याले पनि निकै सताउने गरेको छ। यस गाउँपालिको ऐतिहासिक विवरण अनुसारपछिल्ला ३० वर्षमा पानी कम पर्ने गरेको तथा पानी पर्दा एक्कासी अत्याधिक परी बाढी तथा डुवान हुने गरेको, बेमौसमी असिनाहरु परी कच्ची घर का साथै बालीनाली नष्ट हुने गरेको, फलफुल तथा तरकारीहरुमा किरा बढी लाग्ने गरेको जस्ता विभिन्न जलवायुजन्य समस्याहरु देखिएकाले यहाका समुदायले जलवायु परिर्वतन तथा जलवायु जन्य समस्याहरु पनि भोग्दै आएको देखिन्छ ।

२.२.२. प्रकोप, मौसमी तथा बालीपात्रो :

यमुनामाई गाउँपालिकामा कुन समयमा कुन प्रकोप हुन्छ भनेर पत्ता लगाई त्यसको समयरेखा तयार गरिएको छ। जलवायु परिर्वतनका दृष्टिले पनि पछिल्ला ३० वर्षमा प्रकोपको समय र महिनाहरु के कस्तो फरक तथा परिर्वतन देखियो भन्नका लागि पनि समुदाय् तथा विपद व्यवस्थापन समिति सँग छलफल गरी तालिकामा जोखिम महिनाहरुलाई रङ लगाएर संकेत गरिएको छ।

२.२.२.१ प्रकोप पात्रो :

प्रकोप	समयचक्र	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फाल्गुन	चैत
वाढी	पहिले (३० बर्ष)												
	अहिले												
आगलागी	पहिले												
	अहिले												
जनावर आतङक	पहिले												
	अहिले												
शितलहर	पहिले												
	अहिले												
हावाहुरी	पहिले												
	अहिले												
सडक दुर्घटना	पहिले												
	अहिले												
सर्पदर्श	पहिले												
	अहिले												
भूकम्प	पहिले												
	अहिले												

चट्याङ	पहिले (३० बर्ष)												
	अहिले												

२.२.२.२ मौसमी पात्रो :

मौसमी पात्रो अनुसार कुन कुन समयमा मनसुन वर्षा, हिउदे वर्षा, आगलागी, गर्मी, जाडा, असिना पर्ने, तुसारो पर्ने हुन्छ पछिल्लो ३० वर्षको अन्तरालमा आएको परिवर्तन अनुसार मौसमी पात्रोमा पहिचान गरिएको छ ।

प्रकोप	समयचक्र	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्त्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
मनसुन वर्षा	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												
हिउँदे वषा	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												
आगलागी	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												
गर्मी	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												
जाडो	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												

असिना	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												
तुसारो	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												

२.२.२.३ बाली र वनस्पति पात्रो :

बाली र वनस्पति पात्रो तयार गर्दा समुदायको प्रमुख ३ वाली वा वनस्पतिसँग सम्बन्धित विभिन्न क्रियाकलापहरु-कुन कुन समयमा गरिन्छ भनी पत्ता लगाउन निम्न बमोजिमको तालिका प्रयोग गरिएको छ ।

विवरण	समयचक्र	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
धानको वीउ लगाउने	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												
धान रोप्ने	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												
धान काट्ने	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												
विरुवाको फूल र फल लाग्ने समय	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												

गहुँ छर्ने समय	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												
गहुँ काट्ने समय	पहिले(३० बर्ष)												
	अहिले												

प्रकोप पात्रो, मौसमी पात्रो तथा बाली पात्रो अनुसार विगतका ३० वर्ष देखि हाल सम्मको अवस्था हेर्ने हो भन्ने सामान्यरुपमा गर्मी बढ्दै गएको, पानी पर्ने क्रम कम हुदै गएको तथा मनसुन वर्षा र हिउँदे वर्षा पनि केही पछाडी हुने गरेको, सुख्खा खडेरी जान थालने क्रम बढदै गएको तथा बालि नाली लगाउने समय पनि केही पछाडी धकेलिदै गएको जस्ता जानकारी समुदाय स्तरबाट आउने गरेका देखिन्छ जसवाट यहाका समुदायले जलवायु परिर्वतन तथा जलवायु जन्य समस्या पनि भोग्दै गएका छन भन्ने पनि प्रष्ट हुन्छ ।

२.२.३ लक्षित समूह छलफल :

सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका विभिन्न औजारको प्रयोगबाट प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कको पुनरावलोकन, अनुगमन वा परीक्षण र छुटेका विषय पत्ता लगाउन समुदायको सानो समूहमा छलफल गर्नु नै लक्षित समूह छलफल हो । समुदायका महिला, वालवालिका, सीमान्तीकृत वर्ग, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्ता भएका व्यक्ति, दलित, जनजाति र अलपसंख्यक समेत सबै वर्गलाई समेटेर यस प्रकारको फलछल गरिएको छ । यस्तो छलफलमा सबै सहभागीलाई समान रूपले आफ्ना विचार र भनाइ राख्न प्रोत्साहित गरिएको थियो । विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका कारण त्यस गाउँपालिकाकोकृषि, पशुपालन तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैबिक विविधता, जलवायु जन्य प्रकोप, जलस्रोत र उर्जा, भौतिक पूर्वाधार स्वस्थ्य आदि क्षेत्रहरुमा ३० बर्ष पहिले र हाल महसुस गरिएका असर तथा प्रभाव एवं भविष्यको अनुमानका बारेमा छलफल गरी निम्नअनुसारको ढाँचामा सूचीकृत गरिएको छ :

क्र. सं.	समस्या	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको प्रभाव	कारण	कारक तत्व	सम्भावित समाधानका उपाय

१	विपद् र विपद्का सवाल	विपद्को घटनाक्रम निकै कम थियो	विपद्को घटनाक्रम बढेको महसुस गरिएको छ। जन र धनको निकै क्षती भइरहेको छ।	मानविय र प्राकृतिक	अत्यधिक जनसङख्या वृद्धि, सिमित प्राकृतिक श्रोत र साधनमा चाप, संरचना, बाटो बनाउदा प्राविधिक कुरामा ध्यान नदिएको र एकातिर जलवायु परिवर्तका घटनाले ठुला ठुला विपद्का घटनाहरु बढीरहेको छ।	समुदायको सहभागितामा विपद् पुर्वतयारीमा विशेष कार्यक्रम लागु गरिनुपर्ने र साथसाथै संरचना निर्माण प्राविधिक कुरालाई ध्यानमा राख्दै अल्पीकरणको कार्यलाई पनि लैजानु पर्ने हुन्छ।
२	जीविकोपार्जन तथा खाद्य सुरक्षा (जस्तैः उत्पादन बढ्नु वा घट्नु, कृषि प्रणाली वा प्रक्रियामा आएको फरक, स्थानीय प्रजाति हराउनु वा नयाँ प्रजाति प्रयोगमा आउने)	जीविकोपार्जनमा खेती किसानीलाई निकै समस्या बढिरहेको छ किनभने केही दशक एता जलवायु परिर्वतनको उतार चढाबले गर्दा उत्पादनमा निकै कमी आएको छ।	उत्पादनमा ह्रास र नयाँ प्रजातीका बिउ, बिजनमा प्रयोग बढैदै गरेको साथै किटनाशक औषदीमा वृद्धिले गर्दा क्यानसर जन्य रोग वृद्धि भइरहेको छ।	मानविय र प्राकृतिक	अत्यधिक किटनाशक औषदीको प्रयोगले गर्दा उत्पादनमा ह्रास र एकातिर जलवायु परिवर्तको घटनाक्रमले हावा र पानीमा उतार चढाव ल्याएको छ भने विपद्का घटनाले जस्तै बाढी, पहिरोले खेती योग्य जमिन नदी कटानले गर्दा उत्पादनमा कमी आएको छ।	अत्यधिक किटनाशक औषधी प्रयोगमा रोक लगाउने। आधुनिक खेतीका साथै परम्परागत खेतीमा समेत अग्रसर हुन खेतीकिसानीहरुलाई प्रेरित गर्ने। स्थानीय स्तरको हावा पानीमा सुहाँउदो खेतीपातीको व्यवस्था गर्नुपर्ने। रसायनिक मलको प्रयोग भन्दा प्राङगारिक मलको प्रयोग मा विशेष ध्यान दिनुपऱ्यो
३	मानव स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा महामारी	मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर बढीरहेको छ , खानेपानी, सरसफाइको कारणले महामारी	प्रदुषित खानेपानी र कमजोर सरसफाईको कारणले हैजा, झाडापखाला, टाइफाइड आदि	मानविय	जमिन अतिक्रमण गर्नको लागि वनजङगल फडानी जसले गर्दा पानीका मुहानहरु सुकेको छ ,अत्यधिक किटनाशक औषदीको प्रयोगले	समुदायमा जनचेतना अभियान समुदायको अग्रसरमा लागु गर्ने। समुदायमा विपद् पूर्वतयारी गर्न ठोस कदम चाल्ने

		जस्ता रोगहरु वृद्धि भएको छ ।	जस्ता महामारीको रोगले मानिसहरुको मृत्यु भइरहेको छ		पानीको मुहानहरु प्रदुषित भएकोले महामारीका रोगहरु वृद्धि भइरहेको छ ।	
४	वन तथा जैविक विविधता (जस्तै : वा नयाँ प्रजाति देखा पर्नु, कुनै प्रजाति लोप हुनु)	वन तथा जैविक विविधतामा ह्रास आएको छ ।	बदलिदा हावा पानी ले गर्दा विभिन्न प्रजातीहरु लोप हुने अवस्थामा छन्। वन जङगल फडानीले गर्दा ले गर्दा जङगली जनावर आतङक बढेको छ	जलवायु परिर्वतन	जलवायु परिर्वतनले गर्दा बदलिदो हावा पानी संग जुध्न नसक्दा विभिन्न प्रजातीहरुको बासस्थान नै लोप हुदै गएको छ भने अर्को तिर जनसङख्या वृद्धिले गर्दा वन जङगल अतिक्रमण बढेको छ र प्रजातीहरुको बासस्थान नै लोप उन्मुख अवस्थामा पुगेको छ ।	जलवायु परिर्वतन अनुकुलन कार्यक्रम स्थानिय स्तरमा लागु गनुपऱ्यो र वन जङगल अतिक्रमण रोक्नु पऱ्यो ।
५	जलश्रोत तथा उर्जा (जस्तैः पानीका मुहानहरु सुक्ने वा नयाँ श्रोतहरु देखा पर्नु)	पानीको मुहानहरु सुकेको	स्वच्छ खानेपानीमा समस्या, सिचाई गर्न समस्या आदि	मनविय क्रियाकलाप	अत्यधिक वन जङगल फडानीले गर्दा पानीको मुहान सुकेको छ र अत्यधिक गिटी, वालुवा उत्खनन् र पानीको मुहानहरु निकै प्रदुषित भएको छ ।	वन जङगल फडानी रोक्नुपऱ्यो, गिटी, वालुवा उत्खनन रोक प्रदुषणमा रोक
६	अन्य ....(थप्न सकिने)					

२.२.४ गाउँ तथा टोलको सङ्कटासन्नता स्तरीकरण :

यस गाउँपालिकाकोसङ्कटासन्नता स्तरीकरण : विगतको ३० वर्षको समय रेखाबाट आएको सूचनाको आधारमा क्षति विश्लेषण गरी त्यबाट प्राप्त अङ्कभारलाई जोडेर समुदाय र वडाको उच्च, मध्यम र न्यून गरी तीन वर्गमा निम्नअनुसार सङ्कटासन्नता स्तरीकरण गरिएको छ ।

वडा नं.	मानवीय क्षति	प्रभावित परिवार	घरको क्षति	आर्थिक क्षति	खेती योग्य भूमि र वन क्षेत्रको क्षति	सामाजिक क्षति	विगतमा भएका विपद्का घटनाक्रम	वालि लगाउने वा भित्राउने समयमा आएको परिवर्तन	तापक्रममा आएको परिवर्तन	जोखिमले भविष्यमा पार्न सक्ने असर	स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच	संस्थागत क्षमता	जनसंख्याको विश्लेषण	स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधि	जम्मा अंक	स्तर
१	३	३	३	३	३	१	३	३	३	३	३	२	३	२	३८	मध्यम सङ्कटासन्न
२	३	३	३	३	३	१	३	३	३	३	३	२	३	२	३८	मध्यम सङ्कटासन्न
३	३	३	३	३	३	१	३	३	३	३	३	२	३	२	३८	मध्यम सङ्कटासन्न
४	३	३	३	३	३	१	३	३	३	३	३	२	३	२	३८	मध्यम सङ्कटासन्न
५	३	३	३	४	४	२	३	३	३	३	२	२	३	२	३९	उच्च सङ्कटासन्न

स्पष्टीकरण:

क्र.सं	अङ्कभार	स्तर
१	३८ भन्दा माथी अङ्कभार	उच्च सङ्कटासन्न
२	२४ देखि ३८ अङ्कभार सम्म	मध्यम सङ्कटासन्न
३	२३ भन्दा कम अङ्कभार	न्यून सङ्कटासन्न

२.३ गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण :

२.३.१ स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच

यमुनामाई गाउँपालिकामा सिमित क्षमता रहेको देखिन्छ भन्ने पूर्वतयारीको अवस्था कमजोर रहेको छ। त्यस्तै विपद् प्रतिकार्य लागि पनि गाउँपालिकाकोक्षमता कमजोर देखिन्छ। गाउँपालिकाकोक्षमतालाई निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

२.४.१						
विवरण	**वडा न १**	**वडा न २**	**वडा न ३**	**वडा न ४**	**वडा न ५**	**जम्मा**
भौतिक श्रोत						
पुल	झाँझ नदिको पुल ३ वटा पक्की, २ वटामा गाडी आवत जावत गर्न सक्ने १ झोलुगें पुल निर्माणधिन	६ वटा पुल, जसमध्ये २ वटा जिर्ण	२ वटा पुल, झाँझ नदिको पुल र मलहिनिया टोल	झाँझ नदि २ वटा	पुल ९ वटा ,६ वटा राम्रो ३ वटा जिर्ण	
सडक	१० वटा मध्ये ३ वटा पक्की सडक, बाकी कच्ची सडक	१५ वटा सडक मध्ये ६ वटा पक्की, बाँकी कच्ची	५ वटा पक्की सडक	६ पक्की र २ कच्ची सडक	२ वटा पक्की र १ वटा कच्ची	
विद्यालय भवन	२ वटा विद्यालय जेठहरिया , शुकदेव चौक, ३०० जनाको क्षमता भएको	३ वटा विद्यालय, ५०० जना क्षमता भएको	१ वटा , ३०० जना क्षमता भएको	४ वटा , जसमध्ये सामुदायिक २ वटा र निजी २ वटा	१वटा उच्च मा वि, ३०० जना क्षमता भएको	
सुरक्षित आवास	०	०	०	०	०	

संचारका साधन	१००० मोबाइल सेट	७०० मोवाइल सेट	२४०० मोवाइल सेट	२००० मोबाइल सेट	१००० मोवाइल सेट	
सामुदायिक शौचालय	०	०	०	०	०	०
सार्वजनिक धारा	०	०	०			
यातायातका साधन	टयाक्टर २६ वटा मोटरसाइकल ७० वटा	ट्याक्टर २५, वाइक ५५	१२३, मध्ये टयाक्टर १५, वाइक १००, एम्बुलेन्स १, टिपर १ ढक १ वटा, अटो ५ वटा	२१२ मध्ये, ट्याक्टर ६० वटा, ढक २ र वाइक १५० वटा	३० टयाक्टर , ३०० वटा वाइक	
लाइफ ज्याकेट	०	०	०	०	०	
डुंगा	०	०	०	०		
मस्जिद	५० वटा	२ वटा १०० जना क्षमता भएको	४ वटा , २०० जना क्षमता भएको	५ वटा , २५० जना क्षमता भएको	३ वटा मध्ये १ वटा राम्रो बाँकी जिर्ण , प्रत्येकमा ५० जना क्षमता भएको	
मदरसा	०	१ वटा ३० क्षमता भएको	३ वटा		३ वटा	
सामुदायिक शौचालय	०	०	०	०		
पुर्वसुचना प्रणाली	०	०	०	०		
वारुणयन्त्र	०	०	०	०		
रक्त संचार सेवा	०	०	०	०		
अस्पताल तथा नर्सिगं होम, स्वास्थ्य चौकी	२ वटा मध्ये, स्वास्थ्य चौकी, १ वटा , निजी अस्पताल १	स्वास्थ्य चौकी १ वटा	२ वटा मध्ये, आयुर्वेद स्वास्थ्य सस्था १, स्वास्थ्य चौकी १	१ वटा स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी १ वटा	
खोज तथा उद्धार सामाग्री	०	०	०	०		

गैरखाद्य सामाग्री	०		०	०		
प्राकृतिक श्रोत						
खेतीयोग्य भुमि	८०० विगाहा , २५,८०० क्विन्टल उत्पादन वर्षमा	३५० विगाहा , १५००० किवन्टल	३०० विगाहा, २० हजार क्वीन्टल	८०० विगाहा, ३० हजार क्वीन्टल	५०० विगाहा, १७ हजार क्वीन्टल	
निजि ताल तलैया	०	०	०			
प्राकृतिक धारा -मुल)						
नदि ,नाला पोखरी इनार , कुवा						
पोखरी	२ वटा पोखरी	२ वटा पोखरी , ठिकै अवस्थामा	२वटा पोखरी	१ वटा	४ वटा, मर्मत गर्नुपर्ने	
नदि नाला	झाँझ, लमाहा नदि २ वटा,	झाँझ, लमाहा नदि २ वटा,	२ वटा	१ वटा		
झर्ना	०	०	०	०		
सिंचाइका साधन र श्रोत	०	७४ वटा निजी बोरिगं	५० वटा व्यक्तिगत बोरिंग	६४ वटा जस मध्ये सरकारी बोरिग ३ वटा र व्यक्तिगत बोरिगं ६१ वटा	६० वटा व्यक्तिगत बोरिगं	
नहर	१ वटा झाँझ नहर	१ वटा झाँझ नहर	१ वटा झाँझ नहर	०	१ वटा गण्डक नहर	
वन जंगल	०	०	०	०	०	
पार्क, खुला स्थाान	०	०	०	०	०	
खेर गइरहेको जमिन	१ विगाहा	०	२ विगाहा,	३० कठा	२ विगाहा	
खेती गरिने मुख्य वाली लगाउने समय,	धान,गहुँ, असार, कातिक मंसीर,	धान,गहुँ, असार, कातिक मंसीर,	धान,गहुँ, असार, कातिक मंसीर,	धान,गहुँ, असार, कातिक मंसीर,	धान,गहुँ, असार, कातिक मंसीर,	

थन्कयाउने समय, उत्पादन क्वीन्टल, प्रयोग गरिने समय, विउको उपलक्धता	चैत्र , वैशाख, १ ६हजार कवीन्टल, ९८०० क्वीन्टल	चैत्र , वैशाख, १०हजार कवीन्टल, ५हजार क्वीन्टल	चैत्र , वैशाख, १२हजार कवीन्टल, ८हजार क्वीन्टल	चैत्र , वैशाख, २०हजार कवीन्टल,१० हजार क्वीन्टल	चैत्र , वैशाख, १२हजार कवीन्टल,५ हजार क्वीन्टल	
आर्थिक श्रोत						
उद्योग कलकारखाना	५ वटा इटा उद्योग		३ वटा इटा उद्योग	०		
व्यापार व्यवसाय पसल	१२५ वटा पसल(किराना, होटल मेडिकल	२५ वटा पसल(किराना, होटल मेडिकल	२५ वटा पसल(किराना, होटल मेडिकल	१५ वटा पसल(किराना, होटल मेडिकल	३० वटा पसल(किराना, होटल मेडिकल	
नोकरी	११२ जना विभिन्न क्षेत्रमा	११ जना	२० जना विभिन्न क्षेत्रमा	१५० जना विभिन्न क्षेत्रमा	६० जना विभिन्न क्षेत्रमा	
बचत समुह	७ वटा बचत तथा ऋण प्रवाह गर्न सक्ने	४ वटा बचत तथा ऋण प्रवाह गर्न सक्ने	०	१० वटा	२ वटा	
विपद् व्यवस्थापपन कोष	**०**	**०**	०	०	०	
बैंक तथा वित्तिय संस्था	१ वटा	**०**	०	०	१ वटा	
सहकारी संस्था	२ वटा	३ वटा	१	०	१ वटा	
सामाजिक श्रोत						
सामुदायिक भवन	०	०	०	०	१ वटा , ५० जना क्षमता भएको	
खानेपानी धारा	२६५ वटा	५०० वटा,	२० वटा कल धारा	१३०० वटा कल धारा	२५ वटा कल धारा	
पाटी पौवा	सुकदेव चौक १ वटा प्रतिक्षालय		०	०		

मठ मन्दिर तथा चर्च	२ वटा वडा भित्र	२ वटा मन्दिर	३ वटा मन्दिर	४ वटा मन्दिर	७ वटा मन्दिर	
सामाजिक संरचना						
महिला समुह, आमा समुह	७ वटा		०	१० वटा महिला समुह		
अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु	०		०	१वटा समुह		
बाल क्लव	१ वटा निस्क्रिय	०	०	०	१ वटा	
युवा क्लव	०	४ वटा सक्रिय अवस्थामा	०	०	१ वटा	
ज्येष्ठ नागरिक समुह	०	०	०	०	०	
मानविय श्रोत						
आधारभुत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त - जनशक्ति)	०.......	०	०	०		
जिल्ला विपद् प्रतियकार्य सम्बन्धी तालिम प्राप्त जनशक्ति	०	)	०			
तालिम प्राप्त पौडीबाज			१० जना तालिम नलिएको, तर पौडिन सक्ने	५० जना तालिम नलिएको, तर पौडिन सक्ने	१० जना तालिम नलिएको, तर पौडिन सक्ने	
तालिम प्राप्त स्वयसेवक	०	९ जना, पुर्नताजगी तालिमको आवश्यकता	९ जना	०		

महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता	९ जना वडा भित्र थप तालिमको आवश्यकता	७ जना	९ जना	१० जना	७ जना	
तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	०	१ जना	१ जना	१ जना	०	
तालिम प्राप्त पशु प्राविधिक	३ जना	४ जना	३ जना	०	५ जना	
अ हे व	८ जना	२० जना	१२जना	३५ जना	४० जना	
अ न मी	१२ जना	९ जना	०	१ जना	७ जना	
डाक्टर	१५ जना	०	१ जना	३ जना	१५ जना	
इन्जिनियर	०	२ जना	५ जना	३ जना	८	
स्टाफ नर्स	५ जना	४ नजा	०	३ जना	१५ जना	
ग्रामिण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता	५ जना	९ जना	१२ जना	२५ जना	४२ जना	
शिक्षक	०	१२ जना	५ जना	२५ जना	५० जना	
कर्मचारी	१५ जना	२० जना	२५ जना	१५० जना	१० जना	
सिकर्मी	१००	८	१०जना	१०० जना	२५ जना	
डकर्मी	१५०	९ जना	१४ जना	५० जना	२५ जना	

क. भौतिक क्षमता:

यमुनामाईगाउँपालिकामा केही घर पक्की, कच्ची, खपेटा तथा फुसका रहेका छन् । वैदेशिक रोजगरीले पक्की घरमा बृद्धि भए पनि सुरक्षित घर बनेका छैनन् । गरिबहरुका फुसका घर आगलागीको जोखिममा छन् भने सामान्य माटो लिपिएर भित्तालाई सुरक्षित गर्ने प्रयास भएको देखिन्छ। त्यस्तै सार्वजनिक विद्यालयहरुका २७ वटा भवनहरु रहेका छन भन्ने ती भवनहरु कमजोर छन् । स्वास्थ्य चौकी तथा अन्य सार्वजनिक भवनहरु समेत कमजोर छन् । त्यस्तै यहाँका ३६ वटा सहायक र मुख्य सडकहरु ग्राभेल छन् र प्राय बाह्र महिना नै सञ्चालनमा आउँने देखिन्छ । तर ठूलो बाढीको समयमा यहाँका प्राय: भूभाग जलमग्न भई सवारी साधन सञ्चालनमा आउँन सक्दैन । सडकमा भएका ४७ वटा मुख्य पुल तथा कल्भर्ट रहे पनि कमजोर छन् । विपद्का समयमा आवश्यक पर्ने खोज तथा उद्धार सामग्रीको उपलब्धता समान्य रहेको छ । यहाँका बासिन्दाहरुको मुख्य संचारका साधनका रुपमा प्रत्येक घर परिवारमा मोवाइल फोनको प्रयोग उपलब्धता रहेका छन ।

ख. मानवीय क्षमता:

यमुनामाईगाउँपालिकामा सरकारी तथा नीजि क्षेत्रमा काम गर्ने करिब ५०० जना जतिको बसोबास तथा कार्यक्षेत्र रहेको देखिन्छ । त्यस्तै शैक्षिक अवस्था पनि सन्तोषजनक रहेपनि विपद् व्यवस्थापनका क्षेत्रमा काम गर्ने व्यक्तिको अभाव छ । विपद् प्रतिकार्य गर्न स्वयंसेवकहरुका लागि योग्य मानिस आधारभुत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति १५ जना, जिल्ला बिपद प्रतिकार्य समबन्धि तालिा प्राप्त २ जना, तालिम प्राप्त पौडिबाज ३ जना, महिला स्वास्थ्य स्यंमसेविका ४० जना मात्र रहेका छन । त्यसतै यहाँ २ जना कृषि प्राविधिक, ३३ जना शिक्षक, ४० अन्य कर्मचारी, ४१ स्वमंसेवक, रहेका छन । यहाँ विपद्को समयमा अदक्ष तथा सिमित औजार र उपकरण प्राप्त व्यक्तिहरुले खोज तथा उद्धार गर्ने गरेका छन् । यस गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापनका लागि सिमित कार्यक्रमहरु र घर तथा विद्यालयमा सुरक्षित बानी विकासका लागि खासै छलफल तथा घटना अभ्यास हुने गरेको छैन ।

ग. आर्थिक क्षमता:

कृषिमा आस्रित परिवारको बहुलता रहेको यस गाउँपालिकामा कृषि उत्पादन राम्रो भए पनि व्यवसाहिक तर्फ ३५२ जनाको मात्र संलग्नता रहेका छन । वैदेशिक रोजगारीमा युवाहरु पलायन भएका छन् । शहरी तथा ग्रामिण क्षेत्रका घरपरिवारहरु सहकारी, तथा लघुबित्तमा आवद्ध भइ ऋणमा पहुच कायम भएको छ । वैदेशिक आम्दानीलाई समावेश नगरे पनि आफ्नै उत्पादनले खाद्यान्न खान नसक्ने घरपरिवार न्युन रहेको छन् । यहा ४६ घरेलु तथा साना उद्योगहरु संचालनमा रहेका छन ।

घ. सामाजिक क्षमता :

गाउँपालिकाका बिभिन्न धर्मालम्बी तथा जातजातीहरु बिचमा भाईचारा तथा सद्भाव रहेको देखिन्छ। गाउँपालिकामा संस्थागत पहुँच समान्य रहेको छ भन्ने ५ वटै वडाहरुमा विपद् व्यवस्थापनका लागि समिति सञ्जाल तथा संयन्त्र बनिसकेको अवस्था छ। विपद् व्यवस्थापनका लागि आवश्यक नेतृत्व तथा संस्थागत विकासको अभाव देखिन्छ। यहाँ ५ वटा सामुदायिक भवन, ५ वटा पार्टी पौवाहरु, ६ मठ मंदीर र ३ मस्जिद रहेका छन। यस गाउँपालिकामा १० वटा महिला समुहहरु संचालनमा रहेका छन । जसले महिला नेतृत्व बिकासमा सहयोग गरेका छन भन्ने यहाका १८ वडा महिलाहरु नेतृत्व तहमा पुगेका छन ।

ङ. प्राकृतिक स्रोत:

यमुनामाई गाउँपालिकाकोअधिक मात्रामा खेतीमा प्रयोग गरिने ११७५० बिघा भू उपयोग रहेका भए पनि ६५२३ बिघा खेती योग्य जमीनहरु बागमती खोलाले बगरमा परिनत गरेको देखिन्छ । यहाँ कमला खोला बाहेक पनि ससाना तीन खोलाहरु रहेका छन् । बागमती सिचाईको नहरबाट केही सय विगाहा क्षेत्रमा सिंचाई सुविधा पुगेका छन । प्राकृतिक स्रोतको रुपमा कमला खोलाबाट केही वालुवा उत्तखन्न गरिएको छ भन्ने यहाँ वन क्षेत्र रहको छैन । बाँस तथा बृक्षारोपण गरी थोरै मात्रमा हरियाली कायम गरिएको छ । खोलाका केही बिगहा बगरहरु हिउँदे महिनामा तरकारी तथा दलहन खेतीका लागि प्रयोग भई रहेको छ । यहाँ १३८ पोखरी तथा १० वटा निजी ताल र पोखरीका साथै ९ वटा कुवाहरु रहेका छन ।

२.३.२. स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिको लेखाङ्कन :

माथि उल्लेख भएका सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका औजारको प्रयोग बाट समुदायमा विपद्को सामना गर्न अपनाउने गरिएका विधिहरूको सूची तयार प्रस्तुत गरिएको छ । तसर्थ यहा प्रयोग गरिएका स्थानीय ज्ञान, सीप र विधिको र यसले विपद्को समना गर्न भविष्यमा अपनाउनु पर्ने विधिको पहिचान गर्नेछ जसबाट स्थानीय ज्ञान र सीपको प्रबर्द्धन गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

क्र.स.	विपद्/ प्रकोपको प्रकार	विपद् भएको वर्ष/महिना	विपद् पहिले गरिएका पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्य		विपद्को सामनाका लागि विपद्को समय र पछि अपनाइएका विधि	
			ब्यक्तिगत रुपमा	सामुहिक रुपमा	ब्यक्तिगत रुपमा	सामुहिक रुपमा

१	बाढी	२०७६ २०७१/७२	बास स्थान मर्मत, खाद्यान्न तथा उर्जा भण्डारण	विपद न्युनिकरणका कार्यमा सामुहिक योग्दान	बाढी अघि घर मर्मत गर्ने गरेको, बाढी पछि उचो स्थानमा/घरमा बस्ने गरेको	वर्षातको पानी निकासका लागि नालाहरुको व्यवस्था, सडकहरुमा ह्युम पाइप लगाएको, बाढीको असर कम गर्न बाँध बाधेको, एक अर्कालाई सहयोग तथा सहकार्य
२	आगलागी	२०७६ २०७५ २०७३	आगलागीबाट सावधानी अपनाउन परिवारिक पुर्व तयारी, बाल्टीन, डोरी इत्यादीको ब्यवस्था	आगलागीबाट सावधानी अपनाउन सामुहिक छलफल तथा सुचना प्रवाहका कार्यहरु, इनार तथा पानीको मुहान सफाइ गर्ने	प्रतिकार्यमा सहयोग, पानीको भण्डारण, सहयोगी निकायलाई सुचना प्रदान, बहुमूल्य सामाग्रीको संरक्षण	खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग, सुचना प्रवाह, एक अर्का लाई सहयोग, समन्वय तथा सहकार्य
३	जंगली जनावर आतंक	२०७२ देखि लगातार	बालीमा घेराबेरा लगाउने, बालीनाली कुर्ने आदी	जंगली जानवर आतंक ब्यवस्थापनका लागि सामुहिक पहल, संभावित क्षेत्रमा खाडल खन्ने	जंगली जानवरलाई डराउने, भगाउने, बालीनाली काडे तारको ब्यवस्था	जंगली जानवर आतंक ब्यवस्थापनका लागि सामुहिक पहल, बन कार्यालयलाई जानकारी
४	हावाहुरी	२०७५ २०४४/४५	घरको छाना, झयाल, ढोका मर्मत	सावधानी अपनाउन सामुहिक छलफल तथा सुचना प्रवाहका कार्यहरु,	घर भित्र सुरक्षित स्थानमा बस्ने, परिवारका सदस्य तथा गाइबस्तुलाई सुरक्षित स्थानमा राख्ने	खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग, सुचना प्रवाह, एक अर्का लाई सहयोग, समन्वय तथा सहकार्य

५	शितलहर	२०७६	घरको, भिता छाना, झयाल, ढोका मर्मत, न्यानो कपडाको जोहो तथा परिवारिक पूर्वतयारी	सावधानी अपनाउन सामुहिक छलफल तथा सुचना प्रवाहका कार्यहरु,	गरिब तथा बिपन्न बर्गलाई सहयोग गर्ने, ठाँउ ठाँउमा दाउराको ब्यवस्था	अवस्था बिश्लेषण, सुचना प्रवाह, एक अर्का लाई सहयोग, समन्वय तथा सहकार्य
६	महामारी	२०७१/७२	घर तथा घर वरपरको सरसफाई, झुलको अनिवार्य प्रयोग र ब्यक्तिगत सरसफाईमा सजगता	सावधानी अपनाउन सामुहिक छलफल तथा सुचना प्रवाहका कार्यहरु,	सरसफाइ अभियान संचालन, स्वास्थ्य शिविर संचालन तथा सहयोगका लागि सरोकारवालालाई अनुरोध	अवस्था बिश्लेषण गर्ने, उद्धार कार्यमा सहयोग, सुचना प्रवाह, एक अर्का लाई सहयोग, समन्वय तथा सहकार्य
७	सडक दुर्घटना	हरेक वर्ष	सवारी मर्मत तथा घरका सवारी चालक सदस्यलाई तीब्र गतीमा सवारी नचलाउन सम्झाउने कार्य	रोडको मर्मत संभार तथा स्तरोन्नती गरिएको, गाँउ तथा बस्ती र बिद्यालय क्षेत्रमा गति सिमितका लागी संकेत गरिएको	घाइतेको उपचार, एम्बुलेन्सलाई खबर, प्रहरीलाइ खबर तथा सहयोग, घाइते तथा मृत्कको सनाखत तथा परिवारलाइ जानकारी गराएको	घाइतेको उपचारमा सहयोग तथा चिकित्सक र प्रहरीलाई खबर, एम्बुलेन्सलाई खबर तथा प्राथमिक उपचारको ब्यवस्था, प्रहरीलाइ खबर तथा सहयोग

२.२.३ संस्थागत विश्लेषण वा सम्बन्ध चित्र

विपद् पूर्वको पूर्वतयारी, रोकथाम र अल्पीकरण, विपद्को समयको प्रतिकार्य र विपद् पश्चात्को पुर्नस्थापना र पुनर्निमार्ण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका लागि आवश्यक पर्ने सेवा, सुविधा, सुरक्षा उपलब्ध गराउने सरकारी तथा गैर सरकारी निकाय, सामाजिक संघसंस्था, वित्तीय तथा सहकारी संस्था, स्वास्थ्य, सुरक्षा निकाय र अन्य मानवीय सेवा प्रदायक संघसंस्था आदिको उपलब्धता, पहुँच तथा सम्बन्धको विश्लेषण यस संस्थागत चित्रबाट गरिएको छ । यस औजारको प्रयोगबाट समुदायले विपद् तथा जलवायू उत्थानशिलताका सम्बन्धमा सामाजिक तथा सार्वजनिक निकाय सम्मको पहुँच देखाउन खोजिएको छ ।

यस सम्बन्ध चित्रमा समुदाय तथा संघसंस्था बीचको दोहोरो सम्बन्धलाई दुवैतिर तिर भएको रेखाले देखाइएको छ। मोटो रेखाले गहिरो तथा पातलो रेखाले फितलो सम्बन्ध देखाएको छ । विशेषगरी गाउँपालिकाका शाखाहरु, र सवै वडा कार्यालयसँग वलियो सम्बन्ध रहेको पाइएको छ । यस गाउँपालिका भित्र मुख्य रुपमा गाउँपालिकाका प्रहरी चौकी, वडा कार्यालय, वडा स्वास्थ्य चौकीहरु, युवा क्लव, बाल क्लव, मठ मन्दिर विद्यालयहरु, तथा वित्तीय संस्थाहरु, आदि रहेका छन् । विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि पहिचान भएका यी संघसंस्था वा निकायहरुबाट मुख्य रुपमा जनचेतना, राहत वितरण, आपतकालिन शिक्षा, कृतिम घटना अभ्यास, खोज तथा उद्धार, भुकम्प प्रतिरोधी संरचना निर्माण गर्ने जस्ता सहयोगहरु समुदायले प्राप्त गर्नेछन् भने समुदायको तर्फबाट पनि यी संघसंस्थाहरुको

नेतृत्व तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा भुमिका निर्माण गर्ने गरेको पाइएको छ। संस्थागत विश्लेषण वा सम्बन्ध चित्रको विस्तृत विवरण तथा विश्लेषण तल समावेश तालिका न ७ र चित्र न १ मा उल्लेख गरिएको छ।

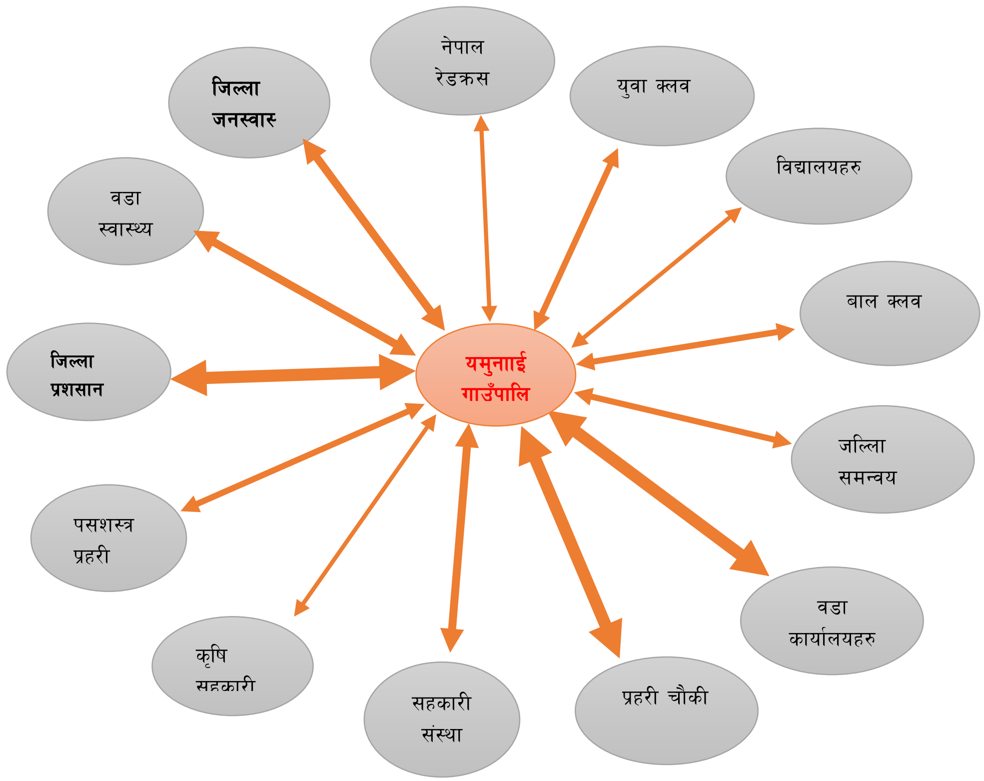

क्र.स	कार्यालय/संघसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
				विपद पुर्व	विपद्को समय	विपद् पश्चात
	वडा भित्र					
	गाउँपालिका भित्र					
१	गाउँ पालिकाको कार्यालय	सरुअठा	७ कि.मी.	जनचेतना जगाउने, गाउँपालिका भित्र विपद् जोखिम न्यूनिकरणका कृयाकलापहरु संचालन गर्ने, खोज तथा उद्दार सामाग्रीहरुको व्यवस्था गरी राख्ने, नितिनियम तथा कार्यहरुको कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्ने, सुरक्षित आश्रय स्थल निर्माणमा सहयोग गर्ने,	सुचना प्रवाह गर्ने, राहत सामाग्री उपलब्ध गराउने, आश्रय स्थलको व्यवस्थापन गर्ने, खोज तथा उद्दारमा सहयोग गर्ने,	खोज तथा उद्दार कार्यमा सहयोग गर्ने, राहत उपलब्ध गराउने, आश्रय स्थलमा सहयोग गर्ने, तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने, विभिन्न सहयोगी निकायहरु संग समन्वय गर्ने, पुनस्थापना र पुन निर्माण गर्न सहयोग गर्ने,
२	स्वास्थ्य चौकी ५ वटा	सरुअठा	७ कि.मी.	विपद्को सममा आवश्यक पर्ने औजार तथा औषधिहरुको भण्डारण, स्वास्थ्यसँग सम्वन्धित जनचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने, आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था	घाईतेहरुको सक्दो छिटो उपचारमा सहयोग पुर्‍याउने	घाईतेहरुको सक्दो छिटो उपचारमा सहयोग पुर्‍याउने, त्यहाँ उपचार हुन नसकेका घाईतेहरुलाई जिल्ला अस्पतालहरुमा पठाउने,
३	मठ मन्दिर ६ वटा	सरुअठा	७ कि.मी.	सामाग्री भण्डारणमा सहयोग गर्ने	आश्रय स्थलको लागि जग्गा उपलब्ध गराउने	आश्रय स्थलको लागि जग्गा उपलब्ध
४	प्रहरी कार्यालय	शुकदेव चोक	१ कि.मी.	सम्भावित घटनाहरुको लागि तयारीहरु गर्ने, कृतिम अभ्यासहरु गर्ने,	खोज तथा उद्दार कार्य गर्ने, घाईतेहरुको ओसार पसार गर्ने, आश्रय स्थन निर्माण तथा सुरक्षा दिने, शान्ति व्यवस्था कायम राख्ने, राहत सामाग्री ओसार पसार तथा वितरणमा सहयोग गर्ने	खोज तथा उद्दार कार्यमा सहयोग गर्ने, राहत ओसार पसार तथा वितरणमा सहयोग गर्ने, आश्रय स्थलमा सहयोग तथा शान्ति सुरक्षा दिने, तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने, पुनस्थापना र पुन निर्माण गर्न सहयोग गर्ने,
५	गैर सरकारी संस्था ७ वटा	सरुअठा	७ कि.मी.	जनचेतना जगाउने, गाउँपालिका भित्र विपद् जोखिम न्यूनिकरणका कृयाकलापहरु संचालन गर्ने सहयोग गर्ने, खोज तथा उद्दार सामाग्रीहरुको व्यवस्था गरी राखने सहयोग गर्ने, नितिनियम तथा कार्यहरुको कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्ने, सुरक्षित आश्रयस्थल निर्माणमा सहयोग गर्ने,	सुचना प्रवाह गर्ने, राहत सामाग्री उपलब्ध गराउने, आश्रयस्थलको व्यवस्थापन गर्न सहयोग गर्ने	खोज तथा उद्दार कार्यमा सहयोग गर्ने, राहत उपलब्ध गराउने, आश्रय स्थल निर्माणमा सहयोग गर्ने, तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने, विभिन्न सहयोगी निकायहरु संग समन्वय गर्ने, पुनस्थापना र पुन निर्माण गर्न सहयोग गर्ने,
६	कुमारी बैक १ वटा	सिकदेव चौक	३ कि.मी.	खाद्यन्न तथा राहत व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने, सुरक्षित स्थानहरुमा पुर्वाधारहरु निर्माण गर्न ऋणहरु उपलब्ध गराउने, नगद तथा बहुमुल्य सामाग्री घर भन्दा बैंकमा राख्दा सुरक्षित हुन्छ भन्ने कुराको चेतना जगाउने	राहतहरु उपलब्ध गराउने, अश्रयस्थलको व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने	राहतहरु उपलब्ध गराउने, आश्रय स्थलको व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने, तथ्याङ्क संकलनमा गाउँपालिकालाई सहयोग गन, आयआर्जन तथा पुनस्थापना र पुननिर्माणमा सहुलियत दरमा ऋणहरु उपलब्ध गराउने
७	सहकारी तथा वित्तिय सस्थाहरु ६ वटा		३ कि.मी.	जनचेतना जगाउन, समूह वनाएर साना साना वचत गर्न लगाउने,	सुचना प्रवाह गर्ने, राहत व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने, राहत उपलब्ध गराउने	राहत उपलब्ध गराउने, आश्रय स्थलमा सहयोग गर्ने, तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने, ऋण उपलब्ध गराउने, आय आर्जनका क्रियाकलापहरुमा सहजीकरण गर्ने

क्र.स	कार्यालय/संघसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
				विपद पुर्व	विपद्को समय	विपद् पश्चात
८	सरकारी तथा व्यक्तिगत विद्यलय	गाउँपालिका	१ कि.मी.	जनचेतनाहरु जगाउने, स्वयम् सेवकहरु तयार गरी तालिमहरु प्रदान गर्ने,	उद्दारहरुमा सहयोग गर्ने आश्रय स्थल उपलब्ध गराउने, राहत सामाग्री उपलब्त्र गराउने	आश्रय स्थलको लागि भवनहरु उपलब्त्र गराउने, जनचेतनाहरु जगाउने, राहत सामाग्री उपलब्त्र गराउने,
९	युवा क्लब १	गाउँपालिका भित्र	१ कि.मी.	जनचेतनाहरु जगाउने, विकास निर्माणका कार्यहरुमा सहयोग गर्ने, विभिन्न तालिमहरु लिइ दक्षता हासिल गरी पूर्वतयारीहरु गर्ने,	खोज तथा उद्दार कार्यमा सहयोग गर्ने,सुचना प्रवाह गर्ने घाईतेहरुको ओसार पसारमा सहयोग गर्ने, राहत सामाग्री ढुवानी तथा वितरणमा सहयोग गर्ने, आश्रय स्थलको सुरक्षा तथा व्यवस्थापन गर्ने,	खोज तथा उद्दार कार्यमा सहयोग गर्ने, घाईतेहरुको ओसार पसारमा सहयोग गर्ने, राहत सामाग्री ढुवानी तथा वितरणमा सहयोग गर्ने, आश्रय स्थलको सुरक्षा तथा व्यवस्थापन गर्ने, तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने, पुनस्थापना तथा पुननिर्माणमा सहयोग गर्ने
१०	बाल क्लव ५ वटा	गाउँपालिका भित्र	२ कि.मी.	विपद् सम्वन्धि जनचेतना मुलक कार्यक्रमहरु गर्ने	विपद् सम्वन्धि जनचेतना मुलक कार्यक्रमहरु गर्ने	विपद् सम्वन्धि जनचेतना मुलक कार्यक्रमहरु गर्ने
११	कृषि सहकारी संस्था ६ वटा	गाउँपालिका भित्र	३ कि.मी.	जनचेतना जगाउन, समूह वनाएर साना साना वचत गर्न लगाउने,	सुचना प्रवाह गर्ने, राहत व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने, राहत उपलब्ध गराउने	राहत उपलब्ध गराउने, आश्रय स्थलमा सहयोग गर्ने, तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने, ऋण उपलब्ध गराउने, आय आर्जका क्रियाकलापहरुमा सहजिकरण गर्ने,
१२	किसोरी समुह ५	गाउँपालिका भित्र	३ कि.मी.	जनचेतनाहरु जगाउने, विकास निर्माणका कार्यहरुमा सहयोग गर्ने, विभिन्न तालिमहरु लिइ दक्षता हासिल गरी पूर्व तयारीहरु गर्ने,	घाईतेहरुको ओसार पसारमा सहयोग गर्ने, राहत सामाग्री वितरणमा सहयोग गर्ने, आश्रय स्थलको व्यवस्थापन गर्ने,	राहत उपलब्ध गराउने, आश्रय स्थलमा सहयोग गर्ने, तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने,
	जिल्ला भित्र					
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	गौर	७ कि.मी.	विपद् सँग सम्वन्धित निति नियमहरुको कार्यान्वयनमा सहजिकरण, समय समयमा बैठक आयोजना गरी पूर्व तयारीका कुराहरुको समिक्षा गर्ने, राहत सामाग्रीको व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने, जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र कामहरुको बारेमा आम नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने, DDMP, DPRPतयार गर्ने	खोज तथा उद्दार कार्यमा जनशक्ति परिचालन गर्ने, सुचनाहरु प्रवाह गर्ने, आकस्मिक बैठकको आव्हान गरी राहतको व्यवस्थापन गर्ने	खोज तथा उद्दार कार्यमा जनशक्ति परिचालन गर्ने, सुचनाहरु प्रवाह गर्ने, बैठकको आव्हान गरी राहतको व्यवस्थापन गर्ने, राहतको लागि माथिल्लो निकायमा सुचनाहरु प्रवाह गर्ने, पुनस्थापना तथा पुननिर्माणको लागि सहजिकरण गर्ने,
२	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला साखा गौर	गौर	७ कि.मी.	विपद् सँग सम्वन्धित निति नियमहरुको कार्यान्वयनमा सहजिकरण, पूर्व तयारीका कुराहरुको समिक्षा गर्न सहजिकरण गर्ने, राहत सामाग्रीको व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने, जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्रको कामहरुको बारेमा आम नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने,	राहत सामाग्री उपलब्ध गराउने, खेजतथा उद्दार कार्यमा सहयोग गर्ने,	खोज तथा उद्दार कार्यमा सहयोग गर्ने, सुचनाहरु प्रवाह गर्ने, राहतको व्यवस्थापन गर्ने, राहतको लागि माथिल्लो निकायमा सुचनाहरु प्रवाह गर्ने, पुनस्थापना तथा पुननिर्माणको लागि सहयोग गर्ने,

क्र.स	कार्यालय/संघसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
				विपद पुर्व	विपद्को समय	विपद् पश्चात
				DDMP, DPRPतयार सहयोग गर्ने, जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने		
३	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	गौर	७ कि.मी.	औषधि उपचारहरुको व्यवस्थापन गरी राख्ने, जन शक्तिहरुको के कति आवश्यकता पर्छ तयारी अवस्थामा राख्ने, जन चेतनामुलक कार्यक्रमहरु गर्ने,	औषधि सहितको जनशक्ति परिचालन गर्ने, मातहतका निकायहरुलाई परिचालन गर्ने, जेचना जगाउने खालका कृयाकलापहरु गर्ने	औषधि सहितको जनशक्ति परिचालन गर्ने, मातहतका निकायहरुलाई परिचालन गर्ने, जेचना जगाउने खालका कृयाकलापहरु गर्ने
४	जिल्ला समन्वय समिति	गौर	७ कि.मी.	गाउँपालिकाहरुले गरिरहेका कार्यक्रमहरुको अनुगमन गर्ने, वजेटहरुको निकासा गर्ने, निति नियमहरुको कार्यान्वयनमा गाउँपालिकाहरुलाई सहयोग गर्ने,	आश्रय स्थलहरु निर्माणको लागि सहयोग गर्ने	तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने गराउने, राहतहरु उपलब्ध गराउने, पुनस्थापना तथा पुनर्निर्मान कार्यको लागि वजेतहरुको विकासा तथा व्यवस्थापन गर्ने,
५	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	गौर	७ कि.मी.	सम्भावित घटनाहरुको लागि तयारी हरु गर्ने, कृतिम अभ्यासहरु गर्ने, स्थानिय युवाहरुलाई खोज तथा उद्दार कार्यमा दक्ष वनाउनको लागि विभिन्न सहयोगी निकायहरु सँग समन्वय गरी तालिम दिने	खोज तथा उद्दार कार्यमा जनशक्ति परिचालन गर्ने, घाईतेहरुको ओसार पसार गर्ने, आश्रय स्थन निर्माण तथा सुरक्षा दिने, शान्ति व्यवस्था कायम राख्ने, राहत सामाग्री ओसार पसार तथा वितरनमा सहयोग गर्ने	खोज तथा उद्दार कार्यमा जनशक्ति परिचालन गर्ने, राहत ओसार पसार तथा वितरणमा सहयोग गर्ने, आश्रय स्थलमा सहयोग तथा शान्ति सुरक्षा दिने, तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने, पुनस्थापना र पुन निर्माण गर्न सहयोग गर्ने,
६	नेपाल आर्मी	गौर	७ कि.मी.	सम्भावित घटनाहरुको लागि तयारीहरु गर्ने, कृतिम अभ्यासहरु गर्ने, स्थानिय युवाहरुलाई खोज तथा उद्दार कार्यमा दक्ष वनाउनको लागि विभिन्न सहयोगी निकायहरु सँग समन्वय गरी तालिम दिने	खोज तथा उद्दार कार्यमा जनशक्ति परिचालन गर्ने, घाईतेहरुको ओसार पसार गर्ने, आश्रय स्थन निर्माण तथा सुरक्षा दिने, शान्ति व्यवस्था कायम राख्ने, राहत सामाग्री ओसार पसार तथा वितरणमा सहयोग गर्ने	खोज तथा उद्दार कार्यमा जनशक्ति परिचालन गर्ने, राहत ओसार पसार तथा वितरणमा सहयोग गर्ने, आश्रय स्थलमा सहयोग तथा शान्ति सुरक्षा दिने, तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने, पुनस्थापना र पुनःनिर्माण गर्न सहयोग गर्ने,
७	शसत्र प्रहरी बल	गौर	७ कि.मी.	सम्भावित घटनाहरुको लागि तयारीहरु गर्ने, कृतिम अभ्यासहरु गर्ने, स्थानिय युवाहरुलाई खोज तथा उद्दार कार्यमा दक्ष वनाउनको लागि विभिन्न सहयोगी निकायहरु सँग समन्वय गरी तालिम दिने	खोज तथा उद्दार कार्यमा जनशक्ति परिचालन गर्ने, घाईतेहरुको ओसार पसार गर्ने, आश्रय स्थन निर्माण तथा सुरक्षा दिने, शान्ति व्यवस्था कायम राख्ने, राहत सामाग्री ओसार पसार तथा वितरणमा सहयोग गर्ने	खोज तथा उद्दार कार्यमा जनशक्ति परिचालन गर्ने, राहत ओसार पसार तथा वितरनमा सहयोग गर्ने, आश्रय स्थलमा सहयोग तथा शान्ति सुरक्षा दिने, तथ्याङ्क संकलनमा सहयोग गर्ने, पुनस्थापना र पुनःनिर्माण गर्न सहयोग गर्ने,
८	जिल्ला अस्पताल	गौर	७ कि.मी.	औषधि उपचारहरुको व्यवस्थापन गरी राख्ने, जन शक्तिहरुको के कति आवश्यकता पर्छ तयारी अवस्थामा राख्ने, जन चेतनामुलक कार्यक्रमहरु गर्ने,	औषधि सहितको जनशक्ति परिचालन गर्ने, मातहतका निकायहरुलाई परिचालन गर्ने, जनचेतना जगाउने खालका कृयाकलापहरु गर्ने	औषधि सहितको जनशक्ति परिचालन गर्ने, जनचेतना जगाउने खालका कृयाकलापहरु गर्न सहयोग गर्ने, घाईतेहरुको औषधि उपचार गर्ने,

२.४ जोखिम पहिचान तथा विश्लेषण

२.४.१ जोखिम व्यवस्थापन क्रियाकलाप पहिचान तथा प्राथमिकीकरण

यस यमुनामाई गाउँपालिकामा जोखिम पहिचान तथा विश्लेषण सङ्कटासन्नता र क्षमता विचको फरकलाई तुलना गरेर हेर्ने हो भने यस गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको क्षेत्रमा धेरै कार्यहरु गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस यमुनामाई गाउँपालिकामा भुकम्प, बाढी, आगलागी, शितलहर, हावाहुरी, चट्याङ, असिना, महामारी खडेरी र सर्पदंश जस्ता जोखिम रहेको छ । यसर्थ यस्ता विपद्बाट समुदायलाई सुरक्षित बनाउन जनचेतनाको कार्यहरु सँगै पूर्वतयारीको गतिविधीहरुमा समेत जोड दिनुपर्ने देखिन्छ । यसैगरी यस गाउँपालिकामा नदि , नहर, खोला , पोखरीहरु प्रशस्त रहेको , तर हाल आएर नदि, पोखरी सुक्दै र घट्दै गइरहेको, सुख्खा खडेरीको क्रमहरु बढ्दै गएको, पानीका मुहानहरु सुक्दै जाने गरेको, पानी कम पर्ने गरेको तथा पर्दा पनि अत्यधिक पर्ने गरेको, बेमौसमी असिना पर्ने, फलफुल तथा तरकारीहरुमा किरा बढी लाग्ने गरेको जस्ता विभिन्न जलवायुजन्य समस्या पनि देखिएको छ ।

वातावरणमा आएको परिवर्तनले विगतको दशकदेखि असिना, चट्याङ, शितलहर, हावाहुरी जस्ता जोखिमहरु वर्षेनी बढ्दै गएका छन् । यसका लागि मौसमी सुचना सम्प्रेषण गर्ने, पुर्वतयारीको लागि समुदायलाई परिचालन गर्ने र प्रत्येक वडा स्तरमा पुर्वतयारीका सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिन्छ । सरसफाई अभियानमा महिला समुह ,आमा समुह, युवा क्लव, बालक्लवको भुमिकालाई जिम्मेवार गराई अभियानको रुपमा संचालन, सार्वजनिक धारा र शौचालय निमार्ण गर्दा अग्लो गरि निर्माण गर्ने, उचित ढल निकासको व्यवस्थापन गर्ने , त्यस्तै नियमित खानेपानी परिक्षण तथा शुद्धिकरण अभियान, डेंगु जोखिमयुक्त क्षेत्रमा औषधीहरु छर्ने, नि:शुल्क प्रजनन स्वास्थ्य तथा अन्य स्वास्थ्य शिविरहरुको संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । स्वास्थ्य समस्याहरुले जुनसुकै बेला पनि महामारीको रुप लिन सक्ने भएकोले तथा अन्य विपद्को समयमा पनि स्वास्थ्य समस्याहरु(झाडापखाला, डेंगु , प्रजनन स्वास्थ्य समस्या) सिर्जना हुने हुँदा स्वास्थ्य सँग सम्बन्धित सबै सेवाहरुको लागि पूर्वतयारी आवश्यक हुनाले पुर्वतयारीको लागि श्रोत साधनको व्यवस्था गाउँपालिकाले गर्नुपर्ने देखिन्छ । आपत्कालिन अवस्थाका लागि यमुनामाई गाउँपालिकामा रहेका सुरक्षित तथा खुल्ला स्थानको पहिचान तथा संरक्षण र समुदायमा जानकारी गराउनु आवश्यक देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा देखिएका मुख्य विपद्हरु भुकम्प, बाढी, आगलागी, शितलहर, हावाहुरी, चट्याङ, असिना, महामारी खडेरी र सर्पदंश जस्ता न्यूनीकरणका कार्यहरु गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसका साथै समुदायमा विपद् जोखिम न्यूनीकणका बारेमा जानकारीहरु प्रदान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

यस यमुनामाई गाउँपालिकामा रहेका विभिन्न सरकारी, गैर सरकारी, निजि संघसंस्थाहरु, तथा विभिन्न महिला समुह , युवा क्लव बाल क्लवहरु, विद्यालयहरु आदि रहेका छन् तर ति संस्था तथा समुहहरु सँग विपद् पहिले तथा विपद्को समयमा समुदायले कसरी सहकार्य गर्न सक्छन् भन्ने कुरामा पनि समुदायमा प्रयाप्त ज्ञान हुनु जरुरी देखिन्छ । साथै यस गाउँपालिकामा रहेका विभिन्न क्षेत्र सँग पहुँच भएका राजनैतिक दल तथा सरोकारवाला, महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका, सिकर्मी, डकर्मी तालिम प्राप्त निर्माणकर्मीहरु लगायत युवा शक्तिहरुमा विपद् सम्बन्धी पनि उचित ज्ञान सीप तथा क्षमताको विकास गरिनु जरुरी छ ।

यस यमुनामाई गाउँपालिकामा गाउँपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको छ र यस समितिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी निरन्तर तालिम तथा ज्ञान, सिप, क्षमताको विकास गर्नु जरुरी छ। यसै गरि यस गाउँपालिकामा विभिन्न कार्यदलहरु पूर्वसूचना तथा सञ्चार , खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, आपत्कालिन शिविर व्यवस्थापन र खानेपानी , सरसफाई तथा स्वच्छता व्यवस्थापन जस्ता कार्यदलहरु गठन गरी ति कार्यदललाई विभिन्न तालिम तथा आपत्कालिन सामाग्रीको व्यवस्थापन गरी समितिको क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ। यसका साथै विपद् व्यवस्थापन समितिमा आपत्कालिन कोष समेत स्थापना गरी विपद् व्यवस्थापनमा समुदायलाई सक्षम बनाउनु जरुरी छ । कुनै पनि विपद्मा पहिलो सहभागीता तथा पहुँच समुदायकै हुने हुदा यसै कुरालाई मध्य नजर गर्दै यस गाउँपालिकामा बहुप्रकोप सँग जुध्नका लागि मानविय, आर्थिक , भौतिक श्रोत साधनको विकास गरी यस यमुनामाई गाउँपालिकालाई विपद् उत्थानशील गाउँपालिकाको रुपमा स्थापित गर्नु जरुरी देखिन्छ।

२.४.२. तापक्रम र वर्षाको विश्लेषण :

यस क्षेत्रमा जल तथा मौसम मापन समबन्धि सन्यन्त्र नरहेकोले सिमरा हवाई अड्डालाई अधार मानिएको छ। जल तथा मौसम विज्ञान विभागद्वारा रेकर्ड गरिएका तथ्याङ्क अनुसार विगत सन् १९७२ देखि २०२४ सम्मको बिवरण अनुसार अधिकतम तापक्रम ३३ देखि ४२.४ डिग्री सेन्टीग्रेड देखि न्यूनतम तापक्रम २ देखि ८ डिग्री सेन्टीग्रेड सम्म रेकर्ड गरिएको छ। औषतमा केही मात्रामा तापक्रम बृद्धि हुदै गएको देखिएको छ भन्ने बर्षाको अवस्था पनि समान्य रुपमा बृद्धि भएको तर मात्रा भन्ने बर्षे पिच्छे फरक फरक रहेको देखिन्छ।

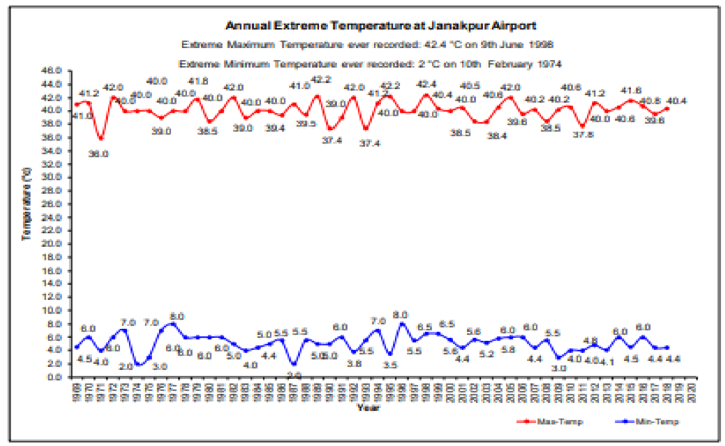

खण्ड-३
दिर्घकालिन सोंच, परिदृश्य, लक्ष्य, नीति तथा रणनीति

३.१ दीर्घकालिन सोंच

यमुनामाई गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यलाई व्यवस्थित तथा संस्थागत गरि यस गाउँपालिकालाई विपद् तथा जलवायुउत्थानशील गाउँपालिकाकोनिर्माण गर्न योगदान दिनु यस योजनाको दिर्घकालिन सोंच हुनेछ ।

३.२ परिदृश्य

यमुनामाई गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका तथा जलावयुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरूमा समुदायको अधिकतम सहभागिता मार्फत हरेक समुदायको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने र विपद्बाट हुने मानवीय, सामाजिक, आर्थिक, भौतिक, जीविकोपार्जनका साधनहरू र प्राकृतिक स्रोतमा हुने क्षतिमा कम गर्दै समुदायको उत्थानशीलता र विपद् सुरक्षालाई सुदृढ गर्नु यस योजनाको परिदृश्य हुनेछ ।

३.३ लक्ष्य

यमुनामाई गाउँपालिकामा रहेको विपद्को सङ्कटासन्नता, जोखिम र क्षमता विश्लेषण गर्न र सोही बमोजिम विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकीकरण गर्दै गाउँपालिकातथा स्थानीय सरकारको विकास प्रक्रियामा मुलप्रवाहीकरण गरी विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्न योगदान पु-याई यस गाउँपालिकाकोविपद् तथा जलवायु परिवर्तनका कारण हुने मानवीय, सामाजिक, भौतिक, आर्थिक तथा प्राकृतिक क्षतिमा उल्लेख्य कमी ल्याउँने यस योजनाको लक्ष्य रहेको छ ।

३.४ उद्देश्य

प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् तथा जलवायु परिवर्तनबाट गाउँपालिकामा भई रहेको मानवीय, भौतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, धार्मिक, प्राकृतिक तथा पर्यावरणीय क्षतिलाई न्युनीकरण गर्दै सुरक्षा, अनुकूलता, उत्थानशीलता र दीगोपन विकासको अनुभूति पालिकावासीलाई गराउँनु तथा सुरक्षित, स्वलम्बी र एकीकृत विपद् व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको कार्यहरुलाई गाउँपालिका आफैंले नेतृत्व तथा जिम्मेवारी लिई विकासको एक सवालको रूपमा विपद् र जलवायु परिवर्तन सम्बोधन गर्ने यस योजनाको मुख्य उद्धेश्य रहेको छ। यस योजनाको निम्न उद्धेश्यहरु रहेका छन् ।

- ❖ यमुनामाई गाउँपालिकामा विपद् तथा जलवायु परिवर्तनबाट हुने जन, धन, भौतिक सम्पति, जिविकोपार्जन, सामाजिक तथा वातावरणीय स्रोतहरुको क्षति उल्लेख्य रूपमा कमी गर्न ।

- स्थानीय क्षमतामा आधारित विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको गतिविधीहरु पालिकाको विपद्को सङ्कटासन्नता, जोखिम र क्षमता विश्लेषण गर्न र सोही बमोजिम विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकीकरण गर्दै स्थानीय विकास प्रक्रियामा मुलप्रवाहीकरण गरी विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको निर्माणमा योगदान गर्नु ।
- गाउँपालिकाका सबै वडा तथा उच्च संकटासन्न बस्ती तथा टोलमा विपद् व्यवस्थापनका लागि विपद् पूर्वतयारी तथा अल्पीकरणमा जोड दिई प्रभावकारी प्रतिकार्य तथा पुर्नलाभको वातावरण सिर्जना गर्नु ।
- जलवायु परिवर्तनका कारण प्राप्त अवसरहरुको अधिकतम उपयोग गर्दै गाउँपालिकालाई जलवायुमैत्री तथा वातावरणमैत्री विकासका लागि उर्जा, जलस्रोत, जिविकोपार्जन, खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता, कृषि र खाद्य सुरक्षा, जलवायुजन्य विपद् व्यवस्थापन, वन तथा जैविव विविधता, सामाजिक समावेशीकरण, प्राकृतिक तथा संस्कृति सम्पदासम्बन्धि ज्ञान, सिप, प्रविधि तथा स्रोतको उपयोग र विस्तार गर्नु ।
- विपद् व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा केन्द्र सरकार, विपद्को क्षेत्रमा कार्य गर्ने संघसंस्था, सहयोगी निकाय जस्तै सुरक्षा निकाय, टेलिफोन प्रदायक संस्थाहरु तथा अन्य सरोवारवालाहरुसँग विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि प्रभावकारी समन्वय तथा सहकार्य गर्नु ।
- गाउँपालिकाको नीति तथा विकास कार्यक्रममा सबै क्षेत्र र वर्ग (महिला , बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, दलित, आदिवासी, जनजाति, अल्पसङ्ख्यक, सङ्कटासन्न समुदाय तथा व्यक्तिहरू, मधेसी, मुश्लिमजस्ता वर्ग एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी परिभाषित गरेका वर्गको समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनलाई संस्थागत गर्न मार्ग प्रशस्त गर्न ।

३.५ नीति

स्थानीय तहमा रहेका सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी तथा सार्वजनिक निकाय तथा संघसंस्थाहरूसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिहरूको गठन गर्ने तथा उक्त समिति मार्फत समितिका सदस्य तथा पदाधिकारी एवं समुदायका ब्यक्तिहरूलाई विपद् तथा जलवायु सम्बन्धी गतिविधिहरूमा सहभागिता गराई क्षमता विकास गराउने ।

३.६ रणनीति

यो योजना गाउँपालिकाकोविपद् तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि जनउत्तरदायी तथा स्थानीय र राष्ट्रिय प्रतिबद्धतालाई पुरा गर्ने सहायक सिद्ध बनाउँन निम्न रणनीतिका साथ तर्जुमा गरिएको र कार्यान्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिने छ ।

- यमुनामाई गाउँपालिकाभित्रमा रहेका सरोकारवाला निकाय तथा संघसंस्थाहरूसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा गाउँपालिकाकोस्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिहरूको गठन गरिएको छ । साथै यस योजनाको लागि आवश्यक विभिन्न उपसमिति गठन, क्षेत्रगत अवधारणा तथा उपसमितिको क्षमता तथा संस्थागत विकास गरिने छ ।
- यस गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन समिति तथा गाउँपालिकाकोस्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्य तथा पदाधिकारी एवं समुदायका व्यक्तिहरूलाई विपद् तथा जलवायु सम्बन्धी गतिविधिहरूमा सहभागिता गराई क्षमता विकास गराउने ।
- यस योजनाको कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिका तथा स्थानीय सरकारले आफ्नो स्थानीय स्तरमा उपलब्ध साधन, स्रोत, साँस्कृतिक तथा पर्यावरणीय संरचना अनुकुल विभिन्न रणनीतिहरू अवलम्वन गर्नेछन् ।
- समुदायमा रहेका प्रकोप तथा जोखिमको पहिचान तथा क्षमताको लेखाजोखा, योजना निर्माणका सबै प्रक्रियामा समुदायका अति जोखिममा रहेका समूह तथा वर्गको समानुपातिक सहभागितालाई सुनिश्चित गरिएको छ र यस योजनाको कार्यान्वयनमा पनि समानुपातिक सहभागिताको रणनीति जारी राखिने छ ।
- स्थानीय विपद् जोखिम लेखाजोखा तथा नक्साङ्कन गर्दा अति जोखिम तथा संवेदनशिल स्थानमा रहेका बस्तीहरूलाई सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरणको लागि प्रोत्साहन गर्ने ।
- बाढी, चट्याङ्ग, हावाहुरी तथा जलवायुजन्य जोखिमका कारण हुने मानविय तथा भौतिक क्षतिलाई रोक्नकालागि बाढी तथा बहुप्रकोपको पुर्वसूचना प्रणालीको स्थापनाका लागि समन्वय तथा सहकार्य गरि पहल गर्ने । साथै गाउँपालिकामा पूर्वसुचना तथा विपद् सुचनाका लागि गाउँपालिकामा विपद् सुचना केन्द्र स्थापनाका लागि पहल गरिने छ ।
- समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय ज्ञान, सीप, श्रोत र साधनको उपयोग गर्ने ।
- गाउँपालिकाका यस योजनाले पहिचान तथा प्राथमिकता दिएको विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका योजनालाई गाउँपालिका तथा स्थानीय सरकारको स्थानीय बार्षिक तथा आवधिक विकासका योजनाहरूमा मूलप्रवाहीकरण गर्दै लैजाने ।

खण्ड - ४
स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील गतिविधिहरू

विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमलाई मूलभूत रूपमा मानव संसाधन तथा संस्थागत विकास योजना, भौतिक पूर्वाधार विकास, प्राक्रितिक स्रोत संरक्षण, जीविकोपाजनमा सुधार, नीतिगत क्षेत्रमा गर्नु पर्ने कार्यहरू तथा विकास कार्यमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका विधिको मूलप्रवाहीकरण गर्नेजस्ता प्रमुख क्रियाकलापलाई आधार मानेर स्थानीय समस्या समाधान गर्ने क्रियाकलापलाई प्राथामिकताको आधारमा राखिएको छ। प्राथमिकीकरण गर्दा प्रभावकारिता, खर्चको मितव्ययीता, सम्भाव्यता तथा लक्षित वर्गमुखी छ वा छैन भनि सामुहिक छलफल गरि तयार गरिएको छ।

४.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारी, रोकथाम, अल्पीकरण र अनुकूलनका योजनाहरू

विपद्को सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिम विश्लेषणबाट प्राप्त परिणाम बमोजिम अत्यधिक जोखिम रहेका समुदाय वा वडामा जोखिम न्यूनीकरणका लागि सञ्चालन गर्नु पर्ने क्रियालापलाई विपद् पहिले गरिने क्रियाकलापको रूपमा प्राथमिकीकरण गरिएको छ । यस चरणमा गर्नुपर्ने कार्यलाई निम्न दुई खण्डमा विभाजन गरी प्राथमिकता निर्धारण गरिएको छ ।

४.१.१ नीतिगत व्यवस्था तथा निर्णय

गाउँपालिकाले विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यकताअनुसार जिम्मेवारीसहित कार्यदलहरू (जस्तै-समन्वय, सञ्चार तथा पूर्वचेतावनी; खोज तथा उद्धार; राहत व्यवस्थापन तथा पुनःस्थापन; क्षति तथा आवश्यकता विश्लेषणजस्ता कार्यदल) गठन गर्न सकिनेछ । त्यसैगरी प्रचलित नेपाल कानुनबमोजिम आवश्यक नीतिगत निर्णय समेत गरी रणनीतिक कार्यहरू निर्धारण गरी उपयुक्त ढाँचामा उल्लेख गरिएको छ ।

- गाउँपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०८२ पूर्ण रुपमा कार्यन्वयनका लागि पहल गर्ने,
- गाँउपालिकाले विपद्मा प्रदान गर्ने राहत मापदण्ड तथा प्याकेज १ बर्षमा तयार गर्ने । त्यस्तै गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने विपद्को क्षतिमा आधारित पुर्नस्थापना तथा पुनर्निर्माण प्याकेजको मापदण्ड तयार गरी प्रदेश सरकार तथा केन्द्र सरकारले दिने पुर्नस्थापना तथा पुनर्निर्माण प्याकेज समपुरक प्याकेजका रुपमा बढाउँने,
- गाउँपालिकाको विपद् आकस्मिक कोष संचालनमा रहेकोमा त्यसलाई विधिवत् सञ्चालन गर्ने,
- गाउँपालिकामा विषयगत क्षेत्रका आधारमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि विषयगतक्षेत्र तथा विषयगतक्षेत्र नेतृत्व गर्ने, सदस्यहरुको छनौट समेत गरिएकोमा तथा विषयगत क्षेत्र अवधारणाको आधार एक बर्षभित्रमा तयार गर्ने,
- विकास निर्माण (पूर्वाधार) मा विपद् तथा जलवायु परिवर्तनलाई मध्यनजर राख्दै विपद्को संकटासन्नता तथा जोखिम अध्ययन गरी त्यसको अल्पीकरण पूर्वाधार निर्माणको बजेटमा एकीकृत गर्ने । यसरी जोखिमको अध्ययन तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यका लागि पूर्वाधार निर्माण बजेटको २ प्रतिशत देखि ५ प्रतिशत अनिवार्य गर्ने कार्य एक बर्षभित्र शुरुवात गरी तीन बर्षभित्र पूर्ण लागु गर्ने ।

३.१.२ जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि :

सबै विपद्का लागि समुदायमा विपद् प्रति रहेको अज्ञानता हटाएर जोखिम व्यवस्थापनमा समुदायको सजगता अभिवृद्धि गर्न जनचेतना र क्षमता अभिवृद्धिका निम्न अनुसारका कार्यहरु सञ्चालन गरिने छ । प्रकोप स्तरीकरणको आधारमा प्राथमिकता प्राप्त विपद्को प्राथमिकीकरण गरी ती विपद्का लागि जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धिका क्रियाकलापहरु सूचीकरण गरिएको छ । यसरी सूचीकरण गरिएको योजनालाई प्रभावकारिता, मितव्ययिता, लक्षित वर्गमुखी र सम्भाव्यताको आधारमा प्राथमिकीकरण गरिएको छ ।

प्राथमिकता क्रम	प्रमख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
१. भूकम्पको सन्दर्भमा						
१.१		भूकम्प सुरक्षाको चेतना अभिवृद्धि गर्ने				
१.१.१	भूकम्पको जोखिम ज्ञानको कमी	भूकम्प सुरक्षा दिवस तथा गोर्खा भूकम्प स्मृति सभा गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय	बैसाख १२ तथा माघ २
१.१.२	पालिका क्षेत्रका कमजोर संरचना भएका विद्यालयहरु भुकमपीय जोखिम अवस्थामा रहेको	विद्यालयमा भूकम्प सुरक्षा सम्वन्धि विशेष कक्षा संचालन गर्ने	विद्यालय	समिति, विद्यालय, बाल क्लब	शिक्षा समिति, गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी निकाय	बर्षमा ४ पटक
१.१.३		विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि अतिरिक्त क्रियाकलाप जस्तै निबन्ध प्रतियोगिता, चित्रकला, वक्तृत्व कला, हाजिरी जवाफ जस्ता क्रियाकलाप संचालन गर्ने	विद्यालय	शिक्षा क्षेत्र	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी निकाय	बर्षमा २ पटक

१.१.४		बिद्यार्थीहरुलाई कृतिम घटना अभ्यास गराउने (घुँडा टेकी गुडिल्की ओत लागि समात)	बिद्यालय			बैसाख १२ तथा माघ २
१. १.५	कमजोर तथा पुराना घर भएका घरपरिवारहरु भुकमपको समुख्तामा तथा संकटसन्नतामा पर्न सक्ने	भूकम्प सुरक्षाका लागि घर दैलो कार्यक्रम (घुँडा टेकी गुडिल्की ओत लागि समात)	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा बाल क्लब	समिति तथा क्लब	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी निकाय	बर्षमा १ पटक
१. १.६		सचेतनाका लागि गाउँमा सडक नाटक सञ्चालन	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, युवा क्लब तथा बाल क्लब	समिति तथा क्लब	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी निकाय	बर्षमा २ पटक
१.२	भूकम्प सुरक्षाका लागि सुरक्षित संस्कृति अभाव	भूकम्प सुरक्षाका लागि सुरक्षित संस्कृति वा व्यवहारको विकास गर्ने				
१.२.१		घुँडा टेकी गुडिल्की ओत लागि समातको अभ्यास घर, विद्यालय तथा सामुदायिक भेलामा चलाउँने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, युवा क्लब तथा बाल क्लब	समिति तथा क्लब	गाउँपालिका कार्यालय, गाउँपालिकातथा सहयोगी निकाय	बर्षमा ४ पटक
१.२.२		समुदाय तथा विद्यालयमा भूकम्पको कृतिम घटना अभ्यास गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, युवा क्लब तथा बाल क्लब	समिति तथा क्लब	गाउँपालिका कार्यालय, गाउँपालिका तथा सहयोगी निकाय	बर्षमा दुई पटक

१.२.३		घरमा सुरक्षित स्थान पहिचान गर्ने संचार सामग्री प्रदान गर्ने तथा अभिमुकीरण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, युवा क्लब तथा बाल क्लब	समिति तथा क्लब	गाउँपालिक ।कार्यालय, गाउँपालिकातथा सहयोगी निकाय	बर्षमा एक पटक
१.२.४		झटपट झोला निर्माण तथा ब्यवस्थापन र यसका महत्व बारे जनचेतना जगाउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, युवा क्लब तथा बाल क्लब	समिति तथा क्लब	गाउँपालिका कार्यालय, गाउँपालिकातथा सहयोगी निकाय	बर्षमा एक पटक
१.३	भवन निर्माण आचारसंहिताको कार्यान्वयन नहुनु	भवन निर्माण आचारसंहिताको सचेतना तथा क्षमता विकास गर्ने				
१.३.१		भवन निर्माण आचारसंहिता तथा सुरक्षित घरका सम्बन्धि अभिमुखीकरण	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र गाउँपालिका	समिति	गाउँपालिका कार्यालय	बर्षमा एक पटक
१.३.२		भवन निर्माण आचारसंहिता कार्यान्वयन गर्न संयन्त्र नियन्त्रण तथा अनुगमन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र गाउँपालिका कार्यालय	समिति	गाउँपालिका कार्यालय	बर्षमा एक पटक

१.४	घर तथा अन्य भौतिक संरचना भूकम्प प्रतिरोधात्मक नहुनु, कच्ची तथा जीर्ण हुनु, दक्ष जनशक्ति तथा सिकर्मी तथा डकर्मी नहुनु	भवन निर्माण आचारसंहिता लागु गर्ने/भूकम्प प्रतिरोधात्मक घरहरु भवन निर्माणमा जोड दिने				
१.४.१		भूकम्प प्रवलिकरणको लागि आवश्यक ज्ञान/चेतना अभिवृद्धि गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र गाउँपालिका	समिति	गाउँपालिका कार्यालय	बर्षमा एक पटक
१.४.२		सुरक्षित घर निर्माणका लागि सिकर्मी तथा डकर्मी तालिम	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय	बर्षमा एक पटक
१.४.३		कार्यदलहरुको गठन तथा खोज तथा उद्धार र प्राथमिक उपचार तालिम संचालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय	बर्षमा एक पटक
२. बाढीको सन्दर्भ						
२.१	बाढीको कारण नगरक्षेत्रका अधिकांश घरहरु डुवान हुने, बालीनाली, मुख्य तथा सहायक सहायक सडकहरु, स्वास्थ्य चौकी, सरकारी भवन जोखिम अवस्थामा रहेको	बाढीका समयमा अप्नाउनु पर्ने सावधानी तथा कार्यहरुको चेतना तथा क्षमता विकास गर्ने				
२.१.१		बाढी सुरक्षा सम्बन्धि घरदैला, सुचना संप्रेशण तथा रेडियो जिंगल प्रशारण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	प्रत्येक बर्ष असारको १० भित्र

२.१.२		समुदायमा अधारित बिपद जोखिम व्यवस्थापन तालिम, पुर्व सुचना, खोज तथा उद्धार तालिम तथा प्राथमिक उपचार तालिम संचालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	प्रत्येक बर्ष बैशाख जेठमा
२.१.३		पूर्वसुचना प्रणाली सम्बन्धी अभ्यास गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	प्रत्येक बर्ष बैशाख जेठमा
२.१.४		घरहरु, शौचालय तथा खानेपानीको धारा अग्लो स्थानमा बनाउन को लागि सहजीकरण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	२ बर्ष भित्र
२.१.५		बाढीले बगाएको वा बाढी माटो/ बालुका ठाँउमा गर्ने बैकल्पिक जिविकोपार्जन सम्बन्धि तालिम	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालयतथा सहयोगी संघसंस्था	प्रत्येक बर्ष भाद्रमा
२.१.६		बाढीको समयमा गर्ने संकेत सम्बन्धि अभिमुखीकरण तथा अभ्यास	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विद्यालय	समिति, बाल क्लब तथा विद्यालय	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	प्रत्येक बर्ष जेठ तथा असार महिनामा

२.१.७		विद्यालयमा बाढीको समयमा सुरक्षा सम्बन्धि सचेतना	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विद्यालय	समिति, बाल क्लब तथा विद्यालय	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	प्रत्येक बर्ष जेठ तथा असार महिनामा
३. शितलहरको सन्दर्भमा						
३.१	शितलहरबाट गाउँपालिकाभित्रका गरिब तथा दलित घरपरिवार संकटासन्नता मा रही जाडोयाममा चिसो, कठ्यांग्रिने , निमोनिया, रुघाखोकी जस्ता प्रकोपबाट प्रभावित हुन सक्ने	शितलहर सम्बन्धि जनचेतना अभिबृद्धि अभियान				
३.१.१		शितलहरबाट बच्ने उपाय बारे रेडियो जिंगल प्रशारण	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	मंसीर देखि माघ महिना
३.१.२		घरको भिता, टाटी, झयाल, ढोका निर्माण तथा मर्मत गरी शितलहरबाट बच्ने अभियान चलाउने	समुदाय तथा घरपरिवार	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका कार्यालयतथा सहयोगी संघसंस्था	असोज र कार्तिक महिना
३.१.३		विद्यालयमा शितलहर र यसबाट सुरक्षित हुने विधि सम्वन्धि कक्षा संचालन	शिक्षा समिति तथा विद्यालय	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका कार्यालयतथा सहयोगी संघसंस्था	कार्तिक देखि माघ महिना सम्म
४. खडेरीको सन्दर्भमा						
४.१	असिचित जमिनहरु खडेरीको मारमा पर्नु । पानीको मुल सुक्दै जानु, जमिन मुनीको	बैकल्पिक कृषि प्रविधि तथा बिउँ विजनसम्बन्धि तालिम तथा अभिमुखीकरण	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा कृषि सेवा केन्द्र	प्रत्येक बर्ष चैत्र देखि आषाढ र मार्ग देखि पौष

४.१.१	पानीको सतह सुक्दै जानु, , मौसमी बर्षा नियमित न भई उत्पादन घटदै जानु ।	पानी तथा पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम संचालन	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा कृषि सेवा केन्द्र	बर्षमा २ पटक
४.१.२		बन विनास बाट पर्ने असर तथा बृक्षा रोपन कार्यक्रमबारे जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा कृषि सेवा केन्द्र	जेष्ठ, असाढ महिनामा
४.१.३		चुरे संरक्षण अभियान चलाउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा कृषि सेवा केन्द्र	जेष्ठ, असाढ महिनामा
५. जंगली जानवरको सन्दर्भमा:						
५.१.१	४५५ बिघा बाली नाली बन्यजन्तुबाट क्षति हुनु तथा मानिस र चौपाया आक्रमणमा परि मृत्यु तथा घाइते हुनु ।	वन्यजन्तु नियन्त्रण सम्वन्धि नीती वनाउने र कार्यान्वयन गर्ने ।	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	१ बर्ष भित्र
५.१.२		डराउने, तर्साउने र जंगल तिर भगाउने अभियान चलाउने र पालै पालो बालीनाली कुर्ने ब्यवस्था मिलाउने ।	जग्गा धनि	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	असोज देखि कार्तिक सम्म
६. हुरीबतासको सन्दर्भमा						
६.१	हुरीबतासले चैत्र देखि जेष्ठसम्म घर, बोट विरुवा तथा बालीमा क्षति गर्दा मानवीय	हुरीबतासको समयमा अप्नाउने पर्ने सुरक्षा सम्बन्धि चेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने				

६.१.१	क्षति पनि हुन सक्ने । तर मानिसहरुमा हुरीबतासको समयमा लापर्वाही गर्ने गरेको	हुरीबतासको समयमा अप्नाउँने सावधानीको विषयमा सचेतना कार्यक्रम	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक वर्ष फाल्गुण तथा चैत्र
६.१.२		हुरीबतासको समयमा सुरक्षित स्थान तथा बस्ने तरिकाको विषयमा अभ्यास	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक वर्ष चैत्र
६.१.३		विद्यालयमा बालबालिकालाई हुरीबतास सुरक्षाका विषयमा अतिरिक्त क्रियाकपाम	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विद्यालय	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक वर्ष फाल्गुण
७. सडक दुर्घटनाको सन्दर्भमा						
७.१	सवारी साधनमा चलाउँदा लापर्वाही बढ्नु तथा सिकारुले सवारी साधन चलाउँनु, मदिरा सेवन गरी तिब्र गतिमा सवारी चलाउनु ।	सवारी साधन सञ्चालन तथा सुरक्षित सवारी साधना सञ्चालन सम्बन्धि चेतना अभिवृद्धि गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय, विद्यालय, प्रहरी तथा ट्राफिक कार्यालय	बर्षमा दुई पटक दशैं अघि र बैशाखा
७.२		ट्राफिक नियम पालना सम्बन्धि प्रचार स्रसार तथा अभिमुखिकरण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय, विद्यालय, प्रहरी तथा ट्राफिक कार्यालय	ाियमित

७.३		ट्राफिक अनुगमन तथा मपासे जाँचमा कडाई गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय, विद्यालय, प्रहरी तथा ट्राफिक कार्यालय	ीनयमित
८. आगलागी						
८.१	आगलागीबाट गाउँपालिकाका ३४३० कच्ची तथा फुसका घर तथा गोठहरु समुखतामा तथा ४२०५ घरहरुसंकटसन्नतामा रही १७११५ जनसंख्या प्रभावित हुन सक्ने । घर वरिपरी, सुकेका पात पतिङ्गर हुने, आगलागी सुरक्षामा चेतना कमी वा हेलचेक्राई गर्नु ।	आगलागी सुरक्षा सम्बन्धि चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने				
८.१.१		आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु माइकिंग, पम्पलेट, सडक नाटक संचालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका कार्यालयतथा सहयोगी संघसंस्था	
८.१.२		विजुली तथा ग्याँस प्रयोग सम्बन्धी सचेतनाका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
८.१.३		स्थानिय एफ एम तथा रेडियोबाट आगलागी बाट अपनाउनु पर्ने सावधानी बारे प्रचार प्रसार गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
८.१.४		विद्यालयमा सुख्खा याम अघि आगलागी सम्वन्धि कक्षा सञ्चालन गर्ने		शिक्षा समिति		

८.१.५		गाउँमा आगलागी सुरक्षाका लागि जनचेतना कार्यक्रम न्याली तथा माईकिङ्ग	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
८.२	अग्नी सुरक्षा तथा नियन्त्रण सम्बन्धि क्षमताको कमी	आगलागी सुरक्षा सम्बन्धि तालिम सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
८.२.१		पानीको स्रोतको व्यवस्थापन	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	गाउँपालिका कार्यालयतथा सहयोगी संघसंस्था	
८.२.२		आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धि कृतिम घटना अभ्यास गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
८.२.३		सुचना प्रणलीको बिकास र खोज तथा उद्धार र प्राथमिक उपचार तालिम संचालन	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
९. महामारीको सन्दर्भमा						
९.१	खनेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन सम्बन्धि ज्ञानको कमी					

९.२	र दक्ष स्वास्थ्य कर्मीको अभाव	महामारीबाट बच्ने उपायहरु बरे जनचतेनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने र प्रचार प्रसार गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
९.३		ब्यक्तिगत सरसफाई, घरायसी सरसफाई तथा वातावरणीय सरसफाइ अभियान संचालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
९.४		विषादीको प्रयोगमा कमी ल्याउने बारे जानकारी दिने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
९.५		व्यवस्थित तथा सुरक्षित खानेपानीको प्रयोग र पानी शुद्धिकरण बिधि बारे जानकारी गराउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
९.६		नियमित चर्पीको प्रयोग तथा चर्पी ब्यवस्थापन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
९.७		दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरुलाइ आवश्यक तालिम संचालन गर्ने र तयारी अवस्थामा राख्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	

९.८		अस्थाई शौचालय निर्माण गर्न दक्ष प्राबिधिक तयार गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
१०. सर्पदंशको सन्दर्भमा						
१०.१	सर्पदंश सुरक्षासम्बन्धि ज्ञानको कमी	सर्पदंश सम्बन्धि जनचेतना अभिबृद्धि गर्ने				
१०.१.१		सर्पदंश सम्बन्धि सामुदायिक भेला गराई जानकारी दिने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
१०.१.२		सर्पदंश सम्बन्धि विशेष कक्षा सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विद्यालय	समिति तथा विद्यालय	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
१०.१.३		सर्पदंशसम्बन्धि सुचना सामग्रीहरु सबै घर घरमा वितरण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति तथा बाल क्लब	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
१०.२	सर्पदंशको सुरक्षित व्यवहारका कमी	सर्पदंश सम्बन्धि क्षमता विकास गर्ने				
१०.२.१		सर्पदंश जोखिम न्यूनीकरणसम्बन्धि तालिम	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
१०.२.२		सर्पदंश सुरक्षा सम्बन्धि विशेष कक्षा सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विद्यालय	समिति तथा विद्यालय	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	

१०.२.३		सर्पको जोखिम हुने स्थानहरुको प्रत्येक परिवार तथा समुदायले नक्साङ्कन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
११. चट्याङको सन्दर्भमा						
११.१	चट्याङ्गको कारण मानिस, पशुधनी तथा विद्युतीय सामग्रीमा जोखिम छ भने चट्याङ्गसम्बन्धि चेतनाको अभाव छ।	चट्याङ्गसम्बन्धि चेतना अभिबृद्धि गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विद्यालय			
११.१.१		विद्यालयमा चट्याङ्ग र यसबाट सुरक्षित हुने विधिसम्वन्धि कक्षा संचालन	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	शिक्षा समिति तथा विद्यालय	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
११.१.२		चट्याङ्गबाट बच्ने उपाय सम्बन्धी सुचना सामग्री वा पोष्टर वितरण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विद्यालय	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
११.१.३		चट्याङ्ग सम्बन्धि अतिरिक्त कार्यक्रम विद्यालयमा सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा बाल क्लब	बिपद् व्यवस्थापन समिति तथा विद्यालय	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
११.१.४		चट्याङ्गबाट बच्ने उपाय सम्बन्धी चेतना जगाउने कार्यक्रम गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विद्यालय	समिति तथा बाल क्लब	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	

११.१.५		अरथिङ्ग सम्बन्धी चेतना जगाउने प्रत्येक घरमा अरथिङ्ग राख्ने		समिति तथा विद्यालय	गाउँपालिका कार्यालय तथा सहयोगी संघसंस्था	
११.२	चट्याङ्ग सुरक्षा सम्बन्धि क्षमता तथा सुरक्षित अभ्यासको कमी	चट्याङ्ग सुरक्षा सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति			
११.२.१		विद्युतको काम गर्ने व्यवसायीहरुलाई चट्याङ्ग तथा अर्थिङ्गसम्बन्धि अभिमुखीकरण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका/वार्ड कार्याल्य	सहयोगी संघसंस्था	
११.२.२		चट्याङ्ग सुरक्षा सम्बन्धि समुदायमा घटना अभ्यास गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा बाल क्लब	गाउँपालिका/वार्ड कार्यालय	सहयोगी संघसंस्था	
११.२.३		चट्याङ्ग सुरक्षा सम्बन्धि परिवारमा घटना अभ्यासको अभियान थाल्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका/वार्ड कार्यालय	सहयोगी संघसंस्था	
११.२.४		घर तथा समुदायका चट्याङ्ग पर्न सक्ने स्थानहरु पहिचान गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका/वार्ड कार्यालय	सहयोगी संघसंस्था	
११.२.५		चट्याङ्गका विशेषज्ञ समुदायका प्रतिनिधीहरु परामर्श अन्तर्क्रिया गर्ने		गाउँपालिका/वार्ड कार्यालय	सहयोगी संघसंस्था	
१२. असिनाको सन्दर्भमा						

१२.१	असिनाको कारण मानिस, पशुधनी तथा बालीनालीमा क्षति हुन सक्ने	असिना बारे जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका/वार्ड कार्यालय	सहयोगी संघसंस्था	
१२. १.१		प्लाष्टिक टनेलको व्यवस्था गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका/वार्ड कार्यालय	सहयोगी संघसंस्था	
१२. १.२		जनचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका/वार्ड कार्यालय	सहयोगी संघसंस्था	
१२. १.३		छिटो पाक्ने विउजिन लगाउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका/वार्ड कार्यालय	सहयोगी संघसंस्था	
१२. १.४		बेमौसमी खेती गर्दा प्लाष्टिक घर र बाली विमा , पशु विमा बारे जानकारी गराउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका/वार्ड कार्यालय	सहयोगी संघसंस्था	

३.१.३ जोखिम न्यूनीकरण :

समुदायमा रहेका विपद्जन्य सङ्कटासन्नता तथा जोखिम कम गर्न गर्नु पर्ने कार्यलाई निम्न बमोजिमको खाकामा प्राथमिकता अनुरूप उल्लेख गरिएकोछ । यसमा ग्रामीण सडक, कल्भर्ट, पुल, विद्यालय वा अन्य सार्वजनिक भवनको प्रवलीकरण, प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, नदी तटबन्धजस्ता क्रियाकलापहरूलाई प्राथमिकताक्रम अनुसार उल्लेख गरिएको छ ।

प्राथमिकता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	जम्मा बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयावधि
					आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
१. भूकम्पको सन्दर्भ							
१.१	नगर क्षेत्रका कमजोर संरचना भएका बिद्यालयहरु, सरकारी भवन र स्वास्थ्य चौकी भुकम्पबाट जोखिम अवस्थामा रहेको तथा कमजोर र पुराना घरहरु भुकम्पको समुख्ता तथा संकटसन्नतामा रही जोखिममा पर्न सक्ने	घर तथा भवनको प्रबलीकरण गर्ने					
१.१.१		सामुदायिक विद्यालयको कमजोर भवन प्रबलीकरण	विद्यालय	५० लाख	विद्यालय व्यस्थापन समिति	गाउँपालिका, शिक्षा समिति, प्रदेश सरकार	२ बर्ष भित्र
१.१.२		स्वास्थ्य चौकी र सरकारी भवनको प्रबलीकरण	स्वास्थ्य चौकी	२० लाख	गाउँपालिका कार्यालयतथा स्वास्थ्य चौकी	गाउँपालिका, प्रदेश सरकार	२ बर्ष भित्र
१.१.३		नीजि घर तथा भवन भित्र तथा छतमा रहेका सामग्रीलाई सुरक्षित गर्ने	सम्बन्धित घरधनी	१.५ करोड	नीजि		२ वर्षभित्र
१.१.४		नीजि घर तथा भवनहरु प्रबलीकरण तथा मर्मत गर्ने	सम्बन्धित घरधनी	५ करोड	नीजि		३ वर्षभित्र

१.१.५		पुर्ण रुपमा भवन निर्माण आचार संहिता लागु गर्ने	वडा कार्यालय	५ लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिका	१ बर्ष भित्र
१.१.६		भवन निर्माण गर्दा अनिवार्य रुपमा प्राबधिकि द्धारा नक्सा पास गरी मात्र सिफरिस तथा स्वीकृति दिने र निर्माणको बेला अनयिार्य अनुगमनको ब्यवस्था मिलाउने	गाउँपालिका	१० लाख	गाउँपालिका	गाँउपालिका	१ बर्ष भित्र
१.१.७	सुरक्षित आपतकालिन आवास भवनको अभाव	आपतकालिन आश्रय स्थलको निर्माण गर्ने	गाउँपालिका	१० लाख	गाउँपालिका	गाँउपालिका	१ बर्ष भित्र
२. बाढीको सन्दर्भ							
२.१	बाढीको कारण होचो तथा कच्ची घर, खानेपानी, बालीनाली डुवान तथा फिटान, मुख्य तथा सहायक सडक क्षति हुने र स्वास्थ्य चौकी, तथा सरकारी भवन	बाढी जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरु नदी किनारा, विद्यालय, गाउँ तथा घरमा गर्ने					
२.१.१		डुवान हुने क्षेत्रका घर, खानेपानी कल, धारा तथा चर्पी उच्चो गर्ने	घरधनी	२५ लाख	घरधनी	गाउँपालिका कार्यालयतथा गैससं	जेष्ठभित्र

२.१.२	जोखिम अवस्थामा रहेको	बाढी आउँदा पनि आवतजावत हुने गरी उच्च पारी ग्राभेल सडक लाई सुधार गर्ने (कालो पत्रे तथा उच्च सुधारिएको ग्राभेल सडक)	गाँउपालिका कार्यालय तथा गाउँपालिका	१ करोड	गाउँपालिकाको बार्षिक बजेट तथा गाउँलेको जग्गाको आधारमा योगदान	गाउँपालिका कार्यालय, गाउँपालिकातथा प्रदेश सरकार	कार्तिक देखि क्रमश:
२.१.३		बाढीको समयमा पनि आवगमन सुनिश्चित गर्न जिर्ण कल्भर्टलाई मर्मत गर्ने वा पुर्ननिर्माण गर्ने तथा नयाँ थप कल्भर्ट निर्माण	गाँउपालिका कार्यालय तथा गाउँपालिका	१ करोड	गाउँपालिकाको बार्षिक बजेट तथा गाउँलेको जग्गाको आधारमा योगदान	गाउँपालिका कार्यालय, गाउँपालिकातथा प्रदेश सरकार	कार्तिक देखि क्रमश:
२.१.४		सुरक्षित स्थान पहिचान तथा आपतकालिन आवास स्थल व्वस्थापन गर्ने	बिपद् जोखिम ब्यवस्थापन समिति		वडा कार्यालय	गाउँपालिका, सहयोगी संघ संस्था	६ महिना भित्र
२.१.५		रोडको दुबै तर्फ पक्की नाला निर्माण गर्ने	बिपद् जोखिम ब्यवस्थापन समिति		वडा कार्यालय	गाउँपालिका, सहयोगी संघ संस्था	२ बर्ष भित्र
२.२	बाग्मती बाँध, घरको फाउण्डेस होचो तथा बाटो देखि घर जाने बाटो होचो हुनु	घरको चर तथा घरदेखि बाटोसम्मको बाटो उच्च गर्ने					

२.२.१		घरको चर उच्च गर्ने	परिवार	६० लाख	परिवार र गाउँपालिकाकार्यालय	गाउँपालिकाबाट अनुदान	कार्तिक देखि क्रमशः
२.२.२		घरबाट बाटोसम्मको बाटो नाली राखी उच्च गर्ने	परिवार	१ करोड	परिवार र गाउँपालिकाकार्यालय	गाउँपालिकाबाट अनुदान	माघ देखि क्रमशः
२.२.३		बाँध लाई उच्चो तथा बलियो बनाउने र बृक्षारोपण गर्ने	गाउँपालिका	५ करोड	गाउँपालिका	जल उत्पन्न तथा प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय, प्रदेश सरकार	२ बर्ष भित्र
२.२.४		बाँधमा पानी रोक्ने सुलिस गेट तथा शहरमा पानी निकासको ब्यवस्था	गाउँपालिका	५० लाख	गाँउपालिका	जल उत्पन्न तथा प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय, प्रदेश सरकार	२ बर्ष भित्र
३. शितलहरको सन्दर्भमा							
३.१	शितलहरबाट गरिब तथा दलितघरपरिवार संकटासन्नतामा रही जाडोयाममा चिसो, कठ्यांग्रिने , निमोनिया, रुघाखोकी जस्ता प्रकोपबाट प्रभावित रहेको ।	आपतकालिन सहयोग सामाग्री भण्डारण तथा परार्म सेवा संचालन					
३.१.१		न्यानो कपडा तथा कम्वलको भण्डारण	नगर विपद् ब्यवस्थापन समिति	१० लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	असोज र कार्तिक महिना
३.१.२		पशु स्वास्थ्य जाँच शिविर संचालन	नगर विपद् ब्यवस्थापन समिति	२ लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	मंसीर देखि माघ महिना सम्म

३.१.३		बालीनालीका लागि ढुसीनाशक बिषदी सहयोग तथा कृषि प्राविधिक परिचालन	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	५ लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	मंसीर देखि माघ महिना सम्म
३.१.४		आपतकालिन अवस्थाका लागि दाउराको भण्डारण	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	२ लाख	गाउँपालिका	जिल्ला बन कार्यालय	असोज र कार्तिक महिना
४. खडेरीको सन्दर्भमा							
४.१	खेती योग्य जमीन खडेरीको मारमा पर्नु । पानीको मुल सुक्दै जानु, जमिन मुनीको पानीको सतह सुक्दै जानु, , मौसमी बर्षा नियमित न भई उत्पादन घटदै जानु ।	कुलो निर्माण तथा सिचाई व्यवस्थापन गर्ने					
४.१.१		कमला नदीको मुल नहरबाट माइनर तथा शाखा बिस्तार गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	५० लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिका, सिचाई कार्यालय तथा प्रदेश सरकार	१ बर्ष भित्र
४.१.२		कृषि बिद्युतिकरण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	१ करोड	गाउँपालिका	गाउँपालिका, बिद्युत कार्यालय तथा प्रदेश सरकार	२ बर्ष भित्र
४.१.३		बोडिंगमा जडानमा अनुदान सहयोग कार्यक्रम संचालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	१ करोड	गाउँपालिका	गाउँपालिका, सिचाई कार्यालय तथा प्रदेश सरकार	२ बर्ष भित्र
४.१.४		कुलो पैनी मर्मत तथा निर्माण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	१ करोड	गाउँपालिका	गाउँपालिका, सिचाई कार्यालय तथा प्रदेश सरकार	२ बर्ष भित्र

४.१.५		साना सिचाई कार्यक्रम संचालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	१ करोड	गाउँपालिका	गाउँपालिका, सिचाई कार्यालय तथा प्रदेश सरकार	२ बर्ष भित्र
४.१.६		पानीको स्रोतहरुको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	५० लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिका, सिचाई कार्यालय तथा प्रदेश सरकार	२ बर्ष भित्र
५. जंगली जानवर आतंकको सन्दर्भमा							
५.१	बाली नाली बन्यजन्तुबाट क्षति हुनु तथा मानिस र चौपाया आक्रमणमा परि मृत्यु तथा घाइते हुनु ।	प्रभावित क्षेत्रमा काडे तारले घेरा बेरा गर्ने	जग्गा धनि	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा जिल्ला बन कार्यालय	१ बर्ष भित्रमा
५.२		आश्रय स्थल नष्ट गर्ने तथा बन्य जन्तुलाई डराउने, तर्साउने खालका मुर्ति जस्ता बस्तु प्रभावित क्षेत्रमा बनाउने	जग्गा धनी	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा जिल्ला बन कार्यालय	कार्तिक देखि बैसाख सम्म
६. हुरीबतास सन्दर्भमा							
६.१	हुरीबतासको कारण भौतिक संरचनाहरु जस्तो घर, गोठ, परालको माच (टाली), विद्यालय तथा सार्वजनिक भवन भत्किन सक्ने	समुदायका विद्यमान संरचनाको पुर्नप्रवलीकरण गर्ने तथा नयाँ भवन बनाउँदा बहु प्रकोप प्रतिरोधी घर तथा भवन निर्माण गर्ने					

६.१.१		घर, गोठ तथा अन्य भौतिक संरचनाको मर्मत सम्भार गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित घरधनी	५ लाख प्रति सार्वजनिक भवनका लागि मात्र	परिवार	गाउँपालिकार गाउँपालिकाकार्यालय	कार्तिक देखि माघ सम्म
६.१.२		घरवरीपरिको बुढो तथा अग्लो रुख काट्ने तथा काट्छाट गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित घरधनी		समुदाय तथा परिवार	गाउँपालिकार गाउँपालिका कार्यालयतथा ईलाका वन कार्यालय	पौष र माघ महिना
६.१.३		नयाँ घर निर्माण गर्दा बहुप्रकोप प्रतिरोधी घर निर्माण गर्ने	गाउँपालिकातथा सम्बन्धित घरधनी		परिवार	गाउँपालिकार गाउँपालिकाकार्यालय	नियमित
६.१.४		फुसको घरलार्य निरुत्साहित गर्ने तथा जस्ताको छानालाई बलियो गरी बाँध्ने	गाउँपालिकातथा सम्बन्धित घरधनी		परिवार	गाउँपालिकाकार्यालय	नियमित
६.१.५		बिजुलीको पोल, तार तथा बायरिंगलाई व्यवस्थि तगर्ने	गाउँपालिका	२० लाख	गाँउपालिका	गाउँपालिकातथा बिद्युत प्राधिकरण	१ बर्ष भित्र
७. सडक दुर्घटना सन्दर्भमा							
७.१	सवारी साधनमा चलाउँदा लापर्वाही बढ्नु तथा सिकारुले सवारी साधन चलाउँनु, मदिरा सेवन गरी तिब्र गतिमा सवारी	ट्राफिक व्यवस्थापन गर्ने					

७.१.१	चलाउनु, राजमार्गमा फुट पाथमा को व्यवस्था नहुनु ।	ट्राफिक चिन्ह, जेबरा क्रसिंग तथा सचेतनामुलक होडिंग बोर्ड जडान गर्ने ।	जिल्ला ट्राफिक कार्यालय	५ लाख	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार तथा क्षेत्रिय ट्राफिक निर्देशनालय	१ बर्ष भित्रमा
७.१.२		सिकारु चालक, सुरक्षा सामाग्री प्रयोग बिना सवारी चलाउने, मा.पा.से गरी सवारी चलाउने जस्तालाई कडाइ तथा नियन्त्रण	जिल्ला ट्राफिक कार्यालय	२ लाख	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार तथा क्षेत्रिय ट्राफिक निर्देशनालय	१ बर्ष भित्रमा
७.१.३		आवश्यक मात्रामा ट्राफिक पोष्ट व्यवस्थापन गर्ने	जिल्ला ट्राफिक कार्यालय	५० लाख	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार तथा क्षेत्रिय ट्राफिक निर्देशनालय	१ बर्ष भित्रमा
७.१.४		सडकलाई स्तरोन्नती गर्ने तथा फराकिलो पार्ने	जिल्ला ट्राफिक कार्यालय	२ करोड	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार तथा क्षेत्रिय ट्राफिक निर्देशनालय	१ बर्ष भित्रमा
८. आगलागीको सन्दर्भमा							
८.१	फुसका बार तथा टाँटी भएका घरमा सजिलै आगो टिप्न सक्ने	फुसका वार तथा टाँटीलाई अग्नि प्रतिरोधी बनाउँने					
८.१.१		बरुण यन्त्र व्यवस्थापन तथा मर्मत संभार	बिपद् व्यवस्थापन समिति	५०,०००	गाउँपालिका	गाँउपालिका	नियमित
८.१.२		माटोले फुसका वार तथा टाँटी लिप्सने तथा सोको अभियान चलाउँने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित घरधनी	१० हजार (अभियान खर्च)	परिवार तथा गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिकाकार्यालय	प्रत्येक बर्ष कार्तिक महिना देखि बैसाख सम्म प्रत्येक महिना

८.१.३		कच्ची घर सुदृढिकरण गर्ने, फुसको सट्टा जस्ता प्रयोग गर्ने अभिप्रेरित गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित घरधनी	१० हजार (अभियान खर्च)	परिवार तथा गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिकाकार्यालय	प्रत्येक बर्ष कार्तिक महिना देखि बैसाख सम्म प्रत्येक महिना
८.२	आगलागी भए आगो नियन्त्रणका लागि आवश्यक स्रोतको कमी	अग्नी नियन्त्रणका लागि संरचना तथा स्रोतको व्यवस्थापन गर्ने					
८.२.१		घरवरिपरी बाँस तथा सधै हरियाली हुने विरुवा तथा फलफूल रोप्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित घरधनी	१ लाख	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित परिवार	गाउँपालिकाकार्यालय	कार्तिकभित्र निर्माण गरि सधै पानीको व्यवस्थापन गर्ने
८.२.२		घर घरमा कलधारा मर्मत, बाल्टी, पम्पसेट। पाइप, तयारी अवस्थामा राख्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित घरधनी	३० लाख	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित परिवार	गाउँपालिकातथा गाउँपालिकाकार्यालय	कार्तिकभित्र निर्माण गरि सधै पानीको व्यवस्थापन गर्ने

८.२.३		खाली सार्वजनिक स्थान तथा नीजि स्थानमा सुरक्षित पानी पोखरी निर्माण तथा जिर्ण भएको पोखरीलाई मर्मत संभार गर्ने तथा त्यस्ता पोखरीलाई बहु उपयोगी बनाउँन मस्त्यपालन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित जग्गाधनी	४० लाख	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिकाकार्यालय	माघ महिना भित्र निर्माण गरि सधै पानीको व्यवस्थापन गर्ने
८.२.४		घर घरमा कलधारा मर्मत, बाल्टी, पम्पसेट, पाइप, तयारी अवस्थामा राख्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	५ लाख	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा गाउँपालिकाकार्यालय	गाउँपालिकातथा गैससं	६ महिना भित्रमा
८.२.५		सामुदायमा अधारित बिपद जोखिम व्यवस्थापन तथा प्राथमिक उपचार तालिम आयोजना गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	३ लाख	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा गाउँपालिकाकार्यालय	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	बर्षको १ पटक
८.२.६		बिद्यालयहरु तथा समुदायमा प्राथमिक उपचार बक्सा व्यवस्थापन	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा शिक्षा समिति	२ लाख	गाउँपालिकाकार्यालय	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	बर्षमा १ पटक माघ महिना भित्रमा
८.२.७		अनिवार्य रुपमा व्यवसाय तथा पशु बिमा गराउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा धनी स्वमं		गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा गाउँपालिकाकार्यालय	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	१ बर्ष भित्र

८.२.८		ग्यास एजेन्सीहरुमा अनिवार्य रुपमा एन्टी फयर बौल जडान तथा ब्यवस्थापन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा एजेन्सी		गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना भित्र
९. माहामारीको सन्दर्भमा							
९.१	बाढी डुवान, लामखुटटेको टोकाई तथा फोहर जन्य संक्रमणबाट माहामारी फैलिने संभावना	पानी शुद्धिकरण गर्ने सामाग्रीको ब्यवस्थापन गर्ने	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	५ लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	६ महिना भित्र
९.२		लमखुट्टे मार्ने औषधी छर्ने ब्यवस्था मिलाउने	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	१० लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	६ महिना भित्र
९.३		सामुदायिक शौचालयको निर्माण गर्ने	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	२० लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	२ बर्ष भित्र
९.४		शैचालय तथा खानेपानीको धारा उच्चो बनाउने	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	१० लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	२ बर्ष भित्र
९.५		घर घरमा हैण्डवास स्टेशन बनाउने	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	००	निजि	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	१ बर्ष भित्र
१०. सर्पदंसको सन्दर्भमा							
१०.१	घर तथा नियमित कार्य गर्ने क्षेत्र सर्पका बासस्थान हुँदा उचित प्रकाश	सर्पको बासस्थान नष्ट गर्ने तथा प्रकाशको ब्यवस्थापन गर्ने					

१०.१.१	तथा सावधानी विना काम गर्नु	घरवरिपरी प्रशस्त प्रकाशका लागि बत्तिको व्यवस्था गर्ने तथा समुदायमा सोको अभियान चलाउँने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित घरधनी	१० हजार (अभियान खर्च)	परिवार तथा गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक बर्ष फाल्गुणदेखि
१०.१.२		घरवरिपरीका दुलादुली टाल्ने अभियान चलाउँने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित घरधनी	१० हजार (अभियान खर्च)	परिवार तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक बर्ष फाल्गुणदेखि
१०.१.३		घरवरिपरी सर्प भाग्ने विरुवा लगाउँने वा धपाउँने रसायन सुरक्षित तरिकाले राख्ने	सम्बन्धित घरधनी	१० हजार (अभियान खर्च)	परिवार तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक बर्ष फाल्गुणदेखि
१०.१.४		सबै परिवारका सदस्यका लागि सबै परिवारमा खाट वा पलंङ्को व्यवस्पापन गर्ने	सम्बन्धित घरधनी	करिब ५ लाख (अति विपन्न परिवारलाई अनुदान)	परिवार तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक बर्ष फाल्गुणदेखि
११. चट्याङ्गको सन्दर्भमा							
११.१	समुदायमा रहेको सबै मानिस, उनीहरुको पशुधन तथा विद्युतीय सामग्रीमा जोखिम रहेको	चट्याङ्ग जोखिम न्यूनीकरणका लागि संरचना तयार गर्ने					
११.२		घरको विजुलीको वाईरिङ्गको आवश्यक मर्मत तथा अर्थिङ्ग गर्ने	सम्बन्धित घरधनी	१० हजार (अभियान खर्च)	परिवार तथा विपद् व्यवस्थापन समिति		प्रत्येक बर्ष

११.३		विद्यालय तथा सार्वजनिक भवन र सक्नेले निजी घरमा लाईटेनिङ्ग रडको जडान गर्ने (१ लाख प्रति नीजि भवनका दरले)	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित घरधनी	सामुदायिक विद्यालय तथा कार्यालयका लागि रु १० लाख	परिवार तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिकाकार्यालय	भाद्र वा असोज
११.४		चट्याङ्गको समयमा जमीनमा नछोई बस्न घरभित्र खाट तथा फर्निचरको व्यवस्थापन गर्ने	सम्बन्धित घरधनी		परिवार		प्रत्येक बर्ष
११.५		घर नजिकैको ठूला रुखहरु काट्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सम्बन्धित कार्यालय	१ लाख प्रति भवनका दरले	परिवार	गाउँपालिकातथा गाउँपालिका कार्यालयतथा सम्बन्धित कार्यालय	भाद्र वा असोज
११.६		खोर तथा गोठ विद्युत प्रवाह सजिलै नहुने गरि सुधार गर्दै जाने	सम्बन्धित घरधनी		परिवार		प्रत्येक बर्ष
१२. असिनाको सन्दर्भमा							
१२.१	असिनाबाट कच्ची घर, बालीनाली तथा पशुपंक्षीमा क्षति पुगी आर्थिक तथा मानवीय क्षति हुन सक्ने	बेमौसमी खेतीका लागी टनेलको व्यवस्था गर्ने (अनुदान दिने)	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	५० लाख	गाँउपालिका तथा प्रदेश सरकार	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	१ बर्ष भित्र
१२.२		खपटाको सट्टा जस्ता हाल्न प्रोत्साहित गर्ने	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	००	निजी	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	१ बर्ष भित्र

१२.३		जिवन बिमा, पशु बिमा र बाली बिमा गर्ने अभियान चलाउने	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति	००	निजी	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	१ बर्ष भित्र

३.१.४ आपत्कालीन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

गाउँपालिकाभित्र कुनै पनि विपद्को घटना भएमा त्यसको सामना गर्न आवश्यक पर्ने पूर्वतयारीका क्रियाकलापलाई तलको ढाँचामा प्राथमिकताकरण सहित उल्लेख गरी कार्यान्वयन गरिने छ। यसका जिम्मेवारीका लागि निम्न लिखित ८ वटा बिषयगत क्षेत्रहरुको पहिचान गरी पुर्वतयारीका आवश्यक क्रियाकलापहरु जस्तै आपत्कालीन कोषको स्थापना, खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीको बन्दोबस्त, आपत्कालीन आश्रयस्थलको पहिचान तथा व्यवस्था, प्राथमिक उपचार समग्री, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र मानवीय सहयोगका क्षेत्रमा काम गर्ने संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने विधि जस्ता क्रियाकलाप समेत समेटिएको छ ।

१. बिषयगत क्षेत्र : शिक्षा

प्राथमिकता क्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयावधि
					आन्तरिक	बाह्य	
पुर्वतयारी योजना							
१.१	प्रकोपबाट विशेष गरी बाढी, पहिरो, भूकम्पबाट विधालयहरुमा क्षति भई पाठ्य सामाग्रीहरु नष्ट भएको र वालवालिकाको पठन पाठन अवरुध्द हुन सक्ने	विपद्को जोखिममा रहेका विधालयहरुको पहिचान गर्ने	शिक्षा शाखा		गाँउपालिका	सहयोगी संस्था	६ महिना भित्र
१.२		विधालयहरुमा प्राथमिक उपचारका सामाग्रीहरुको व्यवस्था गर्ने र प्राथमिक उपचार तालिम दिने	शिक्षा शाखा	२ लाख	गाँउपालिका	सहयोगी संस्था	१ बर्ष भित्र

१.३		विपद्को समयमा सर्म्पक गर्न सवै सम्वन्धित कार्यालयहरुको फोन नं र सर्म्पक व्यक्तिको फोन नं संकलन गरी राख्ने	शिक्षा शाखा		गाँउपालिका	सहयोगी संस्था	३ महिना भित्र
१.४		शैक्षिक सामाग्रीहरु जस्तै इसिडी किट, स्टुडेन्ट किट, कापी, कलम, पेन्सिल इरेजरहरु पहिले नै भणडरण गरी राख्ने	शिक्षा शाखा	१५ लाख	गाँउपालिका	सहयोगी संस्था	६ महिना भित्र
१.५		अस्थायी सिकाई केन्द्र संचालनकोलागि आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरु कसरी जुटाउने भन्ने वारेमा पहिला नै तयारी गर्ने	शिक्षा शाखा	५० हजार	गाँउपालिका	सहयोगी संस्था	१ बर्ष भित्र
१.६		अस्थायी सिकाई केन्द्र निर्माणकालागि पहिला नै तालिम दिएर दक्ष जनशक्ति वनाउने	शिक्षा शाखा	१ लाख	गाँउपालिका	सहयोगी संस्था	१ बर्ष भित्र
१.७		शिक्षकहरुलाई आपतकालिन अवस्थामा दिइने शिक्षावारे तालिम दिने	शिक्षा शाखा	१ लाख	गाँउपालिका	सहयोगी संस्था	१ बर्ष भित्र
१.८		जीवन रक्षाको लागी क्षमता अभिबृद्धि, जीवनरक्षा सामग्री भण्डारण	शिक्षा शाखा	१ लाख	गाँउपालिका	सहयोगी संस्था	१ बर्ष भित्र
प्रतिकार्य योजना							

१.१	प्रकोपबाट विशेष गरी बाढी, पहिरो, भूकम्पबाट १० वटा विधालयमा क्षति भएको, पाठ्य सामाग्रीहरु नष्ट भएको र वालवालिकाको पठन पाठन अवरुध्द भएको	शिक्षा बक्लष्टरको आकस्मिक वैठक संचालन गर्ने र विधालय केही समय वन्द गर्ने	शिक्षा समिति	१ लाख	गाँउपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था	० देखि ७ घण्टा
१.२		घाइते विधार्थी, शिक्षक तथा कर्मचारीललाई प्राथमिक उपचार गर्ने र अस्पताल पठाउने	शिक्षा समिति	१ लाख	गाँउपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था	० देखि ७ घण्टा
१.३		घटनावारे घटना स्थलमा पुगी क्षतिको तथ्यांक संकलन गर्ने जस्तै कति विधालय आंशिक वा पूर्ण क्षति भयो, कति विधार्थी घाइते या मृत्यु भयो आदि	शिक्षा समिति	१ लाख	गाँउपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था	० देखि २४ घंटा सम्म
१.४		१. समुदायसंग छलफल गर्ने र २. अस्थायी सिकाई केन्द्र निर्माणकोलागि ठाउं छनोट गर्ने	शिक्षा समिति	१ लाख	गाँउपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था	२४ देखि ७२ घंटा सम्म
१.५		१.अस्थायी सिकाई केन्द्र निर्माण गर्ने, २. अस्थायी सिकाई केन्द्रमा खानेपानी, शौचालयको व्यवस्था गर्ने, यी संरचना निर्माण गर्दा अपांग मैत्री, महिला मैत्री संरचना तयार गर्ने, ३. शैक्षिक सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्ने			गाँउपालिका		

		४. वालवालिकालाई विधालय आउन वातावरण तयार गर्ने					
		५. शिक्षकहरुलाई तालिम दिने र शिक्षकको व्यवस्था गर्ने					
१.६		१. अस्थायी सिकाई केन्द्रमा कक्षा संचालन गर्ने	शिक्षा समिति	५ लाख	गाउँपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
		२. शुरुका दिनमा वालवालिकाको भयलाई कम गर्न मनोरंजनात्मक र खेलकुद जस्ता कार्यक्रम संचालन गर्ने र काउन्सेलिंग सेवा दिने					
१.७		१. अस्थायी सिकाई केन्द्रमा कक्षा संचालन निरन्तर गर्ने	शिक्षा समिति	२ लाख	गाउँपालिका	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्था	१ महिना देखि ३ महिना सम्म
		२. गुणस्तरिय शिक्षाको अनुगमन गर्ने					
		३ आवश्यक थप सामाग्रीहरुको व्यवस्था गर्ने					

२. बिषयगत क्षेत्र : आपतकालिन अवास तथा गैर खाद्य सामाग्री

प्राथमिकता क्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयावधि
					आन्तरिक	बाह्य	
पुर्वतयारी योजना							
२.१	बाढी, पहिरो, हावाहुरी तथा भूकम्पबाट समुखतामा रहेका तथा संकटासन्न घरधुरीहरु प्रभावित भै बासस्थान, लत्ताकपडा, पकाउने भांडाकुंडाको अभाव हुन सक्ने	गैर खाद्द क्लष्टरको त्रैमासिक वैठक संचालन गर्ने	गाउँपालिकार वि.व्य.स.		गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	प्रत्येक त्रैमासिक
२.२		IRA सम्वन्धि तालिम दिने	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	२ लाख	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	६ महिना भित्र
२.३		राहत वितरणकोलागि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने, अस्थाई शिविर निर्माण सम्बन्धि तालिम संचालन गरी दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	२ लाख	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	६ महिना भित्र
२.४	राहत सामाग्रीहरु जस्तै भांडा सेटहरु र यसैगरी संस्कृति, लिंग उमेर र पहिरन अनुसारको कपडा सेटहरु, वाल्टीन १ थान र डोरी १० मिटर	राहत सामाग्री भण्डारणकोलागि गोदाम घरको व्यवस्थापन गर्ने	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	२ लाख	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	६ महिना भित्र
२.५		कम्तीमा २ प्रतिशत घरधुरीको लागि राहत सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने र भण्डारण गरी राख्ने	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	१० लाख	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	६ महिना भित्र

२.६		राहत सामाग्रीको समय समयमा निरिक्षण गरी विग्रन नदिने कार्य गर्ने	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	००	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	निरन्तर
२.७		त्रैमासिक वैठक वसी राहत सामाग्रीहरुको लेखाजोखा गर्ने र सम्वन्धित निकायमा प्रतिवेदन पठाउने	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	२० हजार	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	निरन्तर
प्रतिकार्य योजना							
२.१	बाढी, पहिरो, हावाहुरी तथा भूकम्पबाट संकटासन्न घरधुरीहरु प्रभावित भै लत्ताकपडा, पकाउने भांडाकुंडा र अवास को अभाव	१. गैर खाद्द क्लष्टरको आकस्मिक वैठक वस्ने २. सम्वन्धित कर्मचारी र व्यापारीहरु संग सर्म्पक गर्ने	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	१ हजार	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	० देखि ७ घंटा सम्म
२.२		१. प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गर्ने (आवश्यकता अनुसार IRA (Initial Rapid Assessment) को मोवाइल एप्स प्रयोग गरेर व फाराम प्रयोग गरेर) २. जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति र नपामा जानकारी गराउने	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	५ हजार	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	० देखि २४ घंटा सम्म
२.३		तत्कालको लागि गैर खाद्द राहत सामाग्रीहरु वितरण गर्न जस्तै	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	५० हजार	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव	२४ देखि ७२ घंटा सम्म

		लत्ताकपडा, भांडाकुंडाहरु र त्रिपाल				तथा अन्य दातृ निकायहरु	
२.४		आवश्यक पर्ने लत्ता कपडा उमेर अनुसार, मौसम अनुसार , भांडाकुंडाहरु कति चाहिन्छ विस्तृत तथ्यांक संकलन गर्ने	बि.व्य. स. र जिन्सी शाखा	५ हजार	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
२.५		१. राहत सामाग्रीहरु वितरण गर्ने जस्तै भांडा सेटहरुमा थाल ४ थान, डेक्ची ढकन सहित २ थान, गिलास २ थान, डाडु पन्यू १, १ थान, कराही १ थान २. यसैगरी कपडा सेटमा साडी १ थान, सटिड. ३.५ मिटर, सर्ट कपडा ४ मिटर, प्रिन्ट कपडा ७ मिटर, पेटिकोट २ मिटर, धोती १ थान, गम्छा १, त्रिपाल प्रति परिवार १ थान, कम्वल २ थान वाल्टीन १ थान र डोरी १० मिटर	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	२० लाख		रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
२.६		सम्वन्धित क्लष्टर, र निकायमा समन्वय गर्ने, अनुगमन गर्ने, प्रतिवेदन पेश गर्ने	गाउँपालिकार वि.व्य.स.	५ हजार	गाउँपालिका	रेडक्रस, संघ संस्था, क्लव तथा अन्य दातृ निकायहरु	१ महिना देखि ३ महिना सम्म

३. बिषयगत क्षेत्र : कृषि, खाद्य तथा जिविकोपार्जन

प्राथमिकता क्रम	विपद्‌को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
पूर्वतयारी योजना							
३.१	बाढी, पहिरो, हावाहुरी तथा भूकम्पबाट संकटासन्न घरधुरी प्रभावित भई खाद्दान्न नष्ट भएको र खाद्द अभाव भएको गर्भवती, सुत्केरी र वालवालिकालाई पोषण अभाव हुन सक्ने	खाद्दान्न क्लष्टरको वैठक प्रत्येक ३/३ महिनामा गर्ने	कृषि शाखा		गाउँपालिका	संघसंस्था, सहयोगी तथा दातृ निकाय	३/३ महिनामा
३.२		आपतकालिन अवस्थाकालाीग अस्थायी तथा स्थायी भण्डार गृह पहिचान गर्ने	कृषि शाखा		गाउँपालिका	संघसंस्था, सहयोगी तथा दातृ निकाय	३ महिना भित्र
३.३		तयारी खानेकुराहरु जस्तै चिउरा, दालमोठ, चाउचाउ, विस्कुट, भुजा, भुजिया केही भण्डारण गरी राख्ने	कृषि शाखा	५ लाख	गाउँपालिका	संघसंस्था, सहयोगी तथा दातृ निकाय	३ महिना भित्र
३.४		तयारी खानेकुराहरु जस्तै चिउरा, दालमोठ, चाउचाउ, विस्कुट, भुजा, भुजियाहरु आपतकालिन अवस्थामा उपलव्ध गराउन होलसेल व्यापारीसंग पहिला नै संझौता गर्ने	कृषि शाखा		गाउँपालिका	संघसंस्था, सहयोगी तथा दातृ निकाय	३ महिना भित्र
३.५		खाद्दान्न सामाग्रीहरु जस्तै दाल, चामल, नून, तेल, मरमसला भण्डारण गरी राख्ने साथै होलसेल	कृषि शाखा	५० लाख	गाउँपालिका	संघसंस्था, सहयोगी तथा दातृ निकाय	३ महिना भित्र

		विक्रेता संग पूर्व संझौता गर्ने					
३.६		स्फेयर मापदण्डवारे नपा र खाद्यान्न क्लष्टरलाई तालिम दिने	कृषि शाखा	२ लाख	गाउँपालिका	संघसंस्था, सहयोगी तथा दातृ निकाय	६ महिना भित्र
३.७		आपतकालिन कोष खडा गर्ने	कृषि शाखा	५० लाख	गाउँपालिका	संघसंस्था, सहयोगी तथा दातृ निकाय	चालु आ.ब. मा
प्रतिकार्य योजना							
३.१	बाढी, पहिरो, हावाहुरी तथा भूकम्पबाट संकटासन्न घरधुरीका जनसंख्या प्रभावित भई खाद्यान्न नष्ट भएको र खाद्द अभाव भएको गर्भवती, सुत्केरी र वालवालिकालाई पोषण अभाव भएको	खाद्यान्न क्लष्टरको आकस्मिक वैठक वस्ने	कृषि शाखा	१० हजार	गाउँपालिका	संघसंस्था, सहयोगी तथा दातृ निकाय	० देखि ७ घंटा सम्म
३.२		१. खाद्द क्षेत्रको आवश्यकताको लागि प्रारम्भिक लेखाजोखा गर्ने २. तत्कालको तयारी खानेकुरा चाउचाउ, विस्कुट, चिउरा, भुजा वितरण गर्ने	कृषि शाखा	५ लाख	गाउँपालिका	विभिन्न संघसंस्था, क्लवहरु(रोटरी, लायन्स र जेसिज) उधोग वाणिज्य संघ, रेडक्रस	० देखि २४ घंटा सम्म
३.३		खाद्यान्न सहयोगको लागि समन्वय तथा आह्वान गर्ने	कृषि शाखा		गाउँपालिका	विभिन्न संघसंस्था, क्लवहरु(रोटरी, लायन्स र जेसिज) उधोग वाणिज्य संघ, रेडक्रस	२४ देखि ७२ घंटा सम्म
३.४		१. गर्भवती र सुत्केरी महिला, वाल वालिकाहरुलाई आवश्यक पर्ने पोषणको	कृषि शाखा	८० लाख	गाउँपालिका	विभिन्न संघसंस्था, क्लवहरु(रोटरी, लायन्स र	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म

		सामाग्रीहरुको विस्तृत तथ्यांक संकलन गर्ने				जेसिज) उधोग वाणिज्य संघ, रेडक्रस	
		२. खाद्दान्न सप्लाई गर्ने सप्लायर्स संग समन्वय गर्ने र खाद्दान्नको व्यवस्था गर्ने					
		३ खाद्द सामाग्रीहरु दाल, चामल, तरकारी, नून, तेल, मरमसला वितरण गर्ने र स्फेयर मापदण्ड अनुसार वितरण गर्ने					
		४. गर्भवती र सुत्केरी महिला, वाल वालिकाहरुलाई आवश्यक पर्ने पोषण सामाग्रीहरु लिटो, दुध, गेडागुडी, घिउ, माछा मासु वितरण गर्ने					
		५. खाद्दान्न सामाग्रीहरु मिति ननाघेको, गुणस्तरयुक्त र राम्ररी प्याकेज गरिएको वितरण गर्ने					
३.५		निरन्तर खाद्दान्न सहयोग	कृषि शाखा	५० लाख	गाउँपालिका	विभिन्न संघसंस्था, क्लवहरु (रोटरी, लायन्स र जेसिज) उधोग वाणिज्य संघ, रेडक्रस	२ हप्ता देखि १ महिना

३.६		निरन्तर खाद्यान्न सहयोग	कृषि शाखा	५० लाख	गाउँपालिका	विभिन्न संघसंस्था, क्लवहरु(रोटरी, लायन्स र जेसिज) उधोग वाणिज्य संघ, रेडक्रस	१ देखि ३ महिना

४. स्वास्थ्य र पोषण :

प्राथमिकता क्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
पूर्वतयारी योजना							
४.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट स्वास्थ्य संरचनाहरु भत्केको, मानिसहरु घाइते भएको र स्वास्थ्य उपचार सम्वन्धि सामाग्रीहरु क्षति हुन सक्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्लष्टरको आकस्मिक वैठक संचालन गर्ने	गाउँपालिकार वडा स्तरका स्वास्थ्य संस्थाहरु	१० हजार	गाउँपालिकार वडा स्तरका स्वास्थ्य संस्थाहरु	प्रदेश सरकार र संघीय सरकार निजी अस्पताल तथा नर्सिङ्ग होमहरु	२०७७ असार
४.२		नगर तथा वडा स्तरिय RRT (Rapid Response Team) गठन गर्ने र तालिम दिने	स्वास्थ्य शाखा	१ लाख	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार र गैर सरकारी संघसंस्था तथा अन्य दातृ तथा सहयोगी निकायहरु	२०७७ भदौ

४.३		आधारभूत अति आवश्यक औषधीहरु, प्राथमिक उपचारका सामाग्रीहरु प्रत्येक वडा स्तरको स्वास्थ्य संस्थाहरुमा भण्डारण गरी बफर स्टक राख्ने	स्वास्थ्य शाखा र जिन्सी शाखा	५ लाख	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार र गैर सरकारी संघसंस्था तथा अन्य दातृ तथा सहयोगी निकायहरु	२०७७ मंसिर
४.४		स्वास्थ्य र पोषण संग सम्वन्धित श्रोत साधनका् पहिचान र परिचालन नीति वनाउने	स्वास्थ्य शाखा	१ लाख	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार र गैर सरकारी संघसंस्था तथा अन्य दातृ तथा सहयोगी निकायहरु	२०७६ माघ
४.४		प्रभावितहरुकोलागि विशेष गरी गर्भवती र सुत्केरी महिला र वालवालिकाको पोषणको अवस्था वारे सरोकारवालासंग पूर्वतयारी वैठक वसी योजना तयार गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	२ लाख	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार र गैर सरकारी संघसंस्था तथा अन्य दातृ तथा सहयोगी निकायहरु	२०७७ माघ
४.५		आपतकालिन अवस्थाकालागी उपचार, खोप, परिवार नियोजन, सुरक्षित मातृत्व, रोग नियन्त्रणकोलागि आकस्मिक योजना वनाउने	स्वास्थ्य शाखा	२ लाख	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार र गैर सरकारी संघसंस्था तथा अन्य दातृ तथा सहयोगी निकायहरु	२०७७ चैत्र
प्रतिकार्य योजना							

४.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट स्वास्थ्य संरचनाहरु भत्केको,मानिसहरु घाइते भएको तथा स्वास्थ्य उपचार सम्वन्धि सामाग्रीहरु नष्ट भएको	१. स्वास्थ्य तथा पोषण क्लष्टरको आकस्मिक वैठक संचालन गर्ने २. RRT टोली परिचालन गरेर घाइतेहरुको तत्काल प्राथमिक उपचार गर्ने र Triage गर्ने ३. सिकिस्त घाइतेहरुलाई एम्वुलेन्स वोलाई अस्पताल सम्म पुरयाउने व्यवस्था गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	२ लाख	गाउँपालिका	निजी तथा नर्सिङ्ग होम, जिल्ला अस्पताल र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरु	० देखि ७ घंटा सम्म
४.२		१. स्वास्थ्य तथा पोषण क्लष्टरसंग सम्वन्धित क्षतिको प्रारम्भिक क्षतिको तथ्यांक संकलन गर्ने २. मृतकहरुको शव व्यवस्थापन गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	५० हजार	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा सुरक्षा निकाय, जिल्ला अस्पताल	० देखि २४ घंटा सम्म
४.३		तत्काल प्रभावित क्षेत्रमा स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्न शिविर स्थापना गर्ने र आवश्यक समाग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	५० हजार	गाउँपालिका	निजी तथा नर्सिङ्ग होम, जिल्ला अस्पताल र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरु	२४ देखि ७२ घंटा सम्म
४.४		१. प्रभावितहरुको लागि विशेष गरी गर्भवती र सुत्केरी महिला र वालवालिकाको पोषणको अवस्था वारे तथ्यांक संकलन गर्ने	स्वास्थ्य शाखा	३ लाख	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार र गैर सरकारी संघसंस्था तथा अन्य दातृ तथा सहयोगी निकायहरु	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म

		२. स्वास्थ्य र पोषण सेवा संग विस्तृत तथ्यांक संकलन गर्ने					
		३. पोषण सम्वन्धि आवश्यक सामाग्रीहरु उपलव्ध गराउने					
		४. दीर्घ रोगीहरु, एचआईभी संक्रमितहरुले नियमित खाने औषधीहरु उपलव्ध गराउने					
४.५		जिल्ला अस्पतालहरु र नीजी अस्पतालहरु संग समन्वय गरी आवश्यक सहयोग माग गर्ने	स्वास्थ्य शाखा		गाउँपालिका	निजी तथा नर्सिङ्ग होम, जिल्ला अस्पताल र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरु	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
४.६		आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निरन्तर गर्ने र औषधीहरुको निरन्तर सेवा उपलव्ध गराउने	स्वास्थ्य शाखा	३ लाख	गाउँपालिका	निजी तथा नर्सिङ्ग होम, जिल्ला अस्पताल र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरु	१ देखि ३ महिना सम्म

५. खानेपानी तथा सरसफाई :

प्राथमिकता क्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयावधि
					आन्तरिक	बाह्य	
पूर्वतयारी योजना							
५.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट संकटासन्न घर परिवार र त्यसका जनसंख्या प्रभावित साथै खानेपानीका टंकी, पाइपलाइनमा क्षति र धाराहरु बिग्रेकोले खानेपानी तथा सरसफाईकोलागि पानीको अभाव भएको र शिविरमा शौचालयको अभाव हुन सक्ने	खानेपानी तथा सरसफाई क्लष्टरको त्रैमासिक बैठक बस्ने	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा		गाउँपालिका	संघसंस्था	वर्षमा
५.२		खानेपानी तथा सरसफाईको लागि विपद् व्यवस्थापन कोष निर्माण गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा	३ लाख	गाउँपालिका	संघसंस्था, दातृ तथा सहयोगी निकाय	भाद्र
५.३		खानेपानी वितरणको लागि तयारी पानी वोतल तथा जारको पानी संकलन गरी राख्ने	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा	१ लाख	गाउँपालिका	संघसंस्था, दातृ तथा सहयोगी निकाय, उधोग बा. संघ	भाद्र
५.४		खानेपानी वितरणको लागि १००० लिटरको खानेपानी टंकीहरु खरिद गरी भण्डारण गर्ने वा खानेपानी सप्लायर्स संग पहिला नै संझौता गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा	३ लाख	गाउँपालिका	खानेपानी टयांकर व्यवसायी	कार्तिक
५.५		खानेपानी सप्लाई गर्ने टयांकर व्यवसायी संग पहिले नै संझौत गरी राख्ने	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा		गाउँपालिका	खानेपानी टयांकर व्यवसायी	भाद्र
५.६		शौचालय निर्माणका लागि १०० थान अस्थायी प्यान, सिजिआई सिट, प्लाष्टिक आदि खरिद गरी भण्डारण गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा	७ लाख	गाउँपालिका	संघसंस्था, दातृ तथा सहयोगी निकाय	कार्तिक

५.७		२० लि. क्षमताको १०० वटा डस्टविनहरु खरिद गरी भण्डारण गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा	१ लाख ५० हजार	गाउँपालिका	संघसंस्था, दातृ तथा सहयोगी निकाय	मंसिर
५.८		खानेपानी शुद्धिकरणका सामाग्रीहरु जस्तै पियुषहरु भण्डारण गरी राख्ने	खापा तथा सरसफाइ शाखा	५० हजार	गाउँपालिका	संघसंस्था, दातृ तथा सहयोगी निकाय	भाद्र
प्रतिकार्य योजना							
५.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट संकटासन्न घर परिवार र त्यसका जनसंख्या प्रभावित साथै खानेपानीका टंकी, पाइपलाइनमा क्षति र धाराहरु विग्रेकोले खानेपानी तथा सरसफाईकोलागि पानीको अभाव भएको र शिविरमा शौचालयको अभाव	खानेपानी तथा सरसफाई क्लष्टरको आकस्मिक बैठक वस्ने	न.पा. खोनपानी समिति		नपा खोनपानी समिति	संघसंस्था, दातृ तथा सहयोगी निकाय	० देखि ७ घंटा सम्म
५.२		१. खानेपानी र सरसफाई सम्वन्धि प्रारम्भिक तथ्यांक संकलन गर्ने २. तयारी खानेपानी वितरण गर्ने	न.पा. खोनपानी समिति	५ लाख	गाउँपालिका	खानेपानी टयांकर व्यवसायी	० देखि २४ घंटा सम्म
५.३		१. १००० लिटर क्षमताको १२ वटा पानी टंकी खरिद गरी वा भण्डारमा भएको टंकीमा नपाको दमकलबाट पानी वितरण गर्ने । पानी वितरण गर्दा स्पेयर मापदण्ड अनुसार वितरण गर्ने २. खानेपानी शुद्धिकरणका सामाग्रीहरु जस्तै पियुष, अक्वा गार्डहरु वितरण गर्ने	न.पा. खोनपानी समिति	५ लाख	गाउँपालिका	डिभिजन खानेपानी इकाई र संघसंस्था, दातृ तथा सहयोगी निकाय	२४ देखि ७२ घंटा सम्म

		३. अस्थायी शौचालय निर्माण गर्ने २० जना व्यक्तिको लागि १ शौचालयको आधारमा २००० जनाको लागि १०० शौचालय तयार गर्न प्यान, सिजिआई सिट,बांस तथा प्लाष्टिक सिटहरु वितरण गर्ने ४.सरसफाईकोलागि वाल्टिन, मग, हातधुने र नुहाउनेसावुन, वितरण गर्ने					
५.४		१. पानी तथा सरसफाई सम्वन्धि विस्तृत विवरण संकलन २. प्रभावित परिवारकोलागि हाइजीन किट वितरण गर्ने ३. १०० वटा २० लि. क्षमताको डस्टविनहरु वितरण गर्ने	न.पा. खोनपानी समिति	१ लाख ५० हजार	गाउँपालिका	डिभिजन खानेपानी इकाई र संघसंस्था, दातृ तथा सहयोगी निकाय	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
५.५		खानेपानी तथा सरसफाई सम्वन्धि जनचेतना फैलाउने	न.पा. खोनपानी समिति	१ लाख ५० हजार	गाउँपालिका	डिभिजन खानेपानी इकाई र संघसंस्था, दातृ तथा सहयोगी निकाय	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
५.६		खानेपानी तथा सरसफाई सेवा निरन्तर गर्ने	न.पा. खोनपानी समिति	१ लाख ५० हजार	गाउँपालिका	डिभिजन खानेपानी इकाई र संघसंस्था, दातृ तथा सहयोगी निकाय	१ महिना देखि ३ महिना सम्म

६. बिषयगत क्षेत्र : संरक्षण

प्राथमिकता क्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयावधि
					आन्तरिक	बाह्य	
पूर्वतयारी योजना							
६.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिककलाई समस्या हुने, वालवालिकाहरु वेचविखनमा पर्न सक्ने र यौन दुर्व्यवहार हुन सक्ने	संरक्षण क्लष्टरको त्रैमासिक वैठक संचालन गर्ने	महिला तथा बाल बालिका शाखा	१० हजार	गाउँपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, संघसंस्था, रेडक्रस, नेपाल प्रहरी महिला सेल	निरन्तर त्रैमासिक
६.२		गाउँपालिकाभित्र रहेका सुरक्षित स्थानहरुको पहिचान गर्ने	महिला तथा बाल बालिका शाखा	५० हजार	गाउँपालिका		असोज
६.३		अन्य क्लष्टरहरुसंग समन्वयात्मक वैठक संचालन गर्ने	महिला तथा बाल बालिका शाखा	३० हजार	गाउँपालिका		निरन्तर
६.४		मनोसामाजिक परामर्श दिन सक्ने दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने र सर्म्पकमा रहने	महिला तथा बाल बालिका शाखा	२ लाख	गाउँपालिका		मंसिर
६.५		डिग्नीटी किट, स्यानीटरी प्याडहरु संकलन गरी भण्डार गरी राख्ने	महिला तथा बाल बालिका शाखा	४ लाख	गाउँपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, संघसंस्था, रेडक्रस, नेपाल प्रहरी महिला सेल	चैत्र
६.६		निगरानी समुहहरु गठन गर्ने र आपतकालिन अवस्थामा गरिने कार्यहरु वारे जानकारी दिने	महिला तथा बाल बालिका शाखा	२ लाख	गाउँपालिका		माघ
६.७		समुदायमा संरक्षण सम्वन्धि तालिम दिने	महिला तथा बाल बालिका शाखा	३ लाख	गाउँपालिका		फाल्गुन
प्रतिकार्य योजना							
६.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता	१. संरक्षण क्लष्टरको आकस्मिक वैठक संचालन गर्ने	महिला तथा बाल बालिका शाखा (संरुक्षण क्षेत्र)	२ लाख	गाउँपालिका	आमा समुहहरु, महिला	० देखि ७ घंटा सम्म

	भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिककलाई समस्या हुने, वालवालिकाहरु वेचविखनमा पर्न सक्ने र यौन दुर्व्यवहार हुने	२. विपद्मा परेका वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकको उध्दारको लागि सुरक्षा निकाय संग समन्वय गर्ने ३. घाइतेहरुको प्राथमिक उपचार गर्ने र सिकिस्त विरामीहरुलाई अस्पताल पुरयाउने				समुहहरु, वाल संजाल	
६.२		१. वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकको प्रारम्भिक तथ्यांक संकलन गर्ने २. विपद्मा परेका वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई सुरक्षित स्थान पहिचान गरी स्थानान्तरण गर्ने	महिला तथा बाल बालिका शाखा (संरुक्षण क्षेत्र)	५ लाख	गाउँपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, वाल संजाल	० देखि २४ घंटा सम्म
६.३		प्रभावित वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिककलाई मनोसामाजिक परामर्श दिने		१ लाख	गाउँपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, वाल संजाल	२४ देखि ७२ घंटा सम्म

६.४		१. प्रभावित वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकहरुको विस्तृत विवरण संकलन गर्ने २. हिंसा, वेचविखन, यौन दुर्व्यवहार, शोषण सम्वन्धि जनचेतना जगाउने ३. निगरानी समुहले हिंसा, वेचविखन, यौन दुर्व्यवहार, शोषण हुन नदिन प्रहरी संग मिलेर निगरानी राख्ने	महिला तथा बाल बालिका शाखा (संरुक्षण क्षेत्र)	२ लाख	गाउँपालिका	आमा समुहहरु , महिला समुहहरु , वाल संजाल	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
६.५		१. प्रभावित परिवारको लागि डिग्नीटी किट वितरण गर्ने २.तनाव व्यवस्थापन गर्ने र मनोसामाजिक परामर्श दिने ३. वालवालिकाहरुको पारिवारीक पुनर्मिलन गराउने	महिला तथा बाल बालिका शाखा (संरुक्षण क्षेत्र)	५ लाख	गाउँपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, वाल संजाल	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
६.६		निरन्तर फलो अप गर्ने र सहयोग निरन्तर जारी राख्ने	महिला तथा बाल बालिका शाखा (संरुक्षण क्षेत्र)	१ लाख	गाउँपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, वाल संजाल	१ देखि ३ महिना सम्म

७. बिषयगत क्षेत्र : खोज तथा उद्धार

प्राथमिकता क्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयावधि
					आन्तरिक	बाह्य	

पूर्वतयारी योजना							
७.१		खोज तथा उद्धार क्लष्टरको वैठकमा नपाबाट प्रतिनीधित्व गर्ने	विपद व्यवस्थापन सर्म्पक व्यक्ति		गाँउपालिका	सुरक्षा निकाय	निरन्तर
७.२		न पा भित्रको सुरक्षा निकायमा भएको जुनियर अधिकृतको कमाण्डमा घटना भएको ५, १० मिनेट भित्र पुग्ने गरी खोज तथा उद्धार गर्न सक्ने स्टयाण्ड वाई टोली तयारी अवस्थामा राख्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल	१ लाख	गाँउपालिका	नीजी तथा सार्वजनिक अस्पतालहरु, रेडक्रस	भित्र
७.३	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट संकटासन्न घर परिवार र त्यसका जनसंख्या प्रभावित, मानिसहरुको मृत्यु भएको, घाइते भएको र भग्नावशेषमा मानिसहरु पुरिएको अवस्थामा हुन सक्ने	सुरक्षा निकायको मेडिकल टिमलाई फस्ट एड किट वक्स सहित स्टयाण्ड वाई राख्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल	२ लाख	गाँउपालिका		भित्र
७.४		विभिन्न सरकारी र नीजी अस्पतालसंग भएका एम्वुलेन्स संग समन्वय गर्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल	१ लाख	गाँउपालिका		असार
७.५		नेपाल स्काउट संग समन्वय कायम गरी विपदको समयमा कार्यगर्ने प्रक्रिया मिलाई राख्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल		गाँउपालिका	सुरक्षा निकाय	असार
७.६		उद्धारका सामाग्रीहरु जस्तै प्लाष्टिक, वायर कटर, लाईफ ज्याकेट, डोरी, गैटी, वेल्चा आदि व्यवस्था गरी वडा स्तरमा राख्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल	५ लाख	गाँउपालिका	नीजी तथा सार्वजनिक अस्पतालहरु, रेडक्रस	भित्र
७.७		वडा स्तरमा खोज तथा उद्धार तालिम दिन सक्ने दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल	५ लाख	गाँउपालिका		भित्र

प्रतिकार्य योजना							
७.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट संकटासन्न घर परिवार र त्यसका जनसंख्या प्रभावित, मानिसहरुको मृत्यु भएको, घाइते भएको र अझै भग्नावशेषमा मानिसहरु पुरिएको अवस्थामा रहेको	१. खोज तथा उध्दार क्लष्टरको वैठकमा नपाबाट भाग लिने २. खोज तथा उद्धार क्लष्टर संग समन्वय गरेर सुरक्षा निकायको सहयोगको लागि आव्हान गर्ने र खोज तथा उध्दारका कार्य गर्ने ३. समुदाय स्तरमा तयार गरिएका दक्ष खोज तथा उद्धार जनशक्तिलाई परिचालन गर्ने र खोज तथा उध्दारका कार्य गर्ने ४.घाइतेहरुको प्राथमिक उपचार गर्ने र सिकिस्त घाइतेहरुलाई अस्पताल पुरयाउने व्यवस्था गर्ने	नपा र वडा विपद व्यवस्थापन समिति र विपद सर्म्पक व्यक्ति	३ लाख	गाँउपालिका	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति,	० देखि ७ घंटा सम्म
७.२		१. सुरक्षा निकायले कमाण्ड पोष्ट खडा गर्ने र खोज तथा उद्धार, राहत वितरणमा स्थानीय सरकारलाई सहयोग गर्ने २. महिला, वालवालिका, जेष्ठ नागरिक र अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिई खोज तथा उध्दार कार्य गर्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल	२ लाख	गाउँपालिका	सुरक्षा निकाय, रेडक्रस, नेपाल स्काउट	० देखि २४ घंटा सम्म
७.३		बहुमूल्य वस्तुहरुको सुरक्षा तथा संरक्षण गर्ने , अभिलेख राख्ने व्यवस्था मिलाउने		२ लाख	गाँउपालिका	सुरक्षा निकाय,	२४ देखि ७२ घंटा सम्म

७.४		खोज तथा उध्दार कार्यलाई जारी राख्ने र राहत वितरणमा सहयोग गर्ने		२ लाख	गाँउपालिका	सुरक्षा निकाय, रेडक्रस, नेपाल स्काउट	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
७.५		राहत वितरण, सुरक्षा तथा चोरी, डकैती र हिंसा हुन नदिन कार्य गर्ने		२ लाख	गाँउपालिका	सुरक्षा निकाय,	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
७.६		राहत वितरण, सुरक्षा तथा चोरी, डकैती र हिंसा हुन नदिन कार्य निरन्तर गर्ने		२ लाख	गाँउपालिका	सुरक्षा निकाय,	१ देखि ३ महिनासम्म

८. बिषयगत क्षेत्र : समन्वय तथा सुचना व्यवस्थापन

प्राथमिकता क्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयावधि
					आन्तरिक	बाह्य	
पूर्वतयारी योजना							
	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट घरहरु आंशिक या पूर्णरुपमा क्षति भै र पिडीत जनसंख्यालाई आवासको समस्या, विधालयहरु भत्किएकोले पठनपाठनको समस्या, साथै खाद्दान्न, गैर खाद्द सामाग्री र खानेपानी र सरसफाई सम्वन्धि सूचनाको अभाव र समन्वय गर्न कठिनाइ हुन सक्ने	१. सर्म्पक व्यक्तिले समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन क्लष्टरको जिल्ला स्तरमा हुने नियमित वैठकमा भाग लिने २. नपा समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन क्लष्टरको त्रैमासिक वैठक संचालन गर्ने ३. स्थानीय आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र स्थापना गर्ने र संचालन गर्ने	गा पा अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सूचना अधिकृत र बिपद व्यवस्थापन फोकल पर्सन	५ लाख	गाँउपालिका	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस	असार भित्र

		सूचना संकलनको लागि आवश्यक पर्ने IRA, MIRA का फारामहरु छाप्ने	जिन्सी शाखा	३ लाख	गाँउपालिका		असोज सम्म
		सूचना संकलन, विश्लेषण, प्रशोधन र प्रसारणका लागि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने र तालिम दिने	बिपद व्यवस्थापन शाखा	३ लाख	गाँउपालिका		चैत्र सम्म
		सूचना संप्रेषणको लागि आवश्यक पर्ने संचारका साधनहरु व्यवस्थित गरी स्थानीय आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्रमा राख्ने	बिपद व्यवस्थापन शाखा	२ लाख	गाँउपालिका		चैत्र
		पूर्व सूचना प्रणाली सम्वन्धि समुदायलाई तालिम, अभिमुखिकरण र सामाग्रीहरु वितरण गर्ने	बिपद व्यवस्थापन शाखा	५ लाख	गाँउपालिका		चैत्र
		आपतकालिन अवस्थामा माहामारी फैलिन नदिन, वेचविचखन, दूर्व्यवहार, हिंसा, लुटपाट सम्वन्धि सचेतना फैलाउन मिडियासंग संझौता गर्ने	बिपद व्यवस्थापन शाखा	३ लाख	गाँउपालिका		चैत्र
प्रतिकार्य योजना							
	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट होचा तथा कमजोर अवस्थाका घरहरु आंशिक या पूर्णरुपमा क्षति भै र प्रभावित जनसंख्यालाई	१. सर्म्पक व्यक्तिले समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन क्लष्टरको जिल्ला स्तरमा हुने आपतकालिन वैठकमा भाग लिने	गाउँपालिकार स्थानीय आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र	१ लाख	गाउँपालिका	जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति	० देखि ७ घंटा सम्म

	आवासको समस्या, विधालयहरु भत्किएकोले पठनपाठनको समस्या, साथै खाद्दान्न, गैर खाद्द सामाग्री र खानेपानी र सरसफाई सम्वन्धि सूचनाको अभाव र समन्वय गर्न कठिनाई	२. नगरस्तरीय समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन क्लष्टरको वैठक वस्ने ३. स्थानीय आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र संग समन्वय गर्ने ४. बाढीको प्रकोपको समयमा माथिल्लो तटिय क्षेत्रका वासिन्दाले तल्लो तटिय क्षेत्रमा पूर्व सूचना दिने					
		१. विभिन्न क्लष्टरहरु संग समन्वय बैठक गर्ने २. विभिन्न क्लष्टहरुको क्षतिको प्रारम्भिक (Initial Rapid Assessment-IRA) को फर्मबाट तथ्यांक संकलन गर्ने ३. सूचना संकलन सम्वन्धि Information Desk खडा गर्ने र संकलित सूचनालाई स्थानीय आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र मार्फत प्रसारण गर्ने	सूचना शाखा तथा बिपद व्यवस्थापन शाखा	१ लाख	गाउँपालिका		० देखि २४ घंटा सम्म
		१. प्रारम्भिक सूचनालाई सम्वन्धित क्लष्टरमा संप्रेषण गर्ने २. जिल्ला, समुदाय र गाउँपालिकामा समन्वय गर्ने	सूचना शाखा तथा बिपद व्यवस्थापन शाखा	२ लाख	गाउँपालिका		२४ देखि ७२ घंटा सम्म

		विभिन्न क्लष्टहरुको क्षतिको प्रारम्भिक (Multi-Cluster Initial Rapid Assessment-MIRA) को फर्मबाट तथ्यांक संकलन गर्ने	सूचना शाखा तथा बिपद व्यवस्थापन शाखा	५ लाख	गाउँपालिका		७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
		संकलित तथ्यांकको विश्लेषण, संक्षेपीकरण गरी सम्वन्धित स्थानीय आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र मार्फत क्लष्टर तथा संचार क्षेत्रलाई उपलब्ध गराउने	सूचना शाखा तथा बिपद व्यवस्थापन शाखा	३ लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिका	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
		विपद्को समयमा महामारी फैलिन नदिनको लागि रेडियो, टिभी, एफ एम बाट सूचना प्रसारण गर्ने	सूचना शाखा तथा बिपद व्यवस्थापन शाखा	२ लाख	गाउँपालिका	गाउँपालिका	१ देखि ३ महिना सम्म

३.३ विपद् पश्चात्का पुर्नलाभ, पुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माणका क्रियाकलापहरू (विपद् समयका प्रतिकार्यका कार्यहरू सकिए पछि ३ महिना देखि २ वर्षसम्म)

योजनाको यस भागमा विपद् भइसकेपछि त्यसबाट परेको प्रभाव र भएको क्षतिको विश्लेषण गरी जनजीवनलाई सामान्य बनाउन, पूर्ण विस्थापित परिवारको पुन:स्थापना गर्न, क्षतिग्रस्त भौतिक संरचनाको मर्मत-सम्भार तथा पुनर्निर्माण गर्न र भविष्यमा पर्नसक्ने त्यस्तै विपद्को सामना गर्न आवश्यक क्रियाकलापलाई समेटेर पुर्नलाभ अन्तर्गतका पुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माणका क्रियाकलाप तयार गरि बिषयगत क्षेत्रले गर्नु पर्ने कार्य तथा जिम्मेवारीलाई तल तालिकामा राखिएको छ। विपद्को मात्राको आधारमा पुर्नलाभका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिने छ। ठूला विपद्का घटनाहरुमा प्रदेश, केन्द्रीय तथा बाहिरी सहायता पनि प्राप्त हुने हुँदा यी योजनाहरुको आर्थिक स्रोत प्रदेश, केन्द्रीय तथा बाहिरी सहायतालाई प्रयोग गरिने छ। मध्य तथा साना खालका विपद्मा प्रदेश, केन्द्रीय तथा बाहिरी सहायता सहित गाउँपालिका, गाउँपालिकातथा स्थानीय वित्तीय सेवा प्रदायक संस्थाहरुलाई परिचालन गरिने छ।

प्राथमिकता क्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समयावधि
					आन्तरिक	बाह्य	
१. शिक्षा क्षेत्र							
१	विशेष गरी भुकम्प, बाढी, बाट कमजोर संरचना भएका विधालयहरुमा क्षति भएको तथा आगलागी र हुरीबतासबाट आशिक क्षति भई भवन, पाठ्य सामाग्रीहरु, खानेपानी तथा शौचालय नष्ट भएको र वालवालिकाको पठन पाठन अवरुध्द भएको	पुराना भवनाषेशलाई हटाउने, सरसफाई गर्ने तथा खाल्डाखुल्डी पुरी बिद्यालय पुर्नः निर्माणको बातावरण बनाउने	शिक्षा क्षेत्र	२ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ देखि ६ महिना
२		आशिंक क्षति भएका बिद्यालय, खानेपानी तथा शौचालयको निर्माण कार्य शुरु गर्ने	शिक्षा क्षेत्र	५ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ देखि ६ महिना
३		पुर्ण रुपमा क्षति भएका बिद्यालय, खानेपानी तथा शौचालय, कम्पाउड, लगायतका संरचनाको पुर्न निर्माणको कार्य शुरु गर्ने	शिक्षा क्षेत्र	१० लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ देखि ६ महिना
४		दक्ष प्राविधिकको डिजाइन, इस्टिोमेट र भवन निर्माण अचार संहिताको पुर्ण कार्यन्वयन गरी भवन निर्माण गर्ने	शिक्षा क्षेत्र	५० लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	६ महिना देखि २ बर्ष
५		विधालय संरचना वनाउंदा नक्शा पास गर्नु पर्ने र निर्माण सामाग्रीहरु गुणस्तरको राख्ने र	शिक्षा क्षेत्र	५० लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य	३ महिना देखि २ बर्ष

		सम्वन्धित कार्यालयले अनुगमन गर्ने				सहयोगी संघ संस्था, निकाय	
		विधालय संरचना वनाउंदा अपांग मैत्री, वाल मैत्री र महिला मैत्री निर्माण गने	शिक्षा क्षेत्र	१० लाख	गाउँपालिका		
६		शुद्ध खानेपानी तथा शैचालय निर्माणका लागि खानेपानी तथा बातावरणिय सरसफाइ कलष्टर तथा अन्य सहयोगी निकाय संग समन्वय र सहकार्य गर्ने	शिक्षा क्षेत्र		गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ देखि ६ महिना
७		दक्ष प्राविधिक द्वारा जिर्ण तथा आंशिक क्षति भएको बिद्यालयमा कक्षा संचालन गर्न हुने वा नहुने बिश्लेष्ण गरी भवन सवलिकरणको कार्य अगाडी बढाउने	शिक्षा क्षेत्र	८ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ देखि ६ महिना
८		विधालयमा विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन सम्वन्धि कक्षाहरु संचालन गर्ने	शिक्षा क्षेत्र		गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	निरन्तर
९		मनोसामाजिक समस्या भएका वालवालिकाहरुलाई संरक्षण क्लस्टर संग समन्वय गरी मनोसामाजिक परामर्श दिने	शिक्षा क्षेत्र	१ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	१ वर्ष सम्म
१०		विधालय संचालनकोलागि आवश्यक पर्ने फर्निचर, डेस्क वेन्च, र अन्य शैक्षिक सामाग्रीहरुको व्यवस्था गर्ने	शिक्षा क्षेत्र	१० लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	१ वर्ष भित्र

११		विद्यालय वाल तथा खेल मैदान लगायत अन्य संरचना मर्मत संभार, सुधार तथा पुर्न निर्माण कार्य गर्ने	शिक्षा क्षेत्र	१५ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	६ महिना देखि २ बर्ष
२. खानेपानी तथा बातावरणिय सरसफाई क्षेत्र							
प्राथमिकता क्रम	**विपद्को सम्भावित अवस्था**	**व्यवस्थापनका क्रियाकलाप**	**मुख्य जिम्मेवारी**	**बजेट**	**स्रोतको व्यवस्था**		**समयावधि**
					आन्तरिक	**बाह्य**	
१	बढीबाट खानेपानीको श्रोत संक्रमित भई शुद्ध खानेपानीको अभाव तथा बातावरणिय प्रदुषण भएको र खडेरी, भुकम्प तथा आगलागीबाट समान्य क्षति भएको	आंशिक रुपमा नष्ट भएका खानेपानी र शौचालय जस्ता संरचनाहरुको मर्मत गर्ने, प्रवलीकरण गर्ने	खानेपानी तथा बातावरणीय सरसफाई क्षेत्र	२ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ देखि ६ महिना
२		पूर्णरुपमा नष्ट भएका खानेपानी (टंकी, धारा, हातेकल, पाइपलाइन) र शौचालय जस्ता संरचनाहरुको पुननिर्माण गर्ने र पुन निर्माण गर्दा बहुप्रकोपबाट सुरक्षित हुने गरी अवधारणा निर्माण गर्ने	खानेपानी तथा बातावरणीय सरसफाई क्षेत्र	१० लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
३		खानेपानीका मुहानहरु संरक्षण गर्ने, मर्मत गर्ने र दुषित हुन नदिन ढकनहरु राख्ने, वृक्षारोपण गर्ने	खानेपानी तथा बातावरणीय सरसफाई क्षेत्र	२ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ देखि ६ महिना सम्म
४		१ घर १ शौचालय अभियान संचालन गर्ने साथै आवश्यकता अनुसार सार्वजनिक शौचालयन निर्माण गर्ने	खानेपानी तथा बातावरणीय सरसफाई क्षेत्र	२० लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म

५		खानेपानी शुध्दिकरण सम्वन्धि जनचेतना अभिवृध्दि गर्ने र पानी शुध्दिकरणका सामाग्रीहरु वितरण गर्ने जस्तै पियुष, एक्वाट्याब, फिल्टर आदि	खानेपानी तथा बातावरणीय सरसफाई क्षेत्र	२ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ महिना देखि ६ महिना सम्म
६		पुर्ण सरसफाइ, अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गर्ने	खानेपानी तथा बातावरणीय सरसफाई क्षेत्र	५० हजार	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
७		आवश्यकता अनुसार हाइजीन किटहरु निरन्तर रुपमा वितरण गर्ने	खानेपानी तथा बातावरणीय सरसफाई क्षेत्र	५ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
८		प्रभावित स्थलमा डस्ट विनहरु उपलब्ध गराउने र घर तथा शिविरबाट निस्केका फोहरुहरु व्यवस्थित गर्ने	खानेपानी तथा बातावरणीय सरसफाई क्षेत्र	१ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
३. कृषि तथा जिविकोपार्जन							
प्राथमिकता क्रम	**विपद्को सम्भावित अवस्था**	**व्यवस्थापनका क्रियाकलाप**	**मुख्य जिम्मेवारी**	**बजेट**	**स्रोतको व्यवस्था**		**समय अवधि**
					आन्तरिक	**बाह्य**	
१	हावाहुरी, बाढी, आगलागी तथा भूकम्पबाट पुर्ण तथा आंशिक रुपमा पशुगोठहरु भत्केको र पशुहरु, गाई, भैसी, वाखा, सुंगुर मरेको र घाइते भएकोमा जिविकोपार्जनमा असर	प्रभावितहरुको समुदायको इच्छा, चाहना र दक्षता अनुसार आयआर्जन, सीपमुलक र छिटो फाइदा दिने व्यवसायहरुको तालिम दिने जस्तै बेमौसमी तरकारी खेती, बगर खेती, खुद्रा	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर	५ लाख	गाँउपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ देखि ६ महिना सम्म

	पुगेको । साथै बाढीबाट हजारौ बिग्हा बालीनाली नष्ट भई खाद्यान्न समस्या भएको ।	पसल, माहुरी पालन, वाखा कुखुरा पालन आदि					
२		कृषकहरुलाई विउ विजन, मलखाद र सिंचाईका लागि सामाग्रीहरु उपलव्ध गराउने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर	२० लाख	गाँउपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	
३		बाली तथा पशु विमा गरिएको छ भने विमा गरिएको रकम उपलव्ध गराउन सहयोग गर्ने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		गाँउपालिका	बिमा कम्पनी	
४		प्रभावितहरुको लागि जिविकोपार्जन सहयोग पुरयाउन आर्थिक अनुदान दिने अर्थात बैंक मार्फत सस्तो व्याजदरमा ऋण उपलव्ध गराउने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर	५० लाख	गाँउपालिका	बित्तीय संस्था	
५		विग्रेका, भत्केका, र क्षति भएका पशुगोठहरु र सिंचाई संरचनाहरु पुनः अव वहु प्रकोपबाट सुरक्षित हुने गरी पुननिर्माण गर्ने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		गाँउपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
६		दक्ष पशु प्राविधकद्धारा घाइते पशुहरुको उपचारमा सहयोग गर्ने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर	२ लाख	पशु शाखा	गाउँपालिका	३ देखि ६ महिना
७		पशु आहारकोलागि दाना, पराल, घांस आदि सहयोग गर्ने र छिटो उम्रने घांसहरुका विउहरु उपलव्ध गराउने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर	५ लाख	नगर प्रहरी	गाउँपालिका	३ देखि ६ महिना

८		प्रभावितहरुको अन्य वैकल्पीक रोजगारीको व्यवस्था मिलाउने (रोजगारदाता तथा प्रधानमंत्री रोजगार कार्यक्रममा समन्वय गर्ने)	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	
९		प्रभावितहरुको लागि सामाग्रीहरु खरिद गर्दा छुट दिने व्यवस्था मिलाउने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर	१० लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	
१०		सार्वजनिक भौतिक पुर्वाधार निर्माणका कार्यमा कामका लागि पारिश्रमिक कार्यक्रम संचालन	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर	२५ लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
११		साना सिचाइका लागि अनुदान कार्यक्रम संचालन	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर	३० लाख	गाउँपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	
४. संरक्षण कलष्टर							
प्राथमिकता क्रम	**विपद्को सम्भावित अवस्था**	**व्यवस्थापनका क्रियाकलाप**	**मुख्य जिम्मेवारी**	**बजेट**	**स्रोतको व्यवस्था**		**समय अवधि**
					आन्तरिक	**बाह्य**	
१	भूकम्प, बाढी, आगलागी र हावाहुरीबाट महिला, वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ	मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउँने तथा विशेषज्ञ सेवा चाहिए आवश्यक व्यवस्था गर्ने र औषधी उपचार गर्ने	संरक्षण क्लष्टर	५ लाख	गाँउपालिका	संघीय तथा प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संघ संस्था, निकाय	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म

२	नागरिककलाई लैगिंकताको अधारमा बिशेष किसिमको समस्या हुने, वालवालिकाहरु वेचविखनमा पर्न सक्ने र यौन दुर्व्यवहार हुने	मानसिक तनाव कम गर्न प्रभावितहरुलाई सामाजिक तथा पुनर्निर्माण कार्यमा संलग्न गराउँने	संरक्षण कलष्टर		गाँउपालिका	सुरक्षा निकाय तथा सहयोगी संस्थाहरु	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
३		पुनर्निर्माण निर्णय प्रक्रिया तथा पुनर्निर्माणका लागि पाउँने सहायताका विषयमा जानकारीहरु उपलब्ध गराउँन	संरक्षण कलष्टर		गाँउपालिका	सुरक्षा निकाय तथा सहयोगी संस्था	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म
४		विछोडिएका वालवालिकाहरुको परिवार संग पुनर्मिलन गराउने					३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
५		डिगनिटी तथा सरसफाइ सामाग्री बितरण गर्ने	संरक्षण कलष्टर	५ लाख	गाउँपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म
६		प्रभावित वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिककलाई मनोसामाजिक परामर्श दिने	संरक्षण कलष्टर		गाउँपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म
७		बेचविखन, हिंसा, यौन दुर्व्यवहार, भेदभाव सम्वन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	संरक्षण कलष्टर	२ लाख	गाउँपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि ६ महिनासम्म
८		वैदेशिक रोजगार सम्वन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने र वैदेशिक रोजगारमा जानेलाई सचेत गराउने	संरक्षण कलष्टर	५० हजार	गाउँपालिका	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म

९		राज्यबाट प्रदान गरिएका सामाजिक सुरक्षाका सुविधाहरुवारे जानकारी दिने	संरक्षण कलष्टर		गाउँपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
१०		विधालय भर्ना, पोषण, खोप, जन्मदर्ता जस्ता विषयमा जनचेतना अभिवृध्दि गर्ने	संरक्षण कलष्टर	५० हजार	गाउँपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म
११		हिंसा, वेचविखन, यौन दुर्व्यवहार, शोषण सम्वन्धि जनचेतना जगाउने	संरक्षण कलष्टर	५० हजार	गाउँपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
१२		निगरानी समुहले हिंसा, वेचविखन, यौन दुर्व्यवहार, शोषण हुन नदिन संग मिलेर निगरानी राख्न	संरक्षण कलष्टर		गाउँपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
१३		निरन्तर परामर्श तथा अनुगमन	संरक्षण कलष्टर	१ लाख	गाउँपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म
६. आपतकालिन आवास र गैर खाद्य सामाग्री							
प्राथमिकता क्रम	**विपद्को सम्भावित अवस्था**	**व्यवस्थापनका क्रियाकलाप**	**मुख्य जिम्मेवारी**	**बजेट**	**स्रोतको व्यवस्था**		**समय अवधि**
					आन्तरिक	**बाह्य**	
१	भूकम्प, बाढी, आगलागी र हावाहुरीबाट घरहरु आंशिक या पूर्ण रुपमा क्षति भइ जनसंख्यालाई आवासको समस्या भएको	भवन निर्माण आचार सहिंता लागु गरि बहुप्रकोप प्रतिरोधी भत्केका घरहरु, विद्यालय तथा अन्य भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणको काम गर्ने	आवास तथा गैर खाद्य कलष्टर	२ करोड	गाउँपालिका		३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
२		वित्तीय संस्था तथा सहकारीसँग समन्वय गरि आवास निर्माणका लागी सहुलियत ऋण उपलब्ध गराउँने	आवास तथा गैर खाद्य कलष्टर		गाउँपालिका		३ महिना देखि १८ महिना सम्म

३		विभिन्न आर्थिक अवस्था भएका परिवारका लागि बिभिन्न मोडल आवासहरुको डिजाईन उपलब्ध गराउँने तथा निर्माणकालागी प्राविधिक सेवा प्रदान गर्ने	आवास तथा गैर खाद्य कलष्टर		गाउँपालिका		३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
४		अति विपन्न परिवारको आवास निर्माणका लागि कामका लागि नगद कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	आवास तथा गैर खाद्य कलष्टर	२५ लाख	गाउँपालिका		३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
५		सार्वजनिक स्थल तथा भवन पुनर्निर्माणका कार्यहरु सञ्चालन गर्ने जस्तै विद्यालय भवन, प्रहरी चौकी, स्वास्थ्य चौकी, सामुदायिक भवन, नदी तट्बन्ध, सिंचाई, सडक तथा कल्भर्टको निर्माण गर्ने	आवास तथा गैर खाद्य कलष्टर	३ करोड	गाउँपालिका		३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
६		नगदका लागि काम कार्यक्रम संचालन गर्ने	आवास तथा गैर खाद्य कलष्टर	५० लाख	गाउँपालिका		३ महिना देखि २ बर्ष सम्म

खण्ड-५

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा अध्यावधिकता

यो योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन, अद्यावधिक तथा परिमार्जन निश्चित विधि र समय अवधिको अन्तरालमा गरिने छ । त्यस कार्यका लागि समितिले स्थानीय स्तरका कार्यालयहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी अनुगन तथा मूल्याङ्कनका शिद्धान्तहरूलाई अनुसरण गरि योजनाको नियमित अनुगमन तथा निश्चित समयावधिमा मूल्याङ्कन गर्ने छ । गाउँपालिकामा रहेको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गत सुचना, समन्वय तथा पूर्वसुचना उपसमितिले अनुगमन गर्ने छ । यो योजनाको मूल्याङ्कन बार्षिक रूपमा गाउँपालिकास्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बसी गरिने छ । सो बैठकले हासिल गरेको उपलब्धी, चुनौति तथा सिकाईको आधारमा आगामी दिनका लागि कार्यक्रमहरु तय गर्ने छ । यो योजनाको अद्यावधिक तथा परिमार्जन प्रत्येक २ बर्षमा गरिने छ भने पुनरावलोकन तथा पुनर्लेखन प्रत्येक पाँच बर्षमा गरिने छ । अद्यावधिक तथा पुनरावलोकनका लागि विज्ञ तथा साझेदारको सहयोग लिईने छ । अनुगमन, मूल्याङ्कन, अद्यावधिक तथा परिमार्जनका कार्यहरु निम्नानुसार गरिने छ ।

५.१ उपसमिति गठन : यो योजना कार्यान्वयनका लागि विभिन्न उपसमितिहरु गठन गरिने छ । ती समितिहरुले तोकिए बमोजिमको कार्य गर्ने छन् । यस गाउँपालिकास्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा रहने उपसमिति, त्यसको संयोजक तथा सदस्यहरु अनुसूची १ मा राखिएको छ । ती उपसमितिहरु मध्य सुचना, समन्वय तथा पूर्वसुचना उपसमितिले योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन, अद्यावधिक तथा परिमार्जनको नेतृत्व लिने छ ।

५.२ अनुगमन प्रक्रिया : सहभागितामा आधारित अवलोकन तथा समीक्षा बैठक गरि यो योजनाको अनुगमन गरिने छ । अनुगमनका लागि सुचना, समन्वय तथा पूर्वसुचना उपसमितिको बर्षमा कम्तिमा पनि ३ वटा बैठक बस्ने छ । योजनामा उल्लिखित कार्यक्रमहरुको सुची र सुचक बनाई अनुगमन गरि समुदायमा आधारित विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिको बैठकमा प्रगति प्रस्तुत गरिने छ । प्रगति, समस्या तथा चुनौतिको आधारमा गाउँपालिकाकोस्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति ले आवश्यक निर्णय गर्ने छ ।

५.३ मूल्याङ्कन : गाउँपालिकास्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले बार्षिक रूपमा यो योजनाको मूल्या|न गर्ने छ । कार्यक्रमको प्रगति, चुनौति, समस्या, सान्र्दभिकता, कार्यकुशलता, प्रभावकारीता, अपेक्षित उपलब्धी हाँसिल, दिर्घकालिन परिवर्तन जस्ता विषयमा छलफल गरी यो योजनाको मूल्याङ्कन हुने छ ।

५.४ योजनाको अध्यावधिकता : योजनाको कार्यान्वयका क्रममा भएका पाठ सिकाइ, अनुभव र चुनौती सुधार गर्नुपर्ने बिषयबस्तुलाई समावेस गरि योजनालाई सहज र प्रभावकारी बनाउनका व्यापक जनसहभागिताका साथमा २/२ बर्षको अवधिमा वा आवश्यकता अनुसार प्रत्येक ५ बर्षमा परिमार्जन तथा पुर्नलेखन गरिने छ ।

अनुसूचि : १
बिषयगत क्षेत्र प्रमुख तथा सदस्यहरु

क्र.सं.	बिषयगत क्षेत्रहरु	अगुवा संस्था तथा सम्पर्क	सदस्यहरु
१	समन्वय तथा सुचना व्यवस्थमपन		प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सूचना अधिकृत, वडा सचिव
२	खोज तथा उद्धार		सुरक्षा निकायहरु (नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी, नेपाली सेना, नगर प्रहरी, तालिम प्राप्त स्वंमसेवकहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी)
३	गैर खाद्य सामाग्री र शिविर		भैतिक पुर्वाधार शाखा, विपद व्यवस्थापन शाखा, स्थानिय नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
४	कृषि जिविकोपार्जन तथा खाद्यय व्यवस्थापन		कृषि तथा पशु शाखा, महिला तथा बाल बालिका शाखा
५	खानेपानी तथा सरसफाई		भौतिक पुर्वाधार शाखा, स्वास्थ्य शाखा
६	संरक्षण		महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख, सुरक्षा निकाय
७	स्वास्थ्य तथा पोषण		स्वास्थ्य शाखा, कृषि शाखा, महिला तथा बाल बालिका शाखा
८	शिक्षा		शिक्षा शाखा, भौतिक पुर्वाधार बिकास शाखा, स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा

अनुसूची : २

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य तथा अधिकार

- गाउँपालिका तथा गाँउपालिका क्षेत्रको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्नु,
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र गाउँपालिकातथा गाउँपालिकास्तरमा गठन हुने विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी अन्य समिति तथा उपसमितिलाई सहयोग पुऱ्याउनु,
- गाउँपालिका स्तरका कर्मचारी, नागरिक समाजका प्रतिनिधि तथा राजनीतिक दलका प्रतिनिधिलाई विपद्सम्बन्धी तालिम, प्रशिक्षण दिने वा दिने व्यवस्था मिलाउनु,
- विपद् व्यवस्थापनका लागि समुदाय, गाँउ वा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना र सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउनु,
- विपद् तथा जलवायु उत्थानशील क्रियाकलापका लागि वार्षिक बजेट छुट्याउनु,
- विपद्को अवस्थामा वा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिमा बजेट परिचालन तत्कालै हुने व्यवस्था मिलाउनु,
- विपद् प्रभावित क्षेत्रमा उद्धार, राहतको व्यवस्था गर्नु,
- गाउँपालिकास्तरको विपद् जोखिम नक्सा बनाउने,
- विकास निर्माणका योजनामा विपद् व्यवस्थापन र जोखिम न्यूनीकरणका अवधारणालाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने गराउने तथा त्यससंग सम्बद्ध कार्य गर्नु पर्नेछ ।